

Ὁ ὉΣΙΟΣ ΓΡΗΓΌΡΙΟΣ

Ὁ ὉΣΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ
ΟΣΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ἈΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄ ΕΤΟΣ 2013 ΑΡΙΘΜ. 38

Εἰς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, Ἐφόρου τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους.

Εἰς κοινήν ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν.

* * *

Περιέχει κείμενα ὀρθοδόξου δογματικῆς καὶ ἠθικῆς διδασκαλίας, ὡς καὶ κείμενα περὶ ὀρθοδόξου Μοναχισμοῦ, νήψεως καὶ νοερᾶς προσευχῆς, κατὰ τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὁρει παράδοσιν, δι' ᾧν ἡ καρδιά τοῦ Χριστιανοῦ καταλύσεται καὶ ἔρχεται εἰς πόθον Χριστοῦ.

* * *

Δαπάνη καὶ προνοία τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς καὶ συνεργασία καὶ ἐτέρων εὐλαβῶν λογίων Πατέρων.

ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ο ΑΓΙΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ^(*)

Πανοσιολογιώτατε ἅγιε Καθηγούμενε τῆς Ἱερᾶς
Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Γρηγορίου,
Ἀρχιμανδρίτα κ. Γεώργιε,

Ὅσιολογιώτατοι ἅγιοι Πατέρες καὶ ἀδελφοί,
Ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ προσκυνηταί,

Σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς, διότι μοῦ ἐδώσατε τὴν εὐ-
καιρίαν νὰ εὐρεθῶ διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν προσκυνητῆς
εἰς τό Κοινόβιον σας καὶ νὰ ζήσω τὴν «εὐλογία» ταύ-
την, τὴν ὁποίαν μᾶς προσέφερον ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος
ὁμοῦ μετὰ τοῦ σήμερον τιμωμένου ἐν Ἁγίοις Πατρός
ἡμῶν Νικολάου Ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ
Θαυματουργοῦ, τοῦ ὁποίου ἐτελέσαμεν τὴν πανήγυριν.

Μεταφέρω πρὸς πάντας ὑμᾶς τὰς πατρικὰς εὐχὰς
καὶ τὴν Πατριαρχικὴν εὐλογίαὶν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος,
τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολο-
μαίου, τοῦ καὶ Κυριάρχου καὶ κανονικοῦ Ἐπισκόπου

^(*) Ὁμιλία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καλλιουπόλεως καὶ
Μαδύτου κ. κ. Στεφάνου εἰς τὴν τράπεζαν τῆς Ἱ. Μονῆς μας κατὰ τὴν
κυρίαν Πανήγυριν αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἱερᾷ μνήμῃ τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρός ἡμῶν
Νικολάου Ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ Θαυματουργοῦ, τῇ
6ῃ Δεκεμβρίου 2012.

τοῦ Ἁγιωνύμου Ὁρους, καί τήν στοργήν τῆς ἑσαεί ἐσταυρωμένης ἀλλά καί τήν ἐλπίδα τῆς Ἀναστάσεως καταγγελλούσης ποτνίας Μητρός Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ σκέψις, ἡ προσευχή καί ἡ ἀγάπη τοῦ Πατριάρχου μας Σᾶς συνοδεύουν πάντοτε.

Τό ἀνώτερον δι' ἡμᾶς τούς Ὁρθοδόξους μέσα εἰς τήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας, τό πολυτιμότερον δῶρον, εἶναι ἡ τέλεσις τῆς θείας Εὐχαριστίας. Διά τοῦτο καί τό ἀποκορύφωμα τῆς Πανηγύρεως, ἡ κατάληξις τῆς Ἀγρυπνίας καί ὄλων τῶν λατρευτικῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν συντείνουν εἰς τήν εὐλογημένην ὥραν τῆς τελέσεως τοῦ Μυστηρίου τῶν Μυστηρίων.

Μυστήριον καί τό Ἅγιον Ὅρος! Τόπος Ἁγιώνυμος, διότι εἶναι Ἁγιοτόκος, Θεομητορικός, ὄντως Ἅγιος.

Χθές εἰς τήν ἀντιφώνησίν μου πρὸς τόν ἅγιον Καθηγούμενον ἐπεσήμανα ὅτι ὁ χῶρος καί ὁ χρόνος ἐδῶ ἔχουν μίαν διαφορετικὴν διάστασιν. Ὁ τόπος αὐτός εἶναι ἓνα δεύτερον Σινᾶ, γι' αὐτό καί ὁ χρόνος σταματᾶ.

Εἶναι ξεχωριστὴ εὐνοια τοῦ Θεοῦ τό νά ζῆ κανεῖς καί νά ἀγωνίζεται εἰς ἓνα τόπον τόσον ἁγιασμένον, τόσον εὐλογημένον, εἰς τόν κῆπον τῆς Παναχράντου Μητρός Του!

Ἡ σημερινὴ ἡμέρα, Ἑορτὴ τῆς ἱεραῆς μνήμης τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Νικολάου Ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ Θαυματουργοῦ, ἐπ' ὄνόματι τοῦ ὁποίου τιμᾶται τό καθολικὸ σας, ἀφήνει εἰς ὅλους μας πολλά καί ποικίλα μηνύματα.

Ζώντας εις καιρούς δυσχειμέρους καλούμεθα, ιδιαιτέρως σήμερον, νά άντλήσωμεν παρηγορίαν και δύναμιν από τας μορφάς, τήν ζωήν και τούς αγώνας τών Αγίων μας.

Ἡ Ἑλλάς ιδιαιτέρως, αλλά και όλόκληρος ἡ Εὐρώπη και ὁ κόσμος γενικώτερον εὐρίσκονται εις μίαν σύγχυσιν και ταραχήν. Ἡ λεγομένη «οικονομική κρίσις» δημιουργεῖ αἰσθήματα ἀνασφαλείας και ἀπελπισίας εις τούς ἀδελφούς μας. Ἡ ἔνδεια και ὁ πόνος αὐξάνονται ταχύτατα και πολλοί ἐκ τών συνανθρώπων μας ὀδηγοῦνται εις τήν καταστροφήν. Ζῶμεν εις περίοδον «κρίσεων»! Ὅχι μόνον κρίσεως οικονομικῆς, αλλά και πνευματικῆς και ἠθικῆς.

Εἰς μίαν παρομοίαν ἐποχήν ἔζησε και ὁ τιμώμενος σήμερον Ἅγιος Νικόλαος.

Ὁ ἴδιος ὁ Ἅγιος Νικόλαος εὐρέθη τότε κοντά στόν λαό, στόν πονεμένο και ἀναγκεμένο συνάνθρωπο. Μέ τήν ἀγάπη του θαυματουργοῦσε ἐν ζωῇ αλλά και μετά θάνατον.

Δέν ἦτο ἄλλη ζωή τότε και ἄλλη σήμερον.

Οἱ ἐποχές ἀλλάζουν, αλλά οἱ νοσοτροπίες δέν ἀλλάζουν. Οἱ ἄνθρωποι παραμένουν οἱ ἴδιοι. Τά συνθήματα και τά αἰσθήματα ἦσαν τά αὐτά και τότε. Πάντοτε ὑπῆρχε πτωχεία, δυστυχία, ἀπογοήτευσις, ἀπελπισία, αλλά και πάντοτε ὑπῆρχεν ἀγάπη, ἐλεημοσύνη, παρηγορία και ἐσωτερική-πνευματική χαρά.

Ὁ Ἅγιος Νικόλαος, ἀδελφοί μου, στέκεται ἐνώπιόν μας σήμερον ὡς ἓνα φωτεινόν μετέωρον, τό ὅποιον

φωτίζει τήν πορεία μας. Ἡ ἐποχή μας μπορεῖ νά ἔχη ανέσεις, ἀγαθά πολλά, ἀσύλληπτα, τά ὅποια θά ἐφαινοντο ὡς ὄνειρον εἰς παλαιότερας ἐποχάς, ἀλλά ἔχει καί πολλήν σύγχυσιν καί πολύ σκοτάδι. Πολλά πράγματα ἐπιδιώκουν νά κλέψουν τήν θέσιν τοῦ Θεοῦ εἰς τήν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ 21οῦ αἰῶνος. Πολλά καί ποικιλώνυμα εἶδωλα, τά ὅποια διαφημίζονται εὐρύτατα καί διακινουῦνται ταχύτατα καί προσφέρονται μέ ἰδιαίτερα εὐρηματική πονηρία. Ὁ Ἅγιος Νικόλαος μᾶς προτρέπει νά ἔχωμε «πάντ' ἀνοιχτά, πάντ' ἄγρυπνα τά μάτια τῆς ψυχῆς μας», ὅπως θά ἔλεγε καί ὁ ποιητής, νά μή ζητοῦμε νόημα ζωῆς ἐκεῖ πού δέν ὑπάρχει, νά μή παγιθεοῦμε σέ καμμία παγίδα σατανική, ἀλλά νά ἀγαπήσουμε πάνω ἀπό ὀποιοδήποτε καί ὀτιδήποτε τόν Χριστό, νά Τοῦ χαρίσουμε τήν ὑπακοή μας, τήν καρδιά μας ὀλόκληρη, χωρίς κρατούμενα. Αὐτός ὁ Μονογενῆς Υἱός καί Λόγος τοῦ Πατρός εἶναι τό νόημα, ἡ οὐσία καί ἡ ἐντελέχεια τῆς ζωῆς μας. Ἡ ζωή ἡ ἴδια, ἡ ἀληθινή καί αἰώνιος! Ἡ Ὁδός καί ἡ Ἀλήθεια καί ἡ Ζωή, ὅπως πολύ καθαρά ὁ Ἰδιος διεκήρυξε.

Ἐσεῖς, οἱ λαϊκοί ἀδελφοί μου, πού σέ λίγο θά ἐπιστρέψετε εἰς τάς οἰκογενείας σας, αὐτό νά μεταφέρετε ὡς μήνυμα τοῦ σημερινοῦ ἑορτασμοῦ ἀπό τό Περιβόλι τῆς Παναγίας μας.

Σᾶς εὐχαριστῶ καί πάλιν Ἅγιε Γέροντα καί διά τήν ὄλην φιλοξενίαν, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ ἔκφρασιν τῆς πολλῆς σας ἀγάπης, ἀλλά πρό παντός Σᾶς εὐχαριστῶ καί ἐκ μέρους ὄλων διά τό μέλι τῆς ἀνεξαντλήτου ἀ-

γάπης, τό ὁποῖον ἐνσταλάζει καί σκορπίζει ἀφειδῶς ἡ Γρηγοριατική κυψέλη πρὸς ἀπειραρίθμους ψυχάς. Ὅντως «ἡ τῆς ἀγάπης φύσις κόρον οὐκ ἔχει» οὔτε δέ καί τέλος. «...Ὅλα μὲν τά ἄλλα, ὅσον εἶναι δυνατόν μέ τήν περίοδο τοῦ χρόνου καί παλαιώνουν καί γηράσκουν, καί τῶν σωμάτων ἡ ἀκμή καί ἡ ὠραιότητα τῶν οἰκοδομημάτων καί λειμῶνες καί παράδεισοι καί ὅλα τά ἐπί τῆς γῆς, μόνη δέ ἡ ἀγάπη ξέφυγε ἀπό τήν φθορά, καί ὄχι μόνον δέν μαραίνεται μέ τό πέρασμα τοῦ χρόνου, ἀλλά οὔτε μέ αὐτόν τόν θάνατον δέν διακόπτεται», διὰ νά ἐνθυμηθῶμεν τόν Χρυσορρήμονα τήν γλῶτταν.

Κατακλείοντας τόν λόγον, ἐπικαλοῦμαι πρὸς πάντας τήν εὐλογίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τοῦ Ἁγίου τῆς ἀγάπης, καί παρακαλῶ θερμῶς ὅλους σας νά εὐχεσθε ὑπέρ εὐσταθείας τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί ὑπέρ υἰείας καί μακροημερεύσεως τοῦ Παναγιωτάτου Αὐθέντου καί Δεσπότη ἡμῶν, τοῦ Ὁποίου τάς εὐχάς διαβιβάζω πρὸς πάντας.

Ἔτη πολλά!

Εὐλογημένα Χριστούγεννα!

Η ΠΕΡΙ ΗΣΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΨΕΩΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ

Ἱερομονάχου Λουκά Γρηγοριάτου

Εἰσαγωγή

Στό Προοίμιόν του στήν Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἄγιορείτης ἐγκωμιάζει μέ ἐνθουσιασμό τήν νηπτική ἐργασία, τήν ὁποία τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἐδίδαξε στούς θεοφόρους Πατέρας καί ἐχάρισε στήν Ἐκκλησία. «Τό Πνεῦμα», γράφει, «σοφίζει τούς θεοσόφους Πατέρας καί, παράλληλα πρός τήν ἐν γένει νηπτική ἐργασία καί τήν σέ ὅλα προσοχή καί τήν φύλαξη τοῦ νοῦ, τούς ἀποκαλύπτει καί τρόπο γιά νά ξαναβροῦν τήν Χάρι, πραγματικά θαυμαστό καί ἐπιστημονικότατο»¹. Μέ αὐτή, λέγει ὁ ἅγιος Νικόδημος, τήν νοερά ἐργασία ἀνανεώνουμε τήν

1. Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν, ἔκδ. Ἀστέρος, Ἀθῆναι 1957-1963, τόμ. Α', Προοίμιον, σελ. κ'. (Οἱ μεταφράσεις τῶν παρατιθεμένων πατερικῶν κειμένων εἶναι δικές μας).

αἴσθησι τῆς θείας Χάριτος, τὴν ὁποίαν ἐλάβαμε με-
τό Ἅγιον Βάπτισμα ἀλλὰ δυστυχῶς κατόπιν ἐχάσαμε,
«ἀφ' ἑνός ἀπό ἄγνοια καὶ ἀφ' ἑτέρου, κυρίως, ἐπειδὴ
ἔχουμε τυφλωθῆ ἀπὸ τὴν ζάλη τῶν βιοτικῶν φροντί-
δων»².

Μεταξὺ τῶν Ἁγίων Πατέρων, τοὺς ὁποίους ἐσόφισε
τό Πνεῦμα τό Ἅγιον νά ἀναπτύξουν τόν τρόπο ἐπανευ-
ρέσεως τῆς ἀπολεσθείσης Χάριτος, ἦσαν κατὰ τοὺς ἐ-
ρανιστάς τῆς Φιλοκαλίας οἱ ἅγιοι Βασίλειος ὁ Μέγας,
Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος,
τοὺς ὁποίους ἰδιαιτέρως μνημονεῦει στό ἐν λόγῳ ἀξιο-
μνημόνευτο καὶ χαριέστατο Προοίμιόν του ὁ ἅγιος Νι-
κόδημος.

Παρ' ὅτι καὶ οἱ τρεῖς αὐτοὶ Πατέρες δέν ἔχουν χα-
ρακτηρισθῆ ἀπὸ τὴν Ἱστορία ὡς νηπτικοί, ἀλλὰ τοὺς
ἔχουν ἀποδοθῆ προσωνυμίες πού τονίζουν τὴν ἰδιαίτε-
ρη καθενὸς προσφορά πρὸς τὴν Ἐκκλησία, ἐν τούτοις
ὅλοι τους ἦσαν βαθειὰ νηπτικοί, σπουδαῖοι ἐργάται
καὶ μυσταγωγοὶ τῆς νηπτικῆς ἐργασίας, ἔστω καὶ ἂν
τά νηπτικά στοιχεῖα στὴν διδασκαλία τους εἶναι λιγο-
στά καὶ πάντως ὄχι συστηματοποιημένα.

Ὁ ἅγιος Νικόδημος εὐφυέστατα καὶ ἀκριβέστατα
ἐρμηνεύει τό τελευταῖο αὐτό γεγονός σημειώνοντας
ὅτι, «οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Πατέρες ἀναφέρονται
σποραδικά στὴν ἐργασία αὐτὴ στὰ συγγράμματά τους,
ἐπειδὴ ἀπευθύνονται σέ ἀνθρώπους πού γνωρίζουν τό
θέμα. Μερικοὶ ὅμως, ἐπειδὴ κατάλαβαν ἴσως τὴν ἄ-

2. Ἐνθ' ἄνωτ.

γνοια μαζί και τήν ἀδιαφορία γιά τήν σωτηριώδη αὐτή ἐργασία,... πρόθυμα τήν παρέδωσαν σέ ἐμᾶς τά τέκνα τους σάν κάποια πατρική κληρονομία»³.

Καί ὁ Μέγας Βασίλειος λοιπόν «ἀπευθυνόμενος σέ ἀνθρώπους πού γνωρίζουν τό θέμα» δέν προσφέρει στά συγγράμματά του τήν ἀνεπτυγμένη ἡσυχαστική καί νηπτική διδασκαλία τῶν μεταγενεστέρων Ἱερῶν Νηπιτικῶν ἀλλά τήν συνεπτυγμένη, ἀποφθεγματική τρόπον τινα, τήν ὁποία συναντοῦμε στό Ἱερό Εὐαγγέλιο καί στούς λόγους τῶν ἁγίων Προφητῶν καί Ἀποστόλων. Στό Προοίμιον τῆς Φιλοκαλίας μνημονεύονται μερικά χαρακτηριστικά ἁγιογραφικά χωρία, πού εἶναι δηλωτικά τῆς ἁγιογραφικῆς θεμελιώσεως τῆς ἡσυχαστικῆς ζωῆς καί τῆς νηπτικῆς ἐργασίας: «Τίς ἀφορμές μάλιστα τῆς ἐργασίας αὐτῆς καί τό ὕλικό, ὅπως θά ἔλεγε κανείς, τό ἔλαβαν (οἱ ἅγιοι Πατέρες) ἀπό τήν διδασκαλία τοῦ Κυρίου... καί ἀπό τήν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὁ ὁποῖος γράφει “τούτου χάριν κάμπτω τά γόνατά μου πρὸς τόν Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἵνα δώῃ ὑμῖν δύναμι κραταιωθῆναι διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ, εἰς τόν ἔσω ἄνθρωπον κατοικῆσαι τόν Χριστόν διὰ τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν” (Ἐφεσ. γ’ 14-17)... Ἀλλά βεβαίως καί ὁ Κορυφαῖος ἀπόστολος Πέτρος τό ἐπιβεβαιώνει»⁴.

3. Ἐνθ’ ἄνωτ., σελ. κα’.

4. Ἐνθ’ ἄνωτ., σελ. κ’-κα’.

Στήν παροῦσα ταπεινή μελέτη παραθέτουμε καί κατὰ δύναμιν σχολιάζουμε ἀναφορές τοῦ Μεγάλου Βασιλείου τόσο στήν θεολογία, ἢ ὅποια προϋποτίθεται ὡς βάσις τῆς ἱεραῆς ἡσυχίας, ὅσο καί στήν πρακτική τῆς νήψεως καί τῆς φυλακῆς τῆς καρδίας. Αὐτές τίς ἀναφορές μνημονεύουν οἱ Ἱεροὶ Νηπτικοὶ Πατέρες στά δικά τους συγγράμματα καί οὕτως εἶπεν ἐπιβεβαιώνουν τήν ἡσυχαστική πλευρά τῆς θεολογίας καί τῆς ἀσκητικῆς διδασκαλίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου.

Ἡσυχία καί Θεολογία

Ἡ διδασκαλία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου περί διακρίσεως θείας οὐσίας καί θείων ἐνεργειῶν κατέχει περίοπτη θέσι στά συγγράμματα τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ κορυφαίου τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν.

Ἡ κατά Χάριν θέωσις τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ὁ ὕψιστος σκοπός τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, ὡς ὁ καρπός τῆς ἱεραῆς ἡσυχίας καί τό ἐπιστέγασμα τῆς ἀσκήσεως τῆς φυλακῆς τῆς καρδίας, δέν θά ἦταν ἐφικτή, ἐάν ὁ Θεός δέν ἦταν κατά τινά τρόπον μεθεκτός ἀπό τόν θεούμενο ἄνθρωπο.

Ἡ θεοπτία, ὡς ὑψίστη δωρεά τοῦ Πνεύματος στούς Προφήτας, τούς Ἀποστόλους καί τούς Ἁγίους πού ἔφθασαν στό ἄκρον τῆς ἀγιότητος, θά ἦταν ψευδαίσθησις καί πλάνη, ἐάν ὁ Θεός δέν ὀραῖται θεοπρεπῶς ἀπό τούς ἀξίους τῆς ὑπερφουοῦς αὐτῆς θεάς. Ἐπιπροσθέτως, ψεῦδος καί πλάνη θά ἦσαν καί οἱ μαρτυρίες τῆς θείας Γραφῆς περί τοῦ ὅτι οἱ ἅγιοι Προφήται εἶδαν

θεοπρεπῶς τόν ἄσαρκο Λόγο, ἄκουσαν, ἐγεύθησαν καί ἔλαβαν αἴσθησι τῶν θείων ἐνεργειῶν Του. Ἄλλωστε θά ἦταν ἀναξιόπιστη καί ἡ μαρτυρία τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ὅτι ἔγιναν ὑπερφυῶς ἐπόπται τῆς μεγαλειότητος τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου (Β΄ Πέτρ. α΄ 16). Θά ἐφθάναμε, τέλος, στό ἔσχατο ἄκρο τῆς βλασφημίας, ἐάν θεωρούσαμε βαρλααμιτικῶς ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν ἔχει Χάριτι θεία τίς ἀνθρωπολογικές προϋποθέσεις νά ἰδῆ τόν Θεό, διότι θά κατελογίζαμε ἔτσι ψευδολογία στόν ἴδιο τόν Θεάνθρωπο Κύριο, τόν παναληθέστατο μάρτυρα καί ἐξηγητή τῶν περί Θεοῦ ὑπερφυῶν μυστηρίων, ὁ ὁποῖος μᾶς διεβεβαίωσε: «μακάριοι οἱ καθαροί τήν καρδίαν, ὅτι αὐτοῖ τόν Θεόν ὄφονται» (Ματθ. ε΄ 8).

Αὐτά καί περισσότερα ἔχοντας ὑπ' ὄψιν ὁ Μέγας Βασιλεὺς ἔθεσε τά θεμέλια τῆς θεολογίας περί διακρίσεως θείας οὐσίας καί θείων ἐνεργειῶν στόν Θεό, εἴτε ἀντιμετωπίζοντας τόν αἵρεσιάρχη Εὐνόμιο μέ τούς γνωστούς *Κατά Εὐνομίου ἀντιρρητικούς* του λόγους, στούς ὁποίους παραπέμπουν οἱ θεῖοι Νηπτικοὶ Πατέρες, εἴτε μέ τήν περιώνυμη πραγματεία του *Περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*, εἴτε καί μέ τίς θεολογικώτατες *Ἐπιστολές* του.

Ἀλλά καί οἱ Ἱεροὶ Νηπτικοί, ἀπό τήν πλευρά τους, ἀξιοποιοῦν τήν θεολογία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, γιά νά χαρακτηρίσουν εὐνομιανούς καί μασσαλιανούς ἐκείνους πού δέν δέχονται θεοπρεπῆ διάκρισι θείας οὐσίας καί θείων ἐνεργειῶν στόν Θεό. Ἰδιαιτέρως ὁ ἅγιος

Γρηγόριος ὁ Παλαμαῆς ἀξιοποιεῖ τὴν θεολογία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου στοὺς Ὑπέρ τῶν ἱερῶς ἡσυχαζόντων λόγους του καὶ ἀνακεφαλαιώνει τὴν ἀντιβαρλααμιτική ἐπιχειρηματολογία του στὰ *PN* Κεφάλαιά του, γιὰ νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ἡ μετεχομένη ἀπὸ τοὺς ἀξίους θεία Χάρις εἶναι ἄκτιστος θεία ἐνέργεια καὶ ὄχι ἡ θεία οὐσία.

Ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ «τό νά φθάσῃ τό καθ' ὁμοίωσίν μας μέ τόν Θεό στόν ὑψηλότατο βαθμό, γίνεται μέ τὴν θεία ἔλλαμψι πού προσφέρει ὁ Θεός»⁵, παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Γρηγόριος. Καί συμπληρώνει ὅτι «καί οἱ Ἄγγελοι μετέχουν σέ αὐτή [τὴν ἔλλαμψι] καί ὅτι εἶναι ἄκτιστη, καί ὅτι παρά ταῦτα δέν εἶναι ἡ θεία οὐσία»⁶. Ἀντιδιαστέλλοντας δέ τὴν θέσι του αὐτὴ ἀπὸ τίς αἰρετικές ἀπόψεις τῶν βαρλααμιτῶν γράφει: «ἐκεῖνοι πού ἔχουν ἀντίθετα φρονήματα βλασφημοῦν τὴν θεία ἔλλαμψι, ἰσχυριζόμενοι ἢ ὅτι εἶναι κτίσμα ἢ ὅτι εἶναι οὐσία τοῦ Θεοῦ»⁷.

Γιὰ νὰ κατοχυρώσῃ τὴν θεολογία του ὁ ἅγιος Γρηγόριος παραπέμπει στόν Μέγα Βασίλειο μέ τὴν ἐξῆς ἀναφορά του: «Ἡ μὲν θεία ὑπερουσιότης οὐδέποτε λέγεται στόν πληθυντικό. Ἡ θεία ὅμως καὶ ἄκτιστος χάρις καὶ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία μερίζεται ἀμερίστως, ... ὀνομάζεται ἀπὸ τοὺς θεολόγους ὄχι μόνον μία, ἀλλὰ καὶ πολλές, ὅπως π.χ. ὁ Μέγας Βασίλειος λέγει: Ποιές

5. Ἁγ. Γρηγορίου Παλαμαῆ, Κεφάλαια *PN*, κεφ. ξδ', *Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν*, ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. Δ', σελ. 157.

6. Ἐνθ' ἄνωτ., κεφ. ξε', σελ. 157.

7. Ἐνθ' ἄνωτ., κεφ. ξε', σελ. 158.

εἶναι οἱ ἐνέργειες τοῦ Πνεύματος; Ἄνεκφραστες γιά τό μέγεθος, ἀναρίθμητες γιά τό πλῆθος. Διότι πῶς θά κατανοήσουμε αὐτά πού ὑπάρχουν πέρα ἀπό τούς αἰῶνες; Ποιές ἦσαν οἱ ἐνέργειές Του πρῖν ἀπό τήν νοητή κτίσι; Καί πόσες εἶναι οἱ χάριτές Του πού ἀφοροῦν τήν κτίσι;»⁸.

Γιά τήν ἀγιογραφική θεμελίωσι τῆς αὐτονοήτου γιά τούς Ὁρθοδόξους, ἀλλά ὄχι γιά τούς ἀντιφρονοῦντας βαρλααμίτας, διακρίσεως θείων ἐνεργειῶν στόν Θεό, ὁ ἅγιος Γρηγόριος παραπέμπει πάλι στόν Μέγα Βασίλειο, ὁ ὁποῖος ἐρμηνεύει σχετικά χωρία. Γράφει: «Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός ἔβγαξε, λέγει, τά δαιμόνια “ἐν δακτύλῳ Θεοῦ”, κατά τόν εὐαγγελιστή Λουκᾶ, ἐνῶ κατά τόν εὐαγγελιστή Ματθαῖον “ἐν πνεύματι Θεοῦ”. Δάκτυλος ὅμως Θεοῦ, λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος, εἶναι μία ἀπό τίς ἐνέργειες τοῦ Πνεύματος. Ἐάν λοιπόν ἡ μία ἀπό αὐτές εἶναι τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, ὁπωσδήποτε εἶναι καί οἱ ἄλλες, καθὼς μᾶς τό ἐδίδαξε αὐτός ὁ ἴδιος. Δέν σημαίνει ὅμως ὅτι γι’ αὐτό ὑπάρχουν πολλοί θεοί ἢ πολλά πνεύματα. Αὐτά εἶναι πρόο-

8. Ἐνθ’ ἀνωτ., κεφ. ξη’, σελ. 158-159. Μεγ. Βασιλείου, *Περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*, κεφ. ΙΘ’, PG 32, 156D. Στήν συνάφεια τοῦ συγκεκριμένου χωρίου ὁ Μέγας Βασίλειος ἀποδεικνύει ὅτι ὄχι μόνο τά ὀνόματα πού ἀποδίδονται ἀπό τίς θεῖες Γραφές στό Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι κοινά καί στά τρία θεῖα Πρόσωπα καί ἐπομένως δείχνουν τήν ταυτότητα τῆς φύσεως καί τῆς ἀξίας, ἀλλά καί οἱ ἐνέργειες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατά τήν δημιουργία τῆς κτίσεως καί τήν ἀναδημιουργία τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου φανερώνουν ἐξίσου τήν ὁμοτιμία του πρὸς τά ἄλλα δύο Πρόσωπα καί ἐπομένως τήν κατά τήν οὐσίαν καί φύσιν ταυτότητα.

δοι καί ἐκφάνσεις καί φυσικές ἐνέργειες τοῦ ἐνός Πνεύματος, καί δι' ἐκάστης ἓνα εἶναι τό Πνεῦμα πού ἐνεργεῖ. Οἱ κακόδοξοι [βαρλααμίται] ὅμως, λέγοντας ὅτι αὐτά εἶναι κτίσματα, ἐπταπλασίως ὑποβιβάζουν σέ κτίσμα τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά ἄς ντροπιασθοῦν ἐπταπλασίως»⁹.

Τό ἀπόσπασμα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, στό ὁποῖο ἀναφέρεται ὁ ἅγιος Γρηγόριος, εἶναι τό ἀκόλουθο ἀπό τόν *Κατά Εὐνομίου* ε' ἀντιρρητικό λόγο: «Σέ αὐτά τά θαύματα, πού ἔγιναν ἀπό τόν Μωυσῆ καί ἀπό τόν Κύριο, τό Πνεῦμα ὀνομάσθηκε “δάκτυλος Θεοῦ”, ὅχι διότι εἶναι μία μικρή δύναμις στόν Θεό, ὅπως στό σῶμα ὁ δάκτυλος, ἀλλά, ἐπειδή ἓνα ἀπό τά ἐπί μέρους χαρίσματα του εἶναι καί τό χάρισμα τῶν σημείων καί ἱαμάτων, γι' αὐτόν τόν λόγο αὐτό τό ἓνα χάρισμα, καί ὅχι ὅλα μαζί τά χαρίσματα τοῦ Πνεύματος, τό ὀνομάζει δάκτυλον. Διότι στόν ἓνα διά τοῦ Πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, στόν ἄλλον πάλι λόγος γνώσεως, κατά τό αὐτό Πνεῦμα, στόν ἄλλον χαρίσματα ἱαμάτων, ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι, στόν ἄλλον προφητεία, σέ ἄλλον διάκρισις πνευμάτων, σέ ἄλλον γένη γλωσσῶν, σέ ἄλλον ἐρμηνεία γλωσσῶν. Ὅλα αὐτά λοιπόν τά ἐνεργεῖ τό ἓνα καί τό αὐτό Πνεῦμα, τό ὁποῖο τά μοιράζει χωριστά στόν καθένα ὅπως θέλει»¹⁰.

9. Ἀγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, *Κεφάλαια PN'*, κεφ. οα', ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 159.

10. Μεγ. Βασιλείου, *Κατά Εὐνομίου*, λόγος ε', PG 29, 716CD-717A.

Γίνεται φανερό από τό έρμηνευτικό αυτό σχόλιο τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ὅτι ἡ έμπειρία τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων ἦταν ἀπολύτως σύμφωνη πρός τήν έμπειρία τῶν Προφητῶν, τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Πατέρων, καθώς οἱ Ἱεροί Νηπτικοί παραπέμπουν πάλι στόν Μέγα Βασίλειο, στήν *Περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος* πραγματεία, στήν ὁποία γράφει: «οἱ πνευματοφόρες ψυχές, οἱ ὁποῖες ἔχουν ἐλλαμφθῆ ἀπό τό Πνεῦμα, αὐτές οἱ ἴδιες βέβαια γίνονται πνευματικές ἀλλά καί σέ ἄλλους μεταδίδουν τήν Χάρι. Ἔτσι γίνεται ἡ πρόγνωση τῶν μελλόντων, ἡ φανέρωση τῶν μυστηρίων, ἡ κατανόηση τῶν κεκρυμμένων, ἡ διανομή τῶν χαρισμάτων, ἡ οὐράνια βιοτή, ἡ μετά ἀγγέλων χοροστασία, ἡ ἀτελεύτητη εὐφροσύνη, ἡ ἐν Θεῷ διαμονή, ἡ πρός τόν Θεόν ὁμοίωση, τό ὑψηλότερο πού μπορεῖ κάποιος νά ἐπιθυμήσει, τό νά γίνῃ θεός»¹¹.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς θεμελιώνει τήν έμπειρία τῆς κατά Χάριν θεώσεως μεταξύ ἄλλων καί στό ἀποστολικό χωρίο: «ὁ κολλῶμενος τῷ Κυρίῳ ἔν πνεῦμά ἐστιν» (Α΄ Κορ. στ΄ 17), στήν ρῆσι τοῦ προφήτου Ἰωήλ: «ἐκχεῶ ἀπό τοῦ πνεύματός μου» (Ἰωήλ γ΄ 1) καί στό ψαλμικό: «ἡ λαμπρότης τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐφ’ ἡμᾶς» (Ψαλμ. πθ΄ 17). Διευκρινίζει ὅτι ἡ ἔνωση μέ τόν Θεό δέν εἶναι καθ’ οὐσίαν, οὔτε καθ’ ὑπόστασιν, διότι ἡ πρώτη εἶναι ἀδύνατη καί ἡ δεύτερη συμβαίνει

11. Ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, *Κεφάλαια ΠΝ*, κεφ. οστ΄, ἔνθ’ ἄνωτ., σελ. 161. Μεγ. Βασιλείου, *Περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*, κεφ. Θ΄, PG 32, 109BC.

μόνο μεταξύ τῶν φύσεων τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ Λόγου¹². Ἐπιστρατεύει πλῆθος ἐπιχειρημάτων, γιά νά δείξῃ ληρώδη τήν κατηγορία τῶν βαρλααμιτῶν, ὅτι ἡ θέωσις σημαίνει ὑποχρεωτικῶς μετοχή στήν οὐσία τοῦ Θεοῦ. Καί καταλήγει παραπέμποντας πάλι στόν Μέγα Βασίλειο: «Ἡ οὐσία ἔχει τόσες ὑποστάσεις, ὅσα εἶναι καί τά ἄτομα ἀπό τά ὁποῖα μετέχεται. Διότι, ὅσες λαμπάδες καί ἄν ἀνάψῃ κάποιος ἀπό τήν μία, τόσες ἔκανε καί τίς ὑποστάσεις τοῦ πυρός. Ἐάν βέβαια ἡ θεία οὐσία μετέχεται, καί μάλιστα ἀπό ὅλους, ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ ἀντίπαλοί μας, ἀκόλουθο εἶναι νά μή εἶναι πλέον τρισυπόστατη ἀλλά μυριοὑπόστατη. Ποιός λοιπόν ἀπό ἐκείνους πού ἔχουν ἀνατραφεῖ μέ τά θεία δόγματα δέν γνωρίζει ὅτι αὐτό τό ἔχουν πάρει ἀπό τούς Μασσαλιανούς; ... Οἱ θεόσοφοι ὅμως Πατέρες συνοδικῶς ἔχουν ἀποφανθῆ ὅτι ἐνοικεῖ μέν ἡ θεότης σέ αὐτούς πού εἶναι ὅσο πρέπει κεκαθαρμένοι, ἀλλά ὄχι κατὰ φύσιν. Διότι οὔτε κατ' οὐσίαν οὔτε καθ' ὑπόστασιν γίνεται κάποιος μέτοχος τοῦ Θεοῦ, καθῶς τό καθένα ἀπό αὐτά τά δύο μέ κανέναν τρόπο δέν μερίζεται, καί σέ κανέναν παντελῶς δέν μεταδίδεται ... Τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, γιά νά μιλήσουμε μέ τά λόγια τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, δέν μετέχεται ἀπό τούς ἀξιούς στόν ἴδιο βαθμό ἀλλά διαιρεῖ τήν ἐνέργειά του κατ'

12. Ἄγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, *Κεφάλαια ΠΝ'*, κεφ. οε', ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 161.

ἀναλογίαν τῆς πίστεως, καθὼς εἶναι ἀπλοῦν μὲν κατὰ τὴν οὐσία ποικίλο ὅμως κατὰ τίς δυνάμεις»¹³.

Ἡ ἀξιόλογη αὐτὴ μαρτυρία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἀπὸ τὴν *Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος* πραγματεία¹⁴ συνοδεύεται στὴν ἐπιχειρηματολογία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ¹⁵ καὶ ἀπὸ τὴν ἀκόλουθη μαρτυρία, τὴν ὁποία καταθέτει σὲ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν ἅγιο Ἀμφιλόχιο Ἰκονίου: «Οἱ ἐνέργειες βέβαια εἶναι ποικίλες, ἀλλὰ ἡ οὐσία ἀπλῆ. Ἐμεῖς πάντως ἀπὸ μὲν τίς ἐνέργειες λέγομε ὅτι γνωρίζουμε τὸν Θεό μας, τὴν ἴδια τὴν οὐσία ὅμως δὲν ὑποσχόμαστε ὅτι τὴν προσεγγίζουμε. Διότι οἱ ἐνέργειές του κατεβαίνουν μέχρις ἐμαῶς, ἡ οὐσία του ὅμως μένει ἀπρόσιτη»¹⁶. Χωρὶς καμμία ἀμφιβολία, τὸ θεῖον Φῶς πού καταλάμπει τοὺς θεουμένους εἶναι ἄκτιστος θεία ἐνέργεια.

Ἐπρεπε ὅμως νὰ ἀναιρεθῆ καὶ ἓνα ἀκόμη βαρλααμιτικὸ ἐπιχείρημα κατὰ τῆς ἡσυχαστικῆς ζωῆς, μὲ τὸ ὁποῖο οἱ βαρλααμίται ἀπεδείκνυαν δῆθεν, ἐπὶ τῇ βάσει

13. Ἐνθ' ἄνωτ., κεφ. ρθ', σελ. 171-172.

14. «Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἀπρόσιτο κατὰ τὴν φύσι του, χωρητὸν λόγῳ ἀγαθότητος. Πληροῖ τὰ πάντα ὡς παντοδύναμο, μετέχεται ὅμως μόνον ἀπὸ τοὺς ἅξιους. Δὲν μετέχεται ἐξίσου ἀπὸ ὅλους, ἀλλὰ διαιρεῖ τὴν ἐνέργειά Του ἀνάλογα μὲ τὴν πίστι. Εἶναι ἀπλοῦν κατὰ τὴν οὐσία, ποικίλον κατὰ τίς δυνάμεις. Σὲ καθέναν βρίσκεται ὁλόκληρο καὶ ὁλόκληρο βρίσκεται παντοῦ. Ἀπαθῶς μερίζεται καὶ ὀλοσχερῶς μετέχεται» (Μεγ. Βασιλείου, *Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*, κεφ. Θ', PG 32, 108C).

15. Ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, *Κεφάλαια PN'*, κεφ. ρια', ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 172.

16. Μεγ. Βασιλείου, *Ἐπιστολὴ 234*, PG 32, 869AB.

λόγου τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ὅτι μόνη ἄκτιστος θεία ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Μονογενῆς Του Υἱός.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ἀφιερώνει μερικές σελίδες στά *PN* Κεφάλαιά του, στίς ὁποῖες ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι ἄμαθεῖς καί δυσσεβεῖς ἐκεῖνοι πού ἰσχυρίζονται τήν ἄνωτέρω θέσι, μέ βασικό ἀντεπιχείρημα ὅτι ταυτίζουν τό ὄν καί τό προσόν ἐν τῷ Θεῷ¹⁷, δηλαδή τήν Ζωήν ὡς τόν ἐνυπόστατον Λόγον καί Μονογενῆ Υἱόν τοῦ Πατρός καί τήν ζωήν ὡς προσοῦσαν καί στά τρία θεία Πρόσωπα ἄκτιστη θεία ἐνέργεια, ὅλως ἀντιθέτως πρός τό φρόνημα τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, τόν ὁποῖον δῆθεν ἐπικαλοῦνται. Διότι ὁ ἅγιος Κύριλλος μέ ὅσα εἶπε «ἀπέδειξε ὅτι ἡ ζωή πού ἔχει μέσα του ὁ Πατήρ, δηλαδή ὁ Υἱός, εἶναι καί κάτι διαφορετικό ἀπό τόν Πατέρα καί κάτι ὄχι διαφορετικό. Ἐκεῖνοι ὅμως πού λέγουν ὅτι ὁ Υἱός κατ' οὐδένα τρόπο διαφέρει ἀπό τόν Πατέρα καί ὅτι ἡ ζωή πού ἔχει μέσα του ὁ Πατήρ ταυτίζεται ἀπολύτως μέ τόν Πατέρα, ἐπειδή δέν διαφέρει ἀπό αὐτόν καθόλου, ὑποστηρίζοντας αὐτά γιά τόν Μονογενῆ Υἱό τοῦ Πατρός ἀκολουθοῦν ὅπωςδήποτε τήν διδασκαλία τοῦ Σαβελλίου καί ὄχι τοῦ ἱεροῦ Κυρίλλου»¹⁸.

Καί στό σημεῖο αὐτό ὁ Μέγας Βασίλειος εἶναι καί πάλι παρών μέ τήν θεόπνευστη θεολογία του στήν ἐ-

17. Ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, *Κεφάλαια PN*, κεφ. ριζ', ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 175.

18. Ἐνθ' ἄνωτ., κεφ. ρκ', σελ. 176-177.

πιχειρηματολογία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν. Γράφει ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς: «Ὅχι μόνο ὁ Μονογενῆς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὀνομάζεται ἀπὸ τοὺς ἀγίους ἐνέργεια καὶ δυνάμεις, ἐπειδὴ ἔχουν τίς ἴδιες ἀπαραλλάκτως δυνάμεις καὶ ἐνέργειες μέ τὸν Πατέρα, ... ὅπως λέγει καὶ ὁ Μέγας σέ ὅλα Βασιλείος: τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι δυνάμεις ἀγιαστική, ἐνούσιος, ἐνούπαρκτος, ἐνυπόστατος. Καὶ ἐπειδὴ ἔχει εἰπεῖ στήν πραγματεία του περί τοῦ Πνεύματος ὅτι οἱ ἐνέργειες δέν εἶναι ἐνυπόστατες, μέ αὐτό ἀμέσως φανερώνει ὅτι τίς ἔχει ἀντιδιαστείλει ἀπό τά κτίσματα»¹⁹.

Στόχος τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν ἦταν νά καταδείξουν ὅτι ἡ ἄκτιστος θεία ἐνέργεια δέν ταυτίζεται μέ τήν ἄκτιστη θεία οὐσία, ἔστω καί ἂν στήν θεία Γραφή καί στά συγγράμματα τῶν ἀγίων Πατέρων ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ ὀνομάζεται θεότης. Μέ τόν τρόπο αὐτό ἤθελαν νά ἀντικρούσουν ὀριστικά τήν βαρλααμιτική κατηγορία ἐναντίον τῆς θεοπτίας τῶν ἱερώς ἡσυχάζόντων. Ἔλεγε ὁ Μέγας Βασιλείος, στόν ὁποῖον παραπέμπουν: «ἐπομένως ἡ ἐνέργεια διαφέρει ἀπό τήν οὐσία»²⁰. Ὁ δέ

19. Ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, *Κεφάλαια ΠΝ*, κεφ. ρκβ', ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 177. «Ἄλλ' ὥσπερ οὐ προφορικός λόγος ἐν τῷ Θεῷ, ἀλλά ζῶν καί ὑφεστηκώς, καί τῶν ὄλων δραστήριος οὕτως ἐν τῷ Θεῷ οὐ πνεῦμα διαχεόμενον, οὐ διαλυόμενος ἀήρ, ἀλλά δυνάμεις ἀγιαστική, ἐνούσιος, ἐνούπαρκτος, ἐνυπόστατος», Μεγ. Βασιλείου, *Κατά Εὐνομίου ε'*, PG 29, 713B. Καί «οὐδεμία γάρ ἐνέργεια ἐνυπόστατος» (ἐνθ' ἄνωτ., PG 29, 689C).

20. Ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, *Κεφάλαια ΠΝ*, κεφ. ρμγ', ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 184.

ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ἐρμηνεύων τὴν θεά τοῦ θαβωρίου φωτός ἀπὸ τοὺς προκρίτους τῶν Μαθητῶν, γράφει: «Ἐν τούτοις εἶδαν, σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόσχεσι τοῦ Σωτῆρος, τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ, τό θεϊκό ἐκεῖνο καί ἀπόρρητο φῶς, τό ὁποῖο ὁ μὲν Γρηγόριος καί ὁ Βασίλειος οἱ Μεγάλοι, τό ὀνομάζουν θεότητα. Λέγουν: “φῶς εἶναι ἡ θεότης πού εἶδαν στό ὄρος οἱ μαθηταί”. Καί: “κάλλος τοῦ ὄντως Δυνατοῦ εἶναι ἡ φύσις Του, ἡ ὁποία μπορεῖ νά νοῆται καί νά θεωρῆται”. Διότι ὁ Μέγας Βασίλειος λέγει ἐπιπλέον ὅτι, ἐκεῖνο τό φῶς εἶναι κάλλος τοῦ Θεοῦ, τό ὁποῖο βλέπουν μόνο οἱ ἅγιοι μὲ τὴν δύναμι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Γι’ αὐτό καί πάλι λέγει: “εἶδαν ὁ Πέτρος καί οἱ υἱοί τῆς βροντῆς τό κάλλος Του ἐπάνω στό ὄρος νά λάμπη περισσότερο ἀπὸ τό φῶς τοῦ ἡλίου, καί ἀξιώθηκαν νά ἰδοῦν μὲ τά μάτια τους τά προοίμια τῆς Δευτέρας Παρουσίας Του”»²¹.

21. Ἔνθ’ ἄνωτ., κεφ. ρμστ’, σελ. 185-186. Γράφει χαρακτηριστικὰ ὁ Μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸν μδ’ Ψαλμό: «“Περιζῶσαι οὖν τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου, δυνατέ”, “τῇ ὠραιότητί σου”, δηλαδή, ὅταν θά ἔλθῃ τό πλήρωμα τοῦ χρόνου, “καί τῷ κάλλει σου”, μὲ τὴν θεότητά σου δηλαδή πού μπορεῖ νά βλέπεται καί νοῆται. Ἐκεῖνο πράγματι εἶναι τό ὄντως καλόν, ἐκεῖνο πού ξεπερνᾷ κάθε ἀνθρώπινη ἀντίληψι καί δύναμι. Καί βέβαια ἐγνώριζαν τό κάλλος Του οἱ μαθηταί, στοὺς ὁποίους ἐπεξηγοῦσε τίς παραβολές κατ’ ἰδίαν. Εἶδαν ὅμως τό κάλλος Του ὁ Πέτρος καί οἱ υἱοί τῆς βροντῆς ἐπάνω στό ὄρος νά λάμπη περισσότερο ἀπὸ τὴν λάμψι τοῦ ἡλίου καί ἀξιώθηκαν νά ἰδοῦν μὲ τά μάτια τους τά προοίμια τῆς ἐνδόξου Παρουσίας Του» (Μεγ. Βασιλείου, Ὁμιλία εἰς τοὺς Ψαλμούς, PG 29, 400CD).

Ήσυχία καί νήψις

Μέ τήν θεολογική θεμελίωσι τῆς ἡσυχαστικῆς ζωῆς ἀπό τούς Ἱεροῦς Νηπτικούς, τήν ὁποία μέχρι τό σημεῖο αὐτό ἐπιχειρήσαμε νά περιγράψουμε ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τίς παραπομπές τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ στά συγγράμματα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἡ ἱερά ἡσυχία παραδίδεται στήν Ἐκκλησία ὡς ἀπλανῆς ὁδός πρὸς τήν θέωσι, ὡς γνησία καί ἀσφαλῆς πορεία πρὸς τήν θέα τοῦ ἀκτίστου θείου φωτός, τῆς ὁποίας τήν ἐμπειρία εἶχαν οἱ θεῖοι Προφῆται, οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καί οἱ ἅγιοι Πατέρες διὰ τῶν αἰῶνων. Μέ τήν συνοδική κατοχύρωσι τῆς διδασκαλίας τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ στίς μεγάλες Συνόδους τῆς Κων/πόλεως τόν 14ον αἰῶνα, ἔγινε ἐπίσης φανερό ὅτι οἱ ἱεροὶ ἡσυχασταὶ Πατέρες ἀνέπτυξαν ἐπὶ σταθεροῦ δογματικοῦ ἐδάφους τήν προϋπάρχουσα πατερική ἡσυχαστική διδασκαλία καί ἀσκήθηκαν σύμφωνα μέ αὐτήν.

Στήν συνέχεια θά ἰδοῦμε πῶς εἰδικότερα ἡ πρακτική διδασκαλία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου περὶ ἡσυχίας καί νήψεως καταγράφεται στά συγγράμματα τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν.

Οἱ Κάλλιστος καί Ἰγνάτιος, οἱ Ξανθόπουλοι, ὀλοκληρώνοντας τήν περὶ τῆς θεοποιοῦ ἡσυχαστικῆς ζωῆς πραγματεία τους, τήν ὁποία ἐπιγράφουν *Περὶ τῶν αἰρουμένων ἡσύχως βιῶναι*, γράφουν τά ἑξῆς γιά τήν ἱερά αὐτή ζωή: «Ἵπάρχουν βέβαια καί ἄλλοι καλοὶ δρόμοι καί τρόποι ζωῆς καί, ἂν θέλῃς, καί ἐργασίες, πού

ὁδηγοῦν καί καταπαύουν στήν σωτηρία ἐκείνον πού τίς μετέρχεται. Τόν χειραγωγοῦν καί τόν φέρνουν στήν κατάστασι τοῦ δούλου ἢ τοῦ μισθωτοῦ, ὅπως εἶπε ὁ Σωτήρ ὅτι: “παρά τῷ Πατρὶ μου πολλάι μοναὶ εἰσί”. Ἐν τούτοις αὐτὴ ἐδῶ ἡ ὁδὸς [τῆς νήψεως καί τῆς ἡσυχίας] εἶναι ἡ βασιλικὴ ὁδὸς καί ἡ καλύτερη ἀπὸ ὅλες. Εἶναι ἐργασία πού ξεπερνᾷ ὅλες τίς ἄλλες καί εἶναι ἀνώτερη, ὅπως ἡ ψυχὴ ἀπὸ τό σῶμα, διότι ἀνακαινίζει τόν ἄνθρωπο πού τήν ἀκολουθεῖ καί ἀπὸ γῆ καί σποδὸ τόν κάνει μέ τήν Χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος υἱὸ Θεοῦ καί θεὸ μέ θαυμαστό τρόπο, ὅπως λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος: Ὅταν τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἔλθῃ στήν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ δίνει ζωή, τοῦ δίνει ἀθανασία, τόν σηκώνει ἐνῶ εἶναι πεσμένος, καί, ἔχοντας δεχθῆ ἀπὸ τό Ἅγιο Πνεῦμα μία κίνησι ἁΐδια, γίνεται ὁ ἄνθρωπος ἀγία ὑπαρξις καί ἀποκτᾷ ἀξία προφήτου, ἀποστόλου, ἀγγέλου, θεοῦ, καθὼς ἔχει κατοικήσει μέσα του τό Πνεῦμα, ἐνῶ πρὶν ἦταν γῆ καί σποδός»²².

Κατὰ τοὺς ἰδίους ἀγίους ἄνδρας, ὁ ἐραστής τῆς ἱερᾶς αὐτῆς πολιτείας ὀφείλει νά καλλιεργῇ ὅλες τίς ἀρετές, τήν περιεκτικὴ μετάνοια, τήν ὑπακοή, τήν φιλαδελφία, τήν ταπεινοφροσύνη, τήν πίστι, τήν ἐγκράτεια, ἐξαιρέτως ὅμως τήν ὑπό τινα ἔννοια συνεκτικὴ ὄλων αὐτῶν ἀρετῆ τῆς νήψεως καί τῆς θεοποιοῦ προσευ-

22. Καλλίστου καί Ἰγνατίου τῶν Ξανθοπούλων, Περὶ τῶν αἵρουμένων ἡσύχως βιώναι, κεφ. 7ῆ (98), *Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν*, ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. Δ', σελ. 293.

χῆς²³. Τόν συμβουλεύουν: «καί γενικά νά ἔχῃς τά μάτια σου ἄγρυπνα καί νηφάλια ἀπέναντι στούς διαφόρους καί πολυμόρφους πειρασμούς πού σοῦ συμβαίνουν κάθε ἡμέρα»²⁴.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμαῶς παρατηρεῖ ὅτι, «ἡ κοινωνία μέ τόν Θεό πού γίνεται διά τῶν ἀρετῶν, λόγω ὁμοιότητος, ἔχει τήν ιδιότητα νά κάνῃ τόν ἀσκητή κατάλληλον νά ὑποδεχθῇ τό θεῖον, ὅχι ὅμως καί νά τόν ἐνώνῃ μέ αὐτό. Ἡ δύναμις ὅμως τῆς προσευχῆς ἱερουργεῖ καί τελεσιουργεῖ τήν ἴδια τήν ἀνάτασι καί τήν ἔνωσι τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό, καθώς εἶναι σύνδεσμος τῶν λογικῶν κτισμάτων μέ τόν Κτίστη, ὅταν βέβαια μέ τήν φλογερή κατάνυξι ἡ προσευχή γίνῃ ἀνώτερη καί ἀνεπηρέαστη ἀπό τά πάθη καί τούς λογισμούς»²⁵.

Ἡ νῆψις ὅμως καί ἡ προσευχή προϋποθέτουν τήν ἱερά ἡσυχία. Ἀξιόπιστοι μάρτυρες τῆς ἀναγκαιότητος τῆς ἡσυχίας ὁ Μέγας Βασίλειος καί ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος, καθώς «ὁ μὲν ἕνας εἶπε: ἡ ἡσυχία εἶναι ἡ ἀρχή τῆς καθάρσεως τῆς ψυχῆς, ὁ δέ ἄλλος εἶπε: ἡσυχία σημαίνει σιωπή σέ ὅλα, ἔχοντας ἐπισημάνει ἐν συντομίᾳ μέ τά λόγια αὐτά ὁ μὲν πρῶτος τήν ἀρχή τῆς ἡσυχίας, ἐνῶ ὁ δεύτερος τό τέλος της»²⁶.

23. Καλλίστου καί Ἰγνατίου..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 215-218.

24. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 213.

25. Ἁγ. Γρηγορίου Παλαμαῶ, Περὶ προσευχῆς καί καθαρότητος καρδίας κεφάλαια γ', Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν, ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. Δ', σελ. 132.

26. Καλλίστου καί Ἰγνατίου..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 216.

Ἡ ἄσκησις τῆς ἱεραῆς ἡσυχίας χρειάζεται μεθοδική ἐργασία, καί μάλιστα ἀσφαλῆ, ἐλεύθερη ἀπό τούς κινδύνους τῆς πλάνης. Αὐτή ἡ ἐργασία συνίσταται στήν ἐπιστροφή τοῦ νοῦ στήν καρδιά, ἤ, ὅπως ἐρμηνεύουν οἱ Ἱεροί Νηπτικοί, στήν κυκλική κίνησι τοῦ νοῦ. Ὁ Μέγας Βασίλειος ἀναφέρεται ὡς ἐξῆς σέ αὐτή τήν ἐργασία: «Ἡ ἡσυχία λοιπόν εἶναι ἡ ἀρχή τῆς καθάρσεως τῆς ψυχῆς, διότι οὔτε ἡ γλῶσσα ὁμιλεῖ γιά πράγματα ἀνθρώπινα, οὔτε τά μάτια προσέχουν στήν ὁμορφιά καί τήν συμμετρία τῶν σωμάτων, οὔτε τά αὐτιά χαλαρώνουν τόν τόνο τῆς ψυχῆς ἀκούγοντας ἄσματα πού ἔχουν συντεθῆ γιά ἡδονή, ἤ ἀκούγοντας λόγια εὐτραπέλων καί ἀστευομένων ἀνθρώπων, γεγονός πού περισσότερο ἀπό ὅλα ἔχει τήν ιδιότητα νά παραλύη τόν τόνο τῆς ψυχῆς. Πραγματικά, ὁ νοῦς πού δέν σκορπίζεται πρός τά ἔξω, οὔτε διαχέεται στά κοσμικά πράγματα μέσῳ τῶν αἰσθήσεων, ἐπιστρέφει στόν ἑαυτό του καί μέσῳ τοῦ ἑαυτοῦ του ἀνεβαίνει πρός τήν θεωρία τοῦ Θεοῦ. Καί, καθώς περιλάμπεται καί ἐλλάμπεται ἀπό ἐκεῖνο τό κάλλος, ξεχνᾷ καί αὐτή τήν ἴδια τήν φύσι, δέν τόν τραβᾷ πρός τά κάτω ἡ μέριμνα οὔτε γιά τήν τροφή οὔτε γιά τά ἐνδύματα, ἀλλά ἔχοντας ἐγκαταλείψει τίς γήινες φροντίδες ὅλη του τήν σπουδή τήν μεταθέτει στήν ἀπόκτησι τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Πῶς δηλαδή θά κατορθώσῃ τήν σωφροσύνη καί τήν ἀνδρεία, πῶς τήν δικαιοσύνη καί τήν φρόνησι καί τίς ὑπόλοιπες ἀρετές, οἱ ὁποῖες καθῶς κατατάσσονται σέ αὐτές τίς γενικές ἀρετές, δίνουν ἀφορμή στόν φιλότιμο ἀσκητῆ τῆς ἀρε-

τῆς νά ἀγωνίζεται σέ κάθε τι πού χρειάζεται νά ἀγωνιζόμαστε στήν ζωή»²⁷.

Οἱ Νηπτικοί Πατέρες συχνά ἀναφέρονται στό ἀπόσπασμα αὐτό τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, γιά νά τονίσουν ὅτι εἶναι ἀναγκαιοτάτη ἡ συνέλιξις τοῦ νοός, προκειμένου νά καθαρθῆ καί νά καταστῆ δεκτικός τῆς ἐλλάμψεως τοῦ θείου φωτός²⁸.

Οἱ ἱεροί Ξανθόπουλοι ἐρμηνεύοντες ἐπί τό πρακτικότερον τήν διδασχῆ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου περί συνελίξεως τοῦ νοός, σημειώνουν: «Νά προσθέσουμε δέ [σέ ὅσα προηγουμένως εἶχαν ἀναφέρει γιά τήν μέθοδο τῆς εἰσπνοῆς κατά τήν ἐπίκλησι τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ] καί αὐτό, ὅτι ἐκεῖνος πού φροντίζει νά νήφη νοερῶς στήν καρδιά του, καί μάλιστα ὁ ἀρχάριος, πρέπει νά κάθεταί σέ μιά ἡσυχῆ καί σκοτεινή γωνιά –πάντοτε βέβαια, ἀλλά κυρίως τήν ὥρα τῆς καθωρισμένης προσευχῆς–, ὅπως μᾶς διδάσκουν καί διατάσσουν οἱ θεῖοι Πατέρες καί Διδάσκαλοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀποκτήσει πείρα αὐτῆς τῆς παμμακαρίστου ἐργασίας. Διότι βέβαια τό νά βλέπουν τά μάτια ὅσα πράγματα φαίνονται καί βλέπονται ἔχει τήν ιδιότητα νά διασκορπίζη φυσικῶς καί νά διαμερίζη τήν διάνοια»²⁹.

Μέ τήν νῆψι καί τήν φυλακή τῆς καρδίας ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἐπιτηροῦνται. Μεταξύ τῶν ψυχι-

27. Μεγ. Βασιλείου, Ἐπιστολή 2^α, Γρηγορίῳ ἐταίρῳ, PG 32, 228AB.

28. Π.χ. Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν, ἔνθ' ἄνωτ., τόμ. Δ', σελ. 126, 223.

29. Καλλίστου καί Ἰγνατίου..., ἔνθ' ἄνωτ., κεφ. κγ', σελ. 223.

κῶν δυνάμεων, ἡ φαντασία εἶναι ἐπίσης ἐκείνη, τὴν ὁποία προσέχουν οἱ ἀσκηταὶ τῆς ἡσυχίας, ὥστε νά τηροῦν καθαρὴ τὴν καρδιά, ἐπειδὴ ἡ φαντασία γίνεται γιὰ τοὺς δαίμονες ὄχημα, ὥστε νά καταστήσουν τὴν ψυχὴ οἰκητήριον ἐμπαθῶν ἐννοιῶν. «Πραγματικά ἡ καταραμένη [φαντασία] ἀντιστέκεται πολὺ στὴν καθαρὰ καὶ καρδιακὴ προσευχὴ καὶ στὴν ἐνιαία καὶ ἀπλανῆ ἐργασία τοῦ νοῦ»³⁰, ἐπισημαίνουν οἱ ἅγιοι Κάλλιστος καὶ Ἰγνάτιος καὶ συνιστοῦν νά ἀποβάλλεται τελείως ἡ φαντασία ἀπὸ τὴν καρδιά. Οἱ μὲν ἀρχάριοι πρέπει νά ἀποβάλλουν τὴν «ἀπρεπῆ» φαντασία μὲ τὴν κινητοποίησι καὶ χρῆσι κάποιας «εὐπρεποῦς» φαντασίας, οἱ προχωρημένοι ὁμως ἐργάται τῆς νοερᾶς ἐργασίας πρέπει νά ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸν νοῦ τοὺς κάθε φαντασία: «Ὅσοι ἔχουν πολλὰ χρόνια στὴν ἄσκησι ἀποβάλλουν τελείως καὶ τὴν ἀπρεπῆ φαντασία μαζί μὲ τὴν εὐπρεπῆ καὶ τὴν ἀποδυναμώνουν, ἀποτεφρώνοντας καὶ διαλύοντάς την σάν τὸ κερὶ πού λιώνει ἀπὸ τὴν φωτιά. Καὶ αὐτὸ τὸ κάνουν γιὰ νά ἐπιτύχουν τὴν καθαρὰ προσευχὴ καὶ γιὰ νά κρατήσουν τὸν νοῦ τοὺς γυμνὸ καὶ καθαρὸ ἀπὸ κάθε λογισμό καὶ εἰκόνα, ὥστε νά μπορῆ χωρὶς δυσκολία νά δέχεται τὸν Θεὸ καί, ἂν θέλῃς, νά τὸν ἀποδέχεται καὶ νά ἐνώνεται μαζί Του μὲ ἀσχημάτιστη καὶ ἐνιαία ἔνωσι»³¹.

Ἡ διδασκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπιτικῶν, πού ἀφορᾷ τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας τῶν ἡσυχαστῶν ἀπὸ κά-

30. Ἐνθ' ἀνωτ., κεφ. ξδ', σελ. 258.

31. Ἐνθ' ἀνωτ., κεφ. ξε', σελ. 258.

θε φαντασία, ἔχει ἰδιαίτερη σημασία. Οἱ ἱερώς ἡσυχάζοντες δέχονται τὴν Χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στήν κεκαθαρμένη καρδιά τους, ὅπως οἱ θεῖοι Προφῆται. Βλέπουν τὸ θεῖο Φῶς μέ τὴν δύναμι τῆς θείας Χάριτος καὶ ὄχι μέ τὴν ἐπιστράτευσι κάποιας διανοητικῆς ἢ ψυχολογικῆς μεθόδου. Ἡ ἐμπειρία τους κατοχυρώνεται καὶ πάλι στοὺς λόγους τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὁ ὁποῖος ἐρμηνεύει τὸν τρόπο μέ τὸν ὁποῖο ἔβλεπαν τίς ὁράσεις οἱ Προφῆται ὡς ἐξῆς: «Αὐτοὶ ποὺ ἔχουν τὸν νοῦ τους ἀπερίσπαστο καὶ καθαρὸ εἶναι σάν νά ἀκοῦνε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ μέσα τους, καθὼς ὁ νοῦς τους φαντάζεται μέ κάποια ἄρρητη δύναμι» καὶ «ἔβλεπαν οἱ προφῆται, διότι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐσχημάτιζε στό ἡγεμονικό τους [τίς ὁράσεις]»³². Συμπεραίνουν λοιπόν οἱ Ξανθόπουλοι: «Οἱ Προφῆται λοιπόν καὶ οἱ δικοὶ μας τώρα θεόπται, δέν ἔβλεπαν καὶ φαντάζονταν σύμφωνα μέ κάποια φυσικὴ ἀκολουθία καὶ τάξι, ἀλλὰ ὁ νοῦς τους δεχόταν ἐντυπώσεις καὶ φαντασίες μέ τρόπο θεῖο καὶ ὑπὲρ φύσιν μέ τὴν ἀνέκφραστη δύναμι καὶ Χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»³³.

Ἐάν ἡ φαντασία φέρνει στήν καρδιά ἐμπαθεῖς ἐντυπώσεις, ὁ νοῦς δέν διατηρεῖται καθαρὸς καὶ ἐπομένως δέν ἔχει ἀδιατάρακτη καθαρὰ προσευχή. Σέ τέτοια κατάστασι ὁ νοῦς δέν ἐπιλάμπεται ἀπὸ τὸ θεῖο φῶς καὶ δέν δέχεται ἀποκαλύψεις μυστηρίων. Διότι καὶ τὰ

32. Πρβλ. Μεγ. Βασιλείου, *Ἐρμηνεία εἰς τὸν Ἡσαΐαν*, κεφ. ΣΤ', §187, PG 30, 440AB.

33. Καλλίστου καὶ Ἰγνατίου..., *ἐνθ' ἄνωτ.*, κεφ. ξζ', σελ. 261.

δύο ἐπιτυγχάνονται μόνο μέ τήν Χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «Κατά τόν Ἅγιο Διάδοχο, μόνο τό Ἅγιον Πνεῦμα μπορεῖ νά καθαρίσῃ τόν νοῦ», καί κατά τόν ἅγιο Νεῖλο τόν Ἀσκητή «νοῦ κατάστασις ἐστίν, ὕψος νοητόν, οὐρανίῳ χρώματι παρεμφερές· ὧ καί τό τῆς Ἁγίας Τριάδος κατά τόν καιρόν τῆς προσευχῆς ἐπιγίνεται φῶς», σημειώνουν οἱ ἱεροί συγγραφεῖς Κάλλιστος καί Ἰγνάτιος³⁴. Καί παραπέμπουν στόν Μέγα Βασίλειο, ὁ ὁποῖος περί τῆς καθαρᾶς προσευχῆς γράφει: «Προσευχή καλή εἶναι ἐκείνη πού προξενεῖ στήν ψυχή ἔναργῆ τήν ἔννοια τοῦ Θεοῦ. Καί αὐτό εἶναι ἡ ἐνοίκησης τοῦ Θεοῦ μέσα μας, τό νά ἔχῃ κανεῖς ἐνοικο μέσα του τόν Θεό μέ τήν προσευχή. Τότε γινόμαστε ναός Θεοῦ, ὅταν ἡ ἀδιάλειπτη προσευχή δέν διακόπτεται ἀπό τίς γήινες φροντίδες, ὅταν ὁ νοῦς δέν ταράζεται ἀπό τά ἀναπάντεχα πάθη, ἀλλά ἀποφεύγοντας τά πάντα ὁ φιλόθεος καταφεύγῃ στόν Θεό καί διώχνοντας ὅτι παραινεῖ στήν κακία ἐνδιατρίβῃ στά ἔργα πού ὀδηγοῦν στήν ἀρετή»³⁵.

Καρπός τῆς καθαρᾶς προσευχῆς εἶναι ἡ θεία παράκλησις καί ἡδονή τοῦ νοῦ, «μία ἡδονή πνευματική, ἡ ὁποία ἀπό ἐκείνους πού τήν ἔχουν γευθῆ ὀνομάζεται ὑπερφυῆς καί ζωήρρυτη καί ἐνυπόστατη ἔλλαμψις, ὑπέρφωτος γνόφος καί κάλλος ἀμήχανον καί ὀρεκτῶν τό ἀκρότατον, ὄρασις καί θεοπτία καί θέωσις, ἡ ὁποία ὁ-

34. Ἐνθ' ἄνωτ., κεφ. ξστ', σελ. 260-261.

35. Μεγ. Βασίλειου, Ἐπιστολή 2^α, Γρηγορίῳ ἐταίρῳ, PG 32, 229B. Καλλίστου καί Ἰγνατίου..., ἔνθ' ἄνωτ., κεφ. οα', σελ. 267.

πωσδήποτε καί ἀφοῦ φραστικά περιγραφῆ παραμένει ἀνέκφραστη, καί ἀφοῦ γνωσθῆ μένει ἄγνωστη, καί ἀφοῦ νοηθῆ μένει ἀνεπινόητη». Γιά νά περιγράψουν καί αὐτή τήν θεία τους ἐμπειρία οἱ Ἱεροί Νηπτικοί παραπέμπουν στόν ἅγιο Διονύσιο τόν Ἀρεοπαγίτη καί βεβαίως στόν Μέγα Βασίλειο³⁶.

Εἶναι θαυμαστό ὅμως καί τό ἀπόσπασμα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τό ὁποῖο παραθέτουν οἱ ἅγιοι Κάλλιστος καί Ἰγνάτιος καί τό ὁποῖο μαρτυρεῖ τήν ταυτότητα ἐμπειρίας τῶν ἱερῶς ἡσυχάζόντων πρὸς τήν ἐμπειρία τῶν Προφητῶν καί Ἀποστόλων. Γράφει ὁ Μέγας Βασίλειος: «Ἀνέκφραστες ἐντελῶς καί ἀπερίγραπτες εἶναι οἱ ἀστραπές τοῦ θείου κάλλους. Λόγος δέν μπορεῖ νά τίς παραστήσῃ, ἡ ἀκοή δέν τίς χωράει. Καί ἂν ἀναφέρῃς τήν λάμψι τοῦ αὐγερινοῦ ἢ τήν λαμπρότητα τῆς σελήνης ἢ τοῦ ἡλίου, ὅλα εἶναι πολύ φτωχά γιά νά παραστήσουν τήν λαμπρότητα ἐκείνη καί πολύ ὑστεροῦν σέ σύγκρισι μέ ἐκεῖνο τό φῶς, ὅσο διαφέρουν ἡ βαθειά νύχτα καί τό πηχτό σκοτάδι ἀπό τό καθαρότατο μεσημέρι. Αὐτό τό κάλλος δέν φαίνεται μέ τά σωματικά μάτια. Μόνο μέ τήν ψυχή καί μέ τήν διάνοια μπορεῖ νά γίνῃ κατανοητό. Καί ὅταν περιέλαμψε κάποιον ἀπό τούς Ἁγίους, τούς ἄφησε τό ἀφόρητο κεντρί τοῦ θείου πόθου. Αὐτοί οἱ Ἁγιοι στενοχωρούμενοι γιά τήν παροῦσα ζωή ἔλεγαν: “Οἶμοι, ὅτι ἡ παροικία μου ἐμακρύνθη”. “Πότε ἤξω καί ὀφθῆσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ;”. Καί ἐπίσης, “ἀναλῦσαι καί σύν

36. Καλλίστου καί Ἰγνατίου..., ἐνθ' ἄνωτ., κεφ. οστ', σελ. 271-272.

Χριστῶ εἶναι πολλῶ μᾶλλον κρείσσον”. Καί, “ἐδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν Θεόν τὸν ἰσχυρόν τὸν ζῶντα”. Καί, “νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα”. Βαρεία σάν φυλακὴ αἰσθάνονταν τὴν ζωὴ αὐτῆ. Ἔτσι ἀσυγκράτητη ἦταν ἡ ὁρμὴ σέ ἐκείνους πού ὁ θεῖος πόθος ἄγγιξε τίς ψυχές τους»³⁷.

Πρὸς τὸ ὑπέρκαλλον λοιπὸν κάλλος καί τῶν ἐφετῶν τὸ ἀκρότατον ἔλκεται ὅλος ὁ πόθος τῆς ψυχῆς, ὡς ἓνας ἐγκάρδιος καί ἐκστατικός ἔρωσ³⁸, γιὰ τὸν ὁποῖον ὁ Μέγας Βασιλεῖος γράφει: «Τί εἶναι θαυμασιώτερο ἀπὸ τὸ θεῖο κάλλος; Ποιὰ ἔννοια δίνει μεγαλύτερη χαρὰ ἀπὸ τὴν ἔννοια τῆς μεγαλοπρεπείας τοῦ Θεοῦ; Ποιὸς πόθος ψυχῆς εἶναι τόσο δριμύς καί ἀφόρητος, ὅσο εἶναι αὐτός πού γίνεται ἀπὸ τὸν Θεὸ στὴν ψυχὴ πού εἶναι καθαρὴ ἀπὸ κάθε κακία καί μὲ ἀληθινὴ διάθεσι λέγει: “τετρωμένη ἀγάπης ἐγὼ εἰμί”; (Ἔασμα ε΄ 8)»³⁹.

Ἄν καί ὁ ἀσκητὴς τῆς ἱερᾶς ἡσυχίας ἀξιῶνεται ἀπὸ τὴν Χάρι τοῦ Θεοῦ νὰ ἀπολαύσῃ τέτοιες πνευματικὲς ἡδονές, δέν εἶναι ἐν τούτοις παντελῶς ἀπρόσβλητος ἀπὸ τίς ἐπιθέσεις τοῦ διαβόλου καί ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τῶν παθῶν, παρατηροῦν οἱ Ἱεροὶ Νηπιτικοί. Διότι, κατὰ τὸν ἅγιο Ἰσαάκ, «ἡ ἀπάθεια εἶναι ὄχι τὸ νὰ μὴ αἰσθανθῇ κανεὶς τὰ πάθη, ἀλλὰ τὸ νὰ μὴ τὰ δεχθῇ. Καθὼς ἔχει ἀποκτήσει τίς διάφορες ἀρετές, τίς φανερές καί τίς

37. Μεγ. Βασιλείου, Ὅροι κατὰ πλάτος, ἐρώτ. β΄, PG 31, 909CD-912A. Πρβλ. Καλλίστου καί Ἰγνατίου..., ἐνθ’ ἄνωτ., κεφ. οστ΄, σελ. 272.

38. Καλλίστου καί Ἰγνατίου..., ἐνθ’ ἄνωτ., κεφ. πδ΄, σελ. 278.

39. Μεγ. Βασιλείου, Ὅροι κατὰ πλάτος, ἐρώτ. β΄, PG 31, 909C.

κρυπτές, ἀποδυναμώθηκαν μέσα του τά πάθη καί δέν μποροῦν εὐκόλα νά ξεσηκωθοῦν κατά τῆς ψυχῆς»⁴⁰.

Αὐτή ἡ παρατήρησης παραπέμπει εὐθέως στό ἔργο τῆς νήψεως, μέ τό ὁποῖο ἀρχίζει καί τελειώνει ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἄσκησις τῶν θεοφιλῶν ἀρετῶν. Στό ἀπόσπασμα πού ἀκολουθεῖ καί τό ὁποῖο παραθέτουν οἱ ἱεροί Νηπτικοί, ὁ Μέγας Βασίλειος παρουσιάζει τόν ἐραστή τοῦ Θεοῦ καί τῆς θείας ἀπαθείας νά ἀγωνίζεται νά ἀπομακρύνῃ τούς λογισμούς τῶν παθῶν καί νά κρατῆ ἀνεπιθόλωτο τόν ὀφθαλμό τῆς ψυχῆς: «Ἐχοντας γίνει λοιπόν ἐραστής τοῦ Θεοῦ καί ἔχοντας τήν ἐπιθυμία νά φθάσῃ τήν θεία ἀπάθεια, ἔστω καί στό ἐλάχιστο, καί νά γευθῆ τήν ἀγιότητα τοῦ πνεύματος, τήν γαλήνη καί τήν ἀταραξία, τήν ἡμερότητα καί τήν εὐφροσύνη καί τήν χαρά πού γεννιοῦνται ἀπό αὐτές, ὁ Μοναχός προσπαθεῖ νά διώχνει μακριά τούς λογισμούς κάθε ὑλικοῦ καί σωματικοῦ πάθους πού σκοτίζει τήν ψυχή, καί μέ καθαρό καί ἀνεπισκίαστο τό ὄμμα τῆς ψυχῆς ἀπολαμβάνει τά θεία, καθῶς ἀπλήστως καταυγάζεται ἀπό τό θεῖο φῶς. Ἐχοντας γυμνάσει τήν ψυχή σέ μία τέτοια ἔξι καί κατάστασι, γίνεται οἰκείος τοῦ Θεοῦ στόν βαθμό πού εἶναι δυνατή ἡ ὁμοίωσις μέ αὐτόν, καί γίνεται στόν Θεό πάρα πολύ ἀγαπητός καί ποθητός»⁴¹.

40. Καλλίστου καί Ἰγνατίου..., ἔνθ' ἄνωτ., κεφ. πστ', σελ. 280.

41. Καλλίστου καί Ἰγνατίου..., ἔνθ' ἄνωτ. Μεγ. Βασιλείου, Ἀσκητικάί διατάξεις, PG 31, 1324CD.

Ἡσυχία καὶ τήρησις τῶν πρακτικῶν ἐντολῶν

«Πρᾶξις γάρ θεωρίας ἐπίβασις», κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο, ὅπου «πρᾶξις» εἶναι ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν καί «θεωρία» εἶναι ἡ θέα τοῦ Θεοῦ, ἡ ἔλλαμψις τῆς Ἁγίας Τριάδος. Γράφει ὁ Ἅγιος: «Θέλεις κάποτε νά γίνῃς θεολόγος καί τῆς θεότητος ἄξιος; Φύλασσε τίς ἐντολές. Βάδιζε σύμφωνα μέ τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ. Διότι ἡ πρᾶξις εἶναι ἡ βάσις, πάνω στήν ὁποία θά πατήσουμε γιά νά φθάσουμε τήν θεωρία ... Ἄς ἀποκτήσουμε τόν καρπό αὐτό τῆς φιλοπονίας, δηλαδή ὅλη τήν ἔλλαμψι τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὅποια καί ἂν εἶναι κατά τήν φύσι της, καί ὅποιας λογῆς κατά τήν ποιότητά της καί ὅση κατά τό μέγεθός της»⁴².

Σέ αὐτόν τόν κανόνα στοιχοῦντες καί τήν ἴδια ἐμπειρία ἔχοντες οἱ Ἱεροί Νηπιτικοί, ὀρίζουν ὅτι δέν μπορεῖ κανεῖς ἀπροϋποθέτως νά ὀδεύσῃ στά ἄδυτα τῆς νοεράς ἡσυχίας, ἐάν δηλαδή προηγουμένως δέν ἔχη ἀποκαθάρει τό θυμικόν καί τό ἐπιθυμητικόν. Ὁ ὁσιος Θεόδωρος, ἐπίσκοπος Ἐδέσσης, γράφει: «Μέ τήν πρακτική ἀρετή γινόμαστε κύριοι τῆς ἐπιθυμίας καί χαλιναγωγοῦμε τόν θυμό. Μέ τήν γνῶσι πάλι καί τήν θεωρία ὁ νοῦς κάνει φτερά καί, ἀφοῦ ὑψωθῇ πάνω ἀπό τά ὑλικά πράγματα, φθάνει στόν Θεόν ἔχοντας ἐπιτύχει τήν ἀληθινή μακαριότητα»⁴³. Ὁ δέ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμαῆς λέγει παρομοίως: «οὔτε τό θυμικόν τῆς

42. Ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, *Λόγος Κ'*, PG 35, 1080BC.

43. Κεφάλαια Ψυχωφελῆ Π', κεφ. 1στ' (96), *Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπιτικῶν*, ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. Α', σελ. 322.

ψυχῆς μπορεῖ νά εἶναι ὑγιές, ἂν δέν θεραπευθῆ προηγουμένως τό ἐπιθυμητικό, οὔτε τό λογιστικό, ἂν δέν θεραπευθοῦν προηγουμένως τά ἄλλα δύο»⁴⁴.

Εἶναι προφανές ὅτι ἡ πρακτική ἐργασία τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν εἶναι ἡ στερεά βάσις γιά τήν ἄσκησι τῆς νηπτικῆς ἐργασίας. Ἀλλά καί ἡ νῆψις διευκολύνει τήν τήρησι τῶν ἐντολῶν. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος, γιά τόν ὁποῖο στά συγγράμματα τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν ὁ λόγος περί τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς συμπλέκεται μέ τόν λόγο περί νήψεως, ἀφορᾷ ὅλες τίς πρακτικές ἀρετές καί ἀπτεται ἀκόμη καί τῶν λεπτομερειῶν τῆς καθημερινῆς μοναστικῆς ζωῆς. Μέ τήν νῆψι οἱ μέν ἀρχάριοι ἀντιλαμβάνονται ποιά πάθη κινοῦνται στήν καρδιά καί πρέπει μέ τήν τήρησι τῶν θείων ἐντολῶν νά ἀπομακρυνθοῦν, οἱ δέ τελειούμενοι ἐπιτηροῦν μήπως κλαπῆ ὁ θησαυρός τῶν ἀρετῶν τους.

Ὁ Μέγας Βασιλείος ὀνομάζει «ἐτοιμασία καρδίας» τήν ἀποταγή τοῦ κόσμου καί τήν κάθαρσι τῆς ψυχῆς ἀπό τίς ἐντυπώσεις τῆς κοσμικῆς ζωῆς. Αὐτές οἱ ἐντυπώσεις («προλήψεις», στήν ἀσκητική γλῶσσα) δέν φεύγουν χωρίς τήν ἄσκησι τῶν πρακτικῶν ἀρετῶν. Ὁ ἀββᾶς Φιλήμων παραπέμπει στό κατωτέρω ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου: «Ἀναχώρησις ἀπό τόν κόσμο δέν εἶναι νά φύγῃς ἀπό αὐτόν σωματικῶς, ἀλλά νά διακόψῃς τήν ἐμπαθῆ διάθεσι τῆς ψυχῆς

44. Ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ἐπιστολή πρός τήν σεμνοτάτην ἐν μοναζούσαις Ξένην, *Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν*, ἔνθ' ἄνωτ., τόμ. Δ', σελ. 100.

πρός τό σῶμα καί νά γίνης ἄνθρωπος χωρίς πόλι, χωρίς σπίτι, χωρίς κάτι δικό σου, χωρίς ιδιαίτερες φιλίες, χωρίς κτήματα καί περιουσία, χωρίς μέριμνες, χωρίς συναλλαγές, ἀμαθής τῶν ἀνθρωπίνων μαθημάτων, ἔτοιμος νά δεχθῆς νά τυπωθοῦν στήν καρδιά τά γράμματα τῆς θείας διδασκαλίας. Ἐτοιμασία βέβαια τῆς καρδίας εἶναι τό νά σβήσης τίς ἀπόψεις πού εἶχαν ἐγκατασταθῆ στήν ψυχή ἀπό τίς κακές συνήθειες. Ἄλλωστε δέν εἶναι δυνατόν νά γράψῃς σέ κέρινη πλάκα, ἄν δέν σβήσης προηγουμένως τά γράμματα πού ἦταν ἤδη χαραγμένα»⁴⁵.

Θά ἀναφεροῦμε σέ ὠρισμένες μόνο ἀπό τίς πτυχές τῆς «πράξεως», σέ ἐκεῖνες δηλαδή, γιά τίς ὁποῖες μᾶς δίνουν τήν ἀφορμή οἱ παραπομπές τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν τῆς Φιλοκαλίας στόν Μέγα Βασιλεῖο, καί πάλι ὄχι σέ ὅλες.

Ἡ παρθενία εἶναι μία ἀπό τίς τρεῖς θεμελιώδεις ὑποσχέσεις τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Στήν ἐπιμελῆ ἄσκησι τῆς ἀρετῆς τῆς παρθενίας ἀναφέρεται ὁ ὄσιος Κασσιανός ὁ Ρωμαῖος στόν δεύτερο ἀπό τούς ὀκτώ λόγους, τούς ὁποίους ἐπιστέλλει πρὸς Κάστορα Ἐπίσκοπον καί ἐπιγράφει «Περί τῶν ὀκτώ τῆς κακίας λογισμῶν»⁴⁶. Φροντίζει νά καταστήσῃ σαφές ὅτι ἡ ἀρετή αὐτή δέν ἐξαντλεῖται στήν καθαρότητα τοῦ σώματος ἀπό τίς

45. Μεγ. Βασιλείου, Ἐπιστολή 2^α, Γρηγορίω ἐταίρω, PG 32, 225B. Πρὸβλ. Ἀββᾶ Φιλήμονος, Λόγος πάνυ ὠφέλιμος, Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν, ἔνθ' ἄνωτ., τόμ. Β', σελ. 242.

46. Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν, ἔνθ' ἄνωτ., τόμ. Α', σελ. 61-80.

σαρκικές αμαρτίες, αλλά ολοκληρώνεται μέ τήν καθαρότητα τῆς καρδίας ἀπό τό σύνολο τῶν παθῶν. Σέ αὐτόν τόν λόγο ὁ ἅγιος Κασσιανός μνημονεύει ἰδιαίτερα τόν Μέγα Βασίλειο. Γράφει: «Μετά ἀπό ὅσα εἶπαμε ἀπό τήν Ἁγία Γραφή, καλό εἶναι νά θυμηθοῦμε καί λόγους τῶν Ἁγίων Πατέρων. Ὁ ἅγιος Βασίλειος λοιπόν, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, εἶπε: “καί γυναῖκα ἀγνωῶ καί παρθένος οὐκ εἰμί”. Τόσο καλά ἐγνώριζε ὅτι τό δῶρο τῆς παρθενίας δέν κατορθώνεται μόνο μέ τήν σωματική ἀποχή ἀπό γυναῖκα, ὅσο μέ τήν ἀγιωσύνη καί τήν καθαρότητα τῆς ψυχῆς»⁴⁷.

Ἡ ἀρετή τῆς ἀκτημοσύνης εἶναι ἡ δεύτερη ἀπό τίς βασικές ὑποσχέσεις πού δίνει ὁ μοναχός. Στό πάθος πού τήν ἀντιστρατεύεται, τήν φιλαργυρία, ἀναφέρεται ὁ ἅγιος Κασσιανός ὁ Ρωμαῖος στόν τρίτο ἀπό τούς «Περί τῶν ὀκτώ τῆς κακίας λογισμῶν» λόγο του. Σέ αὐτόν τόν λόγο ἐρμηνεύει πῶς ὁ μοναχός πέφτει στό πάθος τῆς φιλαργυρίας ἀπό τήν κακή του προαίρεσι καί ἀπό ἀπιστία στήν ἀγάπη καί στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Ἐπίσης ἀποκαλύπτει ὅλες τίς κακές ἀλλοιώσεις πού παθαίνει ὁ φιλάργυρος μοναχός, κατά τό ἀποστολικόν «ρίζα γάρ πάντων τῶν κακῶν ἐστίν ἡ φιλαργυρία» (Α΄ Τιμ. στί 10), καί πού τόν ὀδηγοῦν στόν πνευματικό θάνατο. Γιά νά θεμελιώσῃ τόν λόγο του ὁ ἅγιος Κασσιανός, φέρνει πρῶτα ἀγιογραφικά παραδείγματα καί κατόπιν παραπέμπει πάλι στόν Μέγα Βασίλειο: «Εἶναι καλό λοιπόν ἐδῶ», γράφει, «νά θυμηθοῦμε τόν λό-

47. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 65.

γο κάποιου Ἁγίου. Λέγεται ὅτι ὁ ἅγιος Βασίλειος, ὁ ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, εἶπε τά ἐξῆς λόγια σέ κάποιον συγκλητικό πού ἀπαρνήθηκε τόν κόσμο μέ χλιαρότητα καί κράτησε μερικά ἀπό τά χρήματά του: “καί τόν συγκλητικό ἔχασες καί Μοναχός δέν ἔγινες”»⁴⁸.

Μεταξύ τῶν ἀρετῶν πού ἐπιμελεῖται ὁ μοναχός εἶναι καί ἡ τακτική ἐξέτασις τῆς συνειδήσεώς του, συνήθως κάθε βράδυ πρό τοῦ ὕπνου. Σέ αὐτή τήν πνευματική ἐργασία προτρέπουν οἱ Ἱεροί Νηπτικοί, ἐπειδή τήν θεωροῦν πολύ βασική καί ἀπαραίτητη στόν ἀγῶνα τῆς μετανοίας. Ὁ ὄσιος Ἡσύχιος ὁ Πρεσβύτερος, στόν περί νήψεως καί ἀρετῆς λόγο του, ἐπιγραφόμενο *Πρός Θεόδουλον*, γράφει τά ἐξῆς ἐπιγραμματικά: «Λέγει τό στόμα τοῦ Χριστοῦ, ὁ στῦλος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ μέγας Πατήρ ἡμῶν Βασίλειος: μέγα καλό, ὥστε νά μή ἀμαρτάνουμε, οὔτε τήν ἐπομένη ἡμέρα νά πέφτουμε στά ἴδια ἀμαρτήματα, εἶναι νά ἀνακρίνουμε στό τέλος τῆς ἡμέρας τήν συνειδήσί μας σέ τί σφάλαμε καί τί δέν κάναμε καλό. Αὐτό ἔκανε καί ὁ Ἰώβ γιά τόν ἑαυτό του καί γιά τά τέκνα του (προβλ. Ἰώβ α΄ 5)»⁴⁹.

Ὁ ἅγιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός, τοῦ ὁποίου τό περιληφθέν στήν Φιλοκαλία ἔργο ἔχει χαρακτηρισθῆ ἀπό τόν ἅγιο Νικόδημο τόν Ἁγιορείτη «τῆς ἱεραῆς Νήψεως ἀνακεφαλαίωσις» καί πράγματι περιλαμβάνει μία πλήρη ἀσκητική διδασκαλία, παραπέμπει πολύ συχνά

48. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 69.

49. Ἐνθ' ἀνωτ., κεφ. ξε', σελ. 151-152.

στόν Μέγα Βασίλειο. Θα αναφερθοῦμε σέ δύο μόνο ἀπό αὐτές τίς παραπομπές.

Ἡ μία παραπομπή ἀφορᾶ στήν πολύ βασική πτυχή τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος, τήν αὐτογνωσία, τήν ὁποία ὁ ἀσκητής τῆς ἱεραῆς ἡσυχίας ὀφείλει νά θέσῃ σέ πρώτη προτεραιότητα. Ἡ αὐτογνωσία αὐτή δέν εἶναι ἀποτέλεσμα ψυχολογικῆς ἐνδοσκοπήσεως, ρεμβασμοῦ καί φαντασιοκοπίας, ἀλλά ἀποτέλεσμα τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Ὁ νοῦς δέν περιπλανᾶται, δέν ρεμβάζει, ἀπλῶς νήφει, ἐπιτηρεῖ καί διαπιστώνει τί προθυμοποιεῖται νά κάνῃ ἡ ψυχή: νά τηρῇ τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ ἢ νά κάνῃ τά δικά της ἐμπαθῆ θελήματα. Ἀντιλαμβάνεται ἔτσι ὁ νοῦς ὅτι στήν ἀρχή τῆς πνευματικῆς πορείας ἡ ψυχή πολύ δύσκολα προτιμᾷ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀπό τό δικό της ἐμπαθές θέλημα. Διαπιστώνει ὅμως ὅτι στό τέλος τῆς πνευματικῆς ὁδοῦ ὅ,τι ἐπιθυμεῖ εἶναι μόνο τό θέλημα Θεοῦ⁵⁰.

Σέ αὐτή τήν ὠρίμανσι συντελεῖ τά μέγιστα ἡ παιδαγωγική ἐναλλαγή τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ καί τῶν πειρασμῶν, ἀπό τήν ὁποία ὁ ἄνθρωπος ἀποκομίζει, κατά τόν ἅγιο Πέτρο τόν Δαμασκηνό, ἐπίγνωσι τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας, ταπεινοφροσύνη, πένθος πνευματικό, πνεῦμα εὐχαριστίας καί πόθο Θεοῦ. Παραπέμπων ὁ Ἅγιος στόν Μέγα Βασίλειο γράφει στό προοίμιον τῆς βίβλου του: «Ὅποιος ἔχει γνωρίσει τόν ἑαυτό του, ὅπως λέγουν οἱ ἅγιοι Βασίλειος καί Γρηγόριος, ὅτι βρῖσκεται στό μέσον ἀνάμεσα στήν μεγαλωσύνη καί

50. Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν, ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. Γ', σελ. 13-17.

τήν ταπεινότητα, ἐπειδὴ ἔχει νοερή ψυχὴ καὶ θνητό καὶ γήινο σῶμα, ποτέ δὲν ἐπαίρεται οὔτε ἀπελπίζεται»⁵¹. Καὶ κατωτέρω: «Καὶ ἄλλα περισσότερα συλλογιζόμενος αὐτός πού γνωρίζει τὴν ἀδυναμία του, μένει ἄπτωτος. Καὶ εἶναι ἀδύνατον κάποιος νὰ φθάσῃ σὲ τέτοια κατάστασι, ἐὰν δὲν πάθῃ πολλοὺς ψυχικούς καὶ σωματικούς πειρασμούς καὶ ὑπομείνῃ μὲ τὴν δύναμι τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποκτήσῃ πείρα. Αὐτός παντελῶς δὲν τολμᾷ νὰ κάνῃ τό δικό του θέλημα ἢ νὰ παραδεχθῇ κάποιον νόημα, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ τοὺς ἐμπείρους»⁵².

Ἄναφερόμενος ειδικότερα ὁ ἅγιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός στήν μέριμνα τῶν ἡσυχαστῶν γιά τὴν αὐτογνωσία, γράφει σχετικῶς σέ ἄλλο ἰδιαίτερο κεφάλαιο: «Ἐὰν θέλουμε νὰ ἰδοῦμε σέ ποιό θανατηφόρο τρόπο ζωῆς βρισκόμαστε, ἄς ἐγκαταλείψουμε τά θελήματά μας καὶ τά βιοτικά πράγματα ... ἄς ἀφιερωθοῦμε μὲ φιλότιμο στήν μακαρία καὶ κατὰ Θεόν ἡσυχία ... Κάθησε, λέγει, στό κελλί σου καὶ αὐτό θά σοῦ τά διδάξῃ ὅλα. Καὶ πάλι: ἡσυχία εἶναι ἡ ἀρχή τῆς καθάρσεως τῆς ψυχῆς, ὅπως λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος»⁵³.

Ἡ δευτέρα παραπομπή τοῦ ἁγίου Πέτρου τοῦ Δαμασκηνοῦ, στήν ὁποία θά ἀναφερθοῦμε, ἀφορᾷ στό θέμα τῆς πνευματικῆς γνώσεως. Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι τό θεμέλιο τῆς προκοπῆς τοῦ ἀσκητοῦ στήν πνευματική γνῶσι, διότι οὕτως ἢ ἄλλως ἡ πλάνη παραμονεύει καὶ

51. Ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 14.

52. Ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 15.

53. Ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 31.

ή οΐησις δέν εΐναι δύσκολο νά παρεισφρύση εκεί πού ύποτίθεται ότι κατορθώνεται ή πνευματική γνώσις. Ό άγιος Πέτρος ό Δαμασκηνός σημειώνει χαρακτηριστικά: «Αυτός πού βρΐσκεται ακόμη στην άρχή τής θεογνωσίας, όφείλει νά γνωρίζη μέ ταπεινώσι ότι δέν γνωρίζει, και νά λέγη για κάθε τι “δέν γνωρίζω”, όπως λέγει ό Χρυσόστομος ... Γι’ αυτό όφείλουμε, μέ βεβαία πίστι και άφοϋ έρωτήσουμε τούς έμπείρους, νά δεχόμαστε τά δόγματα τής Έκκλησίας και τίς διακριτικές γνώμες τών διδασκάλων τόσο για τίς Άγιες Γραφές όσο και για τά αισθητά και νοητά κτίσματα, ώστε νά μή έχουμε εύκολες πτώσεις άκολουθώντας τήν δική μας φρονιμάδα, όπως λέγει ό άγιος Δωρόθεος»⁵⁴.

Όσον άφορα τήν γνώσι τών δογμάτων τής Έκκλησίας, ό άγιος Πέτρος ό Δαμασκηνός κάνει ειδική παραπομπή στον Μέγα Βασίλειο. Έάν ή πλάνη σε άλλα ζητήματα εΐναι καταστρεπτική, πολύ καταστρεπτικότερη εΐναι ή δογματική πλάνη. Δέν χρειάζεται άλλη άμαρτία νά συμβάλη σε αυτή τήν καταστροφή. Εΐναι άρκετή ή άστοχία στό δόγμα. Γι’ αυτό ό Άγιος τονίζει ιδιαίτερα τήν συστολή και τήν μετριοφροσύνη για τήν άπόκτησι τής άπλανοϋς γνώσεως: «Πάντως όφείλουμε νά φοβόμαστε περισσότερο τήν γνώσι, μή τυχόν βρεθῆ κρυμμένο στην ψυχή έστω και ένα πονηρό δόγμα, πού μπορεί νά τήν όδηγήση στην άπώλεια χωρίς άλλη άμαρτία, λέγει ό Μέγας Βασίλειος»⁵⁵.

54. Ένθ’ άνωτ., σελ. 55-56.

55. Ένθ’ άνωτ., σελ. 56.

Ἄλλος εἶναι ὁ τρόπος τῆς κοσμικῆς γνώσεως καί ἄλλος τῆς πνευματικῆς. Οἱ Ἱεροὶ Νηπτικοὶ ἔχουν σαφῆ ἐπίγνωσι αὐτῆς τῆς διαφορᾶς: «Ἡ μὲν πνευματικὴ γνῶσις εἶναι χάρισμα, ἐνῶ ἡ ἐπιστήμη τοῦ λόγου εἶναι μάθημα ἀνθρώπινο, ὅπως τὰ ὑπόλοιπα μαθήματα τοῦ κόσμου τούτου, καὶ δὲν συμβάλλει πρὸς σωτηρίαν ψυχῆς»⁵⁶. Ὅσον ἀφορᾷ μάλιστα τὴν γνῶσι τῶν θείων Γραφῶν, οἱ νηπτικοὶ Πατέρες τονίζουν ἰδιαίτερα τὴν ἀνάγκη τῆς καθαρότητος τῆς καρδίας καὶ τῆς καθαρᾶς προσευχῆς, ὥστε ἡ γνῶσις νὰ εἶναι ἀπλανῆς. Γράφει ὁ ἅγιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός: «Ἄλλη εἰκόνα δείχνει ἡ Γραφή στοὺς ὑπολοίπους ἀνθρώπους, ἔστω καὶ ἂν νομίζουν ὅτι ξέρουν, καὶ ἄλλη εἰκόνα δείχνει σέ ἐκεῖνον πού ἔχει ἀφοσιωθῆ στὴν ἀδιάλειπτη προσευχή, δηλαδὴ στό νὰ ἔχῃ σέ ὅλα τὰ θέματα τὴν μνήμη τοῦ Θεοῦ ἀντί ἀναπνοῆς, ἀκόμη καὶ ἂν αὐτός εἶναι κατὰ κόσμον ἀπλοῦς καὶ ἀμαθῆς τῶν ἀνθρωπίνων μαθημάτων, ὅπως λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος»⁵⁷. Καὶ στὴν ἴδια συνάφεια προσθέτει: «Λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος ὅτι, ὅταν εὖρη ὁ Θεός καθαρὴ τὴν καρδιά ἀπὸ ὅλες τίς κοσμικὲς ὑποθέσεις καὶ γνώσεις, τότε σάν σέ ἄγραφο βιβλίον γράφει τὰ δικά του διδάγματα· καὶ τό λέγω αὐτό, γιὰ νὰ ἀποφεύγῃ κανεὶς νὰ μελετᾷ ὅσα δὲν συντελοῦν στὴν εὐαρέστησι τοῦ Θεοῦ»⁵⁸.

56. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 68.

57. Ἐνθ' ἀνωτ.

58. Ἐνθ' ἀνωτ.

Θά ἦταν παράλειψις, ἐάν δέν ἀναφέραμε ὅτι οἱ Ἱε-
ροὶ Νηπτικοὶ μετ' ἐμφάσεως παραπέμπουν στήν περι-
φημη πραγματεία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου «*Εἰς τό
πρόσεχε σεαυτῶ*». Πρόκειται γιά τό παλαιοδιαθηκικό
ρητόν «*πρόσεχε σεαυτῶ, μή γένηται ῥῆμα κρυπτόν ἐν
τῇ καρδίᾳ σου ἀνόμημα*» (Δευτ. ιε' 9), στό ὁποῖο εἶναι
ἐκδηλη ἡ προτροπή τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διά τοῦ
Μωυσέως πρὸς τόν παλαιό Ἰσραήλ νά νήφη, ὥστε ὄχι
μόνο νά μή πράττη πονηρά, ἀλλά καί νά μή ἐπιτρέπη
νά γεννῶνται στήν καρδία λογισμοὶ πονηροί. Ὁ ἅγιος
Πέτρος ὁ Δαμασκηνός γράφει τά ἑξῆς ἀξιοπρόσεκτα:
«Ἡ μέριμνα τοῦ βίου δέν ἀφήνει κάποιον νά φροντίζη
γιά τήν ψυχή του καί νά γνωρίζη τήν κατάστασί της,
ὅπως τήν γνωρίζει ἐκεῖνος πού σχολάζει καί προσέχει
στόν ἑαυτό του, ὅπως λέγεται στόν μωσαϊκό νόμο:
“Πρόσεχε σεαυτῶ”, καί τά ἑξῆς. Καί σχετικά μέ αὐτό
τό ρητό ἔγραψε ὁ Μέγας Βασίλειος ἓνα πανέμορφο
λόγο καί γεμᾶτο ἀπό κάθε σοφία. Μάλιστα χωρίς
προσοχή καί ἐγρήγορσι τοῦ νοῦ εἶναι ἀδύνατον νά σω-
θοῦμε καί νά λυτρωθοῦμε ἀπό τόν διάβολο»⁵⁹.

Ἦσυχία καί μετοχή στήν θεία Εὐχαριστία

Ἡ νηπτική ἐργασία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν δέν εἶναι
ἀποκομμένη καί αὐτονομημένη ἀπό τήν λατρευτική
καί λειτουργική ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Καμμία σωματική
ἢ ψυχική ἄσκησις δέν συνεργεῖ πρὸς τήν θέωσι τοῦ
ἀνθρώπου, ἐάν δέν γίνεται γιά τόν Χριστό καί ἐν

59. Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 29-30.

Χριστῷ, δηλαδή ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἡ ἄσκησις, ἡ νῆψις καί ἡ ἡσυχία ἐκφράζουν καί συνιστοῦν τήν ἀνθρωπίνη συνέργεια, μέ τήν ὁποία ἐκφράζεται ἡ προθυμία τῆς προαιρέσεώς μας γιά τήν ἐν Χριστῷ σωτηρία. Ἀλλά τήν ἴδια τήν σωτηρία, τήν κάθαρσι, τήν ἔλλαμψι καί τήν θέωσι τήν χαρίζῃ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος μέ τήν Χάρι τοῦ Ἁγίου Του Πνεύματος.

Αὐτή τήν αἴσθησι ἔχοντες οἱ ἅγιοι Ξανθόπουλοι γράφουν, πλὴν τῶν συμβουλῶν τους γιά τήρησι τοῦ καθήκοντος τῆς ψαλμωδίας καί τῆς ἄλλης λατρευτικῆς ζωῆς, καί τά ἐξῆς ἀξιωμακόμενα περί τῆς ἀνάγκης συμμετοχῆς τοῦ ἡσυχαστοῦ στό Μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας: «Τίποτε ἄλλο δέν συνεργεῖ καί δέν βοηθεῖ τόσο πολύ στήν κάθαρσι τῆς ψυχῆς, τόν φωτισμό τοῦ νοῦ, τόν ἁγιασμό τοῦ σώματος καί τήν μεταστοιχείωσι καί τῶν δύο πρός τό θεϊότερο καί τήν ἀθανασία, ὅπως βέβαια καί στήν ἀποτροπή τῶν παθῶν καί τῶν δαιμόνων, ἢ μᾶλλον πιό σωστά νά τό εἰπῶ, στήν ἔνωσι καί στήν θεία καί ὑπερφυῆ συνάφεια καί ἀνάκρασι μέ τόν Θεό, ὅσο ἡ συνεχῆς μετάληψις καί κοινωνία τῶν ἁγίων, ἀχράντων καί ἀθανάτων καί ζωοποιῶν μυστηρίων, αὐτοῦ δηλαδή τοῦ τιμίου Σώματος καί Αἵματος τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ, ἡ ὁποία γίνεται μέ ὅσο εἶναι δυνατόν στόν ἄνθρωπο εἰλικρινῆ καρδιά καί διάθεσι»⁶⁰. Δέν παραλείπουν μάλιστα νά τονίσουν τήν συνεχῆ θεία μετάληψι μέ παραπομπή τους στόν Μέγα Βασίλειο γράφοντες: «Ὅμοίως γράφει καί ὁ Μέγας

60. Καλλίστου καί Ἰγνατίου..., κεφ. ζα' (91), ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 284.

Βασίλειος στήν πρός Καισαρία τήν πατρικία ἐπιστολή του: καί τό νά κοινωνοῦμε κάθε ἡμέρα καί νά μεταλαμβάνουμε τοῦ Ἁγίου Σώματος καί Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, εἶναι καλό καί ωφέλιμο ... Ἐμεῖς πάντως κοινωνοῦμε τέσσερις φορές τήν ἐβδομάδα, τήν Κυριακή, τήν Τετάρτη, τήν Παρασκευή καί τό Σάββατο, καί τίς ἄλλες ἡμέρες, ἐάν εἶναι μνήμη κάποιου Ἁγίου»⁶¹.

Ἐπίλογος

Ἡ παροῦσα ἐργασία δέν μπορεῖ νά θεωρηθῆ συστηματική μελέτη οὔτε τῆς ἡσυχαστικῆς διδασκαλίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου οὔτε τῆς ἀξιολογήσεώς της ἀπό τούς Ἱερούς Νηπτικούς. Ἀποτελεῖ μᾶλλον μία προσέγγισι καί στά δύο αὐτά θέματα. Αὐτή ὁμως ἡ προσέγγισι εἶναι ἰκανή νά δείξῃ ὅτι ἡ πλουσία ἀναφορά τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν στό ἔργο τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τόσο στήν θεολογία περι τοῦ ἀκτίστου χαρακτήρος τῆς θείας καί θεοποιοῦ Χάριτος ὅσο καί στίς πρακτικές προτροπές του γιά νηπτική καί ἡσυχαστική ζωή, ὀδηγεῖ μέ κάθε ἀσφάλεια στό συμπέρασμα ὅτι ὀλόκληρο τό ἀσκητικό ἔργο τοῦ Μεγάλου Βασιλείου διαπνέεται ἀπό τήν δροσιά τῆς ἱεράς ἡσυχίας. Οἱ ἀναφορές τοῦ Μεγάλου Βασιλείου εἶναι σχετικῶς περιορισμένες σέ ἀριθμό καί ἔκτασι, διότι «ἔγραφε σέ ἀνθρώπους πού ἐγνώριζαν τό θέμα», ὅπως σημειώνει ὁ ἅγιος Νικόδημος, δηλαδή ἐγνώριζαν ὅτι καί οἱ πρακτικές συμβουλές του δέν ἦσαν μοναστική καθηκοντολογία ἢ στήν καλλιτέρη

61. Καλλίστου καί Ἰγνατίου..., κεφ. ιβ' (92), ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 288.

περίπτωσι ἀπλῶς σύνταγμα μοναστικῶν κανονισμῶν. Ἀπώτερος σκοπός ὄλων τῶν πρακτικῶν συμβουλῶν (βλ. *Κατά πλάτος ὄρους καί σειρά Ἐπιστολῶν του*), πού ἀφοροῦν καθημερινά ζητήματα συμπεριφορᾶς καί δραστηριότητος τῶν μοναχῶν, εἶναι ἡ «έτοιμασία τῆς καρδίας»⁶², ὥστε αὐτή νά γίνη ναός Θεοῦ, νά καθαρισθῆ ἀπό τά ἐπέισακτα στήν φύσι μας ἐμπαθῆ κινήματα καί νοήματα καί νά καταστῆ δεκτική τῆς μεγάλης Χάριτος τῆς θεώσεως.

Ἡ βασιλειανή μοναστική παράδοσις πέρασε μέσω τῶν μεγάλων κοινοβίων καί τῶν μεγάλων ἀσκητῶν Πατέρων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί τῆς Κων/πόλεως στό Ἅγιον Ὅρος. Σέ αὐτό ἀναδείχθησαν κορυφαῖοι ἡσυχασταί, ἀλλά ἡ νηπτική ἐργασία καλλιιεργήθη καί μεταξύ τῶν κοινοβιατῶν. Ἐξαίρετο παράδειγμα ἀσκητοῦ πού συνεδύασε τό κοινόβιο μέ τήν νηπτική ζωή εἶναι ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης, πού ἔζησε στό μεγάλο κοινόβιο τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος στίς ἀρχές τοῦ 20^{ου} αἰῶνος. Στήν Ἱερά Μονή μας ἀνεφάνησαν σχετικά πρόσφατα δόκιμοι ἡσυχασταί καί νηπτικοί ἄνδρες οἱ μακαριστοί, Ἀρχιμ. Ἀθανάσιος Καθηγούμενος αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἐκοιμήθη τό 1953, καί ὁ μοναχός Αὐξέντιος, ὁ ὁποῖος ἐκοιμήθη τό 1981.

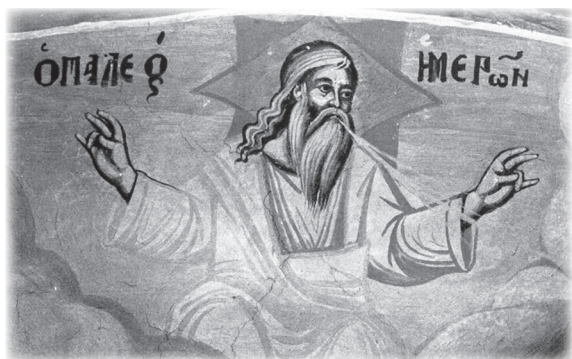
Οἱ Ἱεροί Νηπτικοί τοῦ 14^{ου} αἰῶνος μέ τήν συχνή καί εὐλαβική ἀναφορά τους στόν Μέγα Βασίλειο, καί στήν συνέχεια οἱ φιλοκαλικοί Πατέρες τοῦ 18^{ου} αἰῶνος μέ τήν Φιλοκαλία τους, μᾶς παραδίδουν τό ἦθος πού

62. Μεγ. Βασιλείου, *Ἐπιστολή 2^α*, Γρηγορίω ἐταίρω, PG 32, 225B.

διά τῶν αἰῶνων διαπνέει τόν Ὁρθόδοξο Μοναχισμό καί ἀφορᾷ στόν σεβασμό πού ὀφείλουμε ὡς φιλοπάτορες υἱοί ἀπέναντι στούς ἀγίους Πατέρας, «οἵτινες ἐλάλησαν ἡμῖν τόν λόγον τοῦ Θεοῦ» (πρβλ. Ἐβρ. ιγ' 7). Τόσο στήν θεολογία ὅσο καί στήν πρακτική ζωή τό «ἐπόμενοι τοῖς ἀγίοις πατράσι» εἶναι πάντοτε ἐπίκαιρο, ἐφ' ὅσον οἱ τυχόν νεωτερισμοί καί αὐτοσχεδιασμοί ἀπομακρύνουν ἀπό τό μακάριο τέλος τῆς κατά Χριστόν ἀσκήσεως καί νήψεως, πού εἶναι τό νά «ἐπιστρέψουμε στήν τελεία Χάρι τοῦ Πνεύματος, ἡ ὁποία μᾶς δωρήθηκε ἐξ ἀρχῆς στό Ἅγιο Βάπτισμα καί μένει μέσα μας, ἀλλά εἶναι σάν τήν σπίθα πού τήν ἔχουν καταχώσει τά πάθη μέσα στήν στάχτη, καί, μόλις αὐτή ξαναλάμψει μέ λαμπρότητα, νά ἀνοίξουν τά μάτια μας, νά φωτισθοῦμε νοερά καί ἐπομένως νά τελειωθοῦμε καί νά θεωθοῦμε ὅπως πρέπει»⁶³.

63. Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν, ἔνθ' ἄνωτ., τόμος Α', Προσίμιον ἀγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, σελ. κα'.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΠΙΔΑ

Τά έφετινά Χριστούγεννα βρίσκουν τόν λαό μας σέ κρίσιμη άκόμη κατάστασι. Οί έπικυρίαρχοι δανεισταί μας επιβάλλουν όλο και πιό δυσβάστακτες φορολογίες. Οί νέοι μας μαστίζονται από τήν άνεργία. Οί ήλικιωμένοι βιώνουν πρωτοφανή άνασφάλεια. Για πολλούς χάθηκε ή έλπίδα. Συνάνθρωποί μας δέν άντέχουν πλέον τήν οικονομική δυσπραγία. Οί περισσότεροι άγωνιοῦν για περαιτέρω συνέπειες. Κάποιοι άπελπίζονται και, δυστυχώς, ώρισμένοι αυτοκτονοῦν.

Στήν προσπάθεια νά δοθῆ κάποια λύσις γίνονται πολιτικές, οικονομικές και άλλες αναλύσεις, για νά βρεθῆ τί φταίει, τί μᾶς ώδήγησε μέχρις έδῶ.

Οί πιστοί άνθρωποι όμως θέτουν άλλοιως τό έρώτημα: Τί θέλει ό Θεός από έμᾶς; Γιατί επέτρεψε αυτή τήν δοκιμασία; Άναζητοῦν τήν αίτία μέ έλπίδα σέ Έκείνον πού προνοεί μέ άγάπη για τόν κόσμο του.

Αισθανόμαστε αδύναμοι και πτωχοί, για να δώσουμε μία δική μας ανθρώπινη απάντησι. Γι' αυτό προσφεύγουμε στον αιώνιο λόγο του Θεού, όπως καταγράφηκε στις Άγιες Γραφές, διότι αυτός φανερώνει τους απορρήτους λόγους της Ιστορίας, πού είναι άγνωστοι και άκατανόητοι σε όσους δέν τήν βλέπουν ως φιλόανθρωπη παιδαγωγία του Θεού.

Ἡ δοκιμασία πού περνᾶμε σήμερα ἔχει πολλές ομοιότητες μέ τήν ταλαιπωρία του Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ κατά τήν ἑβδομηκονταετή αἰχμαλωσία του στήν Βαβυλώνα. Τό κράτος τῶν Ἰουδαίων εἶχε καταλυθῆ ἀπό τόν βασιλέα Ναβουχοδονόσορα, ὁ Ναός τοῦ Σολομώντος εἶχε καταστραφῆ, τά ἱερά σκεύη του εἶχαν διαρπαγῆ καί ὁ λαός ἀλυσοδεμένος μεταφέρθηκε στήν Βαβυλώνα. Ἡ θλίψις τοῦ λαοῦ γιά τόν ξεριζωμό καί ἡ δυστυχία τῆς σκλαβιάς ἦσαν ἀπερίγραπτες. Ὁ θρῆνος καί ὁ ὄδυρμός γιά τήν χαμένη ἐπίγεια Ἱερουσαλήμ ἦταν καθημερινός τρόπος ζωῆς. Στίς ὄχθες τῶν ποταμῶν τῆς Βαβυλώνας μοιρολογοῦσαν φέροντας στήν μνήμη τους τήν Ἱερουσαλήμ: «Ἐπί τῶν ποταμῶν Βαβυλώνας ἐκεῖ ἐκαθίσασμεν καί ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών». Στίς παρόχθιες ἰτιές κρεμοῦσαν οἱ ταλαίπωροι αἰχμάλωτοι τά μουσικά τους ὄργανα. Δέν ἤθελαν νά τραγουδήσουν τά ἱερά τους ἄσματα σέ ξένη γῆ. «Πῶς ἄσομαι τήν ὠδήν Κυρίου ἐπί γῆς ἀλλοτρίας;». Δέν ἤθελαν νά λησμονήσουν ὅτι ἡ ἐπίγεια πατρίδα τους, ἐρημωμένη καί κατεσκαμμένη, τούς περιμένει. Ἡ λησμο-

σύνη θά ἦταν ἡ ὀλοκληρωτική τους καταστροφή. Νά ξεραθῆ τό χέρι μου, νά χάσω τήν λαλιά μου, ἔλεγαν θρηνητικά, ἂν σέ ξεχάσω, Ἰερουσαλήμ, ἂν δέν σέ ἔχω σάν τήν πρώτη μου λαχτάρα: «Ἐάν ἐπιλάθωμαί σου, Ἰερουσαλήμ, ἐπιλησθεῖη ἡ δεξιά μου· κολληθεῖη ἡ γλῶσσά μου τῷ λάρυγγί μου, ἐάν μή σου μνησθῶ, ἐάν μή προανατάξωμαι τήν Ἰερουσαλήμ ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης μου» (Ψαλμ. ρλστ' 5-6).

Ἀνάμεσα σέ αὐτόν τόν λαό ἔζησαν συναιχμάλωτοι καί τέσσερις εὐγενεῖς νέοι, ὁ προφήτης Δανιήλ καί οἱ Τρεῖς Παῖδες, Ἀνανίας, Ἀζαρίας καί Μισαήλ. Ἀνατράφηκαν στήν βασιλική αὐλή τοῦ Ναβουχοδονόσορα καί ἔλαβαν ὑψηλά ἀξιώματα. Ἀλλά, γιά τήν εὐσέβειά τους στόν ἀληθινό Θεό καί τήν προσήλωσι στίς παραδόσεις τῶν πατέρων τους, συκοφαντήθηκαν καί δοκιμάσθηκαν σκληρά. Ὁ προφήτης Δανιήλ ρίχθηκε στόν λάκκο τῶν λεόντων καί οἱ Τρεῖς Παῖδες στήν κάμινο τοῦ πυρός. Εὐρισκόμενοι μέσα σέ αὐτές τίς φρικτές συνθήκες, πού ξεπερνοῦν κάθε περιγραφή, ἔνοιωσαν θαυμαστή θεία παρέμβασι καί παρηγορία. Ἄγγελος Κυρίου ἐδρόσιζε τούς τρεῖς νέους μέσα στό καμίνι τῆς φωτιᾶς καί ἄλλος ἄγγελος ἡμέρευε τά θηρία, γιά νά μή βλάψουν τόν Δανιήλ. Στό ἀποκορύφωμα τῆς δοκιμασίας τους ἀλλά καί τῆς θείας εὐλογίας, ἀπό τίς καρδιές τῶν εὐσεβῶν νέων ἐπήγασε ἡ γνωστή ἐξομολογητική καί δοξολογική προσευχή, ὁ θαυμάσιος «Ἕμνος τῶν Τριῶν Παίδων» (Δαν. γ').

Αὐτή ἡ προσευχή, τήν ὁποία ἐνέπνευσε τό Ἅγιο Πνεῦμα στίς ψυχές τῶν μαρτύρων τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἀποκαλύπτει τήν πραγματική αἰτία τῆς βαβυλωνείας αἰχμαλωσίας τοῦ ἰουδαϊκοῦ λαοῦ.

Αἰτία τῶν δεινῶν τους ἦταν οἱ ἁμαρτίες τοῦ λαοῦ τους. Μέσα ἀπό τήν φλόγα τῆς καμίνου, ἐξ ὀνόματος ὄλου τοῦ λαοῦ, ἄν καί αὐτοί οἱ ἴδιοι δέν ἦσαν ποτέ ἀνυπάκουοι στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, οἱ τρεῖς νέοι ἐξωμολογοῦντο μέ τά ἐξῆς λόγια: «Εὐλογητός εἶσαι, Κύριε, ὁ Θεός τῶν πατέρων μας. Δοξασμένο τό ὄνομά σου εἰς τούς αἰῶνας. Ὅ,τι ἀποφάσισες γιά μᾶς καί τήν ἁγία πόλη τῶν πατέρων μας, τήν Ἱερουσαλήμ, ὅλα εἶναι δίκαια καί σωστά. Ὅλα μᾶς βρῆκαν γιά τίς ἁμαρτίες μας. Ἄμαρτήσαμε πολύ, ἀνομήσαμε καί σέ ξεχάσαμε. Δέν τηρήσαμε τίς ἐντολές σου. Δέν σέ ὑπακούσαμε, ὦστε νά εὐτυχήσουμε. Καί τώρα μᾶς ἔχεις παραδώσει στά χέρια τῶν παρανόμων ἐχθρῶν μας, στήν δούλευση ἀδίκου καί πονηροτάτου βασιλέως» (πρβλ. Δαν. γ' 2-8).

Καί ὁ προφήτης Δανιήλ, συλλογιζόμενος τήν αἰτία τῆς αἰχμαλωσίας τους, παρομοίως ἐξωμολογεῖτο ὑπέρ ὄλου τοῦ λαοῦ: «Κύριε ὁ Θεός ὁ μέγας καί θαυμαστός, ὁ φυλάσσει τήν διαθήκην σου καί τό ἔλεός σου τοῖς ἀγαπῶσί σε καί τοῖς φυλάσσουσι τάς ἐντολάς σου, ἡμάρτομεν, ἠδικήσαμεν, ἠνομήσαμεν καί ἀπέστημεν καί ἐξεκλίναμεν ἀπό τῶν ἐντολῶν σου καί ἀπό τῶν κριμάτων σου. Καί οὐκ εἰσηκούσαμεν τῶν δούλων σου τῶν προφητῶν, οἱ ἐλάλουν ἐν τῷ ὀνόματί σου πρὸς

τούς βασιλείς ἡμῶν καὶ ἄρχοντας ἡμῶν καὶ πατέρας ἡμῶν, καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς» (Δαν. θ' 4-6).

Ὁ πόνος τῆς σκληρῆς ἐξορίας εἶχε πιά μαλακώσει τοὺς σκληροκάρδιους Ἰουδαίους, τοὺς εἶχε θυμίσει τὰ παρακλητικά καὶ ἀφυπνιστικά κηρύγματα τοῦ προφήτου Ἰερεμία, τότε πού σέ ἡμέρες εὐμάρειας οἱ ἄρχοντες, οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λαὸς εἶχαν ἐγκαταλείψει τὴν πίστι στὸν ἀληθινὸ Θεό, προσέθεταν παρανομίες πάνω στίς παρανομίες καὶ ἐμόλυναν μέ εἰδῶλα τὸν Ναὸ τοῦ Σολομῶντος: «καὶ πάντες οἱ ἔνδοξοι Ἰούδα καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λαὸς τῆς γῆς ἐπλήθυναν τοῦ ἀθετήσαι ἀθετήματα βδελυγμάτων ἐθνῶν καὶ ἐμίαναν τὸν οἶκον Κυρίου τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ» (Β' Παραλ. λστ' 14). Τότε πού μέ ἀλαζονεία περιγελοῦσαν τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Θεοῦ, ἐξευτέλιζαν τὰ λόγια Του καὶ μέ ἀφροσύνη καὶ ἀγνωμοσύνη περιφρονοῦσαν τὴν φιλάνθρωπία Του, μέχρι πού ἔφθασε ἡ ὀργή Του, γιατί ἔμειναν ἀδιόρθωτοι: «καὶ ἐξαπέστειλε Κύριος ὁ Θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ὀρθρίζων καὶ ἀποστέλλων τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, ὅτι ἦν φειδόμενος τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀγιάσματος αὐτοῦ· καὶ ἦσαν μυκτηρίζοντες τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ καὶ ἐξουδενοῦντες τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ ἐμπαίζοντες ἐν τοῖς προφήταις αὐτοῦ, ἕως ἀνέβη ὁ θυμὸς Κυρίου ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἕως οὐκ ἦν ἴαμα» (Β' Παραλ. λστ' 15-16). Θυμῆθηκαν οἱ ταλαίπωροι ἐξόριστοι τῆς Βαβυλώνας ὅτι τότε ἦλθε ἡ ὀργή τοῦ ἐξανδραποδισμοῦ, ὅταν πιά ἡ ἀσέβειά τους καὶ ἡ ἀλαζονεία τους δέν ἔπαιρναν ἄλλη διόρθωσι.

Εἶναι φανερό ἀπό τήν ἐξομολόγησι τῶν ἁγίων Τριῶν νέων καί τοῦ Δανιήλ ὅτι ἡ αἰτία τῶν δοκιμασιῶν τοῦ λαοῦ τους ἦταν ἡ ἀποστασία ἀπό τόν Θεό τῶν πατέρων τους, ἡ ἀνυπακοή στό θέλημά Του, καί ὅτι οἱ δοκιμασίες ἦταν φανέρωσις τῆς παιδαγωγούσης ἀγάπης Του πρός τόν λαό Του, ἀπό τόν ὁποῖο περιέμενε μετάνοια καί διόρθωσι.

Ἡ ἀποστασία τῶν Ἰουδαίων ἦταν, ὅπως φαίνεται, καθολική. Καί οἱ ἄρχοντες καί οἱ ἀρχόμενοι εἶχαν τό δικό τους μερίδιο στήν ἀποστασία. Οἱ ἄρχοντες μπορεῖ νά εἶχαν μεγαλύτερη εὐθύνη, ἀλλά καί ὁ λαός εἶχε τίς δικές του εὐθύνες.

Ὁ Ναβουχοδονόσορ εἶχε γίνει τό παιδαγωγικό ὄργανο τοῦ Θεοῦ. Ἐδυνάστευε τούς Ἰουδαίους κατά παραχώρησιν Θεοῦ, γιά νά ἀντιληφθοῦν τά λάθη καί τίς παρεκτροπές τους καί νά ἔλθουν σέ μετάνοια.

Χρειάσθηκε ὅμως νά εὐρεθοῦν καί πρόσωπα μέ προφητικό χάρισμα, τά ὁποῖα μέσα στήν κόλασι τῆς δυστυχίας θά διέσωζαν τήν εὐσέβεια καί θά ἀποτελοῦσαν τό ἐκλεκτό λείμμα, χάριν τοῦ ὁποῖου ὁ Θεός θά ἔσωζε ὅλον τόν ταλαιπωρημένο λαό.

Ἐβδομήντα χρόνια κράτησε ἡ αἰχμαλωσία τῶν Ἰουδαίων στήν Βαβυλῶνα. Ἀνάλογες ἤ καί πιό μακρόχρο-νες ἦσαν καί οἱ νεώτερες δοκιμασίες τοῦ χριστιανικοῦ μας λαοῦ. Δέν ξέρουμε πόσο θά κρατήσῃ ἡ τωρινή δική μας δοκιμασία. Τό μήνυμα τῶν ἁγίων Τριῶν Παίδων, τό ὁποῖο διαχρονικά περνᾷ μέχρις ἐμᾶς σήμερα, εἶναι ἡ

πρόσκλησις σέ μετάνοια, στήν μετάνοια πού ἐκφράζει ἡ προσευχή τους. Μᾶς προσκαλοῦν νά ἐπιστρέψουμε στήν πνευματική παρακαταθήκη, τήν ὁποία μᾶς ἄφησαν οἱ πατέρες μας καί ἐμεῖς τήν ξεχάσαμε, θαμπωμένοι ἀπό τήν αἴγλη τῶν φώτων τῆς Ἑσπερίας καί ἀποχαυνωμένοι ἀπό τήν εὐμάρεια τῆς οἰκονομικῆς τῆς δῆθεν ἀκμῆς. Ἐποιήσαμε καί ἐμεῖς, ἄρχοντες καί ἀρχόμενοι, «τό πονηρόν ἐνώπιον Κυρίου» καί ἴσως τώρα συνειδητοποιοῦμε καλλίτερα τίς μεγάλες μας ἁμαρτίες: Διώχνουμε τόν Χριστό ἀπό τήν παιδεία, γιά νά τήν κάνουμε πανθηρσκειακή. Τόν ἀπομακρύνουμε ἀπό τήν δημόσια ζωή, διότι μᾶς ἐνοχλεῖ ἡ παρουσία Του. Καταργοῦμε τήν ἀργία τῆς Κυριακῆς, ἐπειδή ἐξυπηρετοῦνται τά μεγάλα οἰκονομικά συμφέροντα. Βλασφημοῦμε τό πανάγιο Πρόσωπό Του μέ χυδαῖες θεατρικές καί κινηματογραφικές ταινίες καί βιβλία. Νομιμοποιήσαμε τήν διάλυσι τῆς οἰκογενείας καί τήν φρικτή ἁμαρτία τῶν ἐκτρώσεων. Ἄνεχθήκαμε τήν πλεονεξία τῶν πλουτοκρατῶν καί τήν διαφθορά στήν δημόσια διοίκηση. Παραδοθήκαμε στό χρήμα, στήν σάρκα, στήν δόξα. Χάσαμε τήν ἀνθρωπιά μας, κλειστήκαμε στήν φιλαυτία μας. Ἐγκαταλείψαμε τήν πατροπαράδοτη εὐσέβεια ὡς ἀναχρονιστική καί ἐκκοσμικευθήκαμε, γιά νά εἴμαστε σύγχρονοι καί κοινωνικά παραδεκτοί. Νοθεύσαμε τά Ὁρθόδοξα θεολογικά μας κριτήρια, δημιουργήσαμε διάφορες «θεολογίες» πού δέν συμφωνοῦν μέ τήν θεολογία τῶν Ἁγίων Πατέρων μας, αὐτοσχεδιά-

ζουμε μέ αὐθάδεια, γιά νά ἐγκλιματισθοῦμε δῆθεν στό παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον.

Χάσαμε τόν προσανατολισμό μας, καί γι' αὐτό γίναμε ὑποχείριοι τῶν δυναστῶν. Τό ἔχει δείξει ἐπανειλημμένως ἡ Ἱστορία, ὅτι οὔτε οἱ ἰσχυροί τοῦ κόσμου οὔτε οἱ κραταιοί οἰκονομικοί μηχανισμοί θά μποροῦσαν νά μᾶς ὑποδουλώσουν, ἐάν ἐμεῖς δέν εἴχαμε παρακούσει τόν Ἅγιο Θεό.

Πλησιάζουμε στήν παγχαρμόσυνη ἐορτή τῶν Χριστουγέννων. Ἡ ἐλπίδα πάλι προβάλλει. Κατά τήν προεόρτιο αὐτή περίοδο ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ ἰδιαιτέρως τόν προφήτη Δανιήλ καί τούς ἁγίους τρεῖς Παῖδας. Μέ τήν ζωή τους προετύπωσαν καί προεφήτευσαν τά γεγονότα τῆς ἐνσάρκου θείας Οἰκονομίας. Ὁ προφήτης Δανιήλ μάλιστα εἶχε πολλές καί μεγάλες θεϊκές ἀποκαλύψεις. Εἶδε μεταξὺ ἄλλων τόν Παλαιό τῶν Ἡμερῶν, πού δέν εἶναι ἄλλος ἀπό τόν σαρκωθέντα Λόγο τοῦ Θεοῦ, τόν ἐνανθρωπήσαντα Κύριο Ἰησοῦ Χριστό καί Σωτῆρα μας.

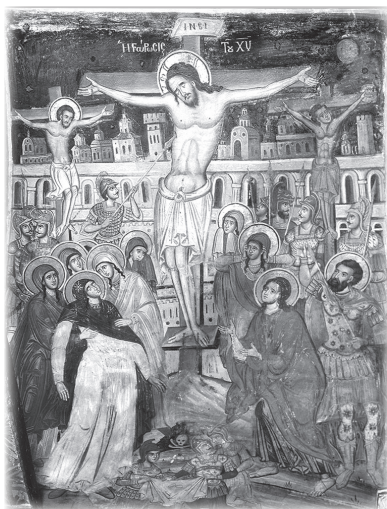
Τήν γέννησί Του ἀπό τήν Παρθένο Μαρία θά ἐορτάσουμε καί πάλι. Αὐτός εἶναι ὁ μόνος πού μπορεῖ νά μᾶς παρηγορήσει, νά μᾶς δώσει ἐλπίδα καί νά μᾶς διαβεβαιώσει ὅτι κανεῖς Ναβουχοδονόσορ, ὅποια σημερινή ὀνομασία καί ἂν ἔχη, δέν μπορεῖ νά μᾶς ὑποδουλώσει, ἐάν ἐμεῖς μένουμε στερεοί στήν Πίστι καί τήν ζωή τῶν Πατέρων μας.

Ἰκετεύομε τόν ἐκ φιλανθρωπίας σαρκωθέντα καί νηπιάσαντα Θεό, τόν Παλαιόν τῶν Ἡμερῶν καί δι' ἡ-
μᾶς γενόμενον Παιδίον Νέον, νά μᾶς συγχωρήσῃ καί νά
μᾶς ὀδηγήσῃ στήν χριστιανική ζωή, γιά νά ἀμβλυθῇ
καί τελικά νά ξεπερασθῇ ἡ παροῦσα δεινή οἰκονομική,
κοινωνική, ἠθική καί κυρίως πνευματική κρίσις.

Εὐλογημένα Χριστούγεννα.

Ἅγια Χριστούγεννα 2012

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΘΥΜΑ ΚΑΙ ΘΥΤΗΣ

«Ὡς ἐνιαύσιος ἀμνός, ὁ εὐλογούμενος ἡμῖν, στέφανος χρηστός ἐκουσίως, ὑπὲρ πάντων τέθυται, Πάσχα τό καθαρτήριον καί αὐθις ἐκ τοῦ τάφου ὠραῖος, δικαιοσύνης ἡμῖν ἔλαμψεν Ἥλιος» (Ἀναστάσιμος Κανών, ὠδή δ').

Κατά τὴν ἔξοδό του ἀπὸ τὴν αἰγυπτιακὴ τυραννίδα ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς προσετάχθη ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ φάγη τὸν πασχάλιο ἀμνό (Ἐξ. ιβ' 3-10), ὁ ὁποῖος προετύπωνε τὸ ἀληθινὸ Πάσχα, «τὸν Ἄμνόν τοῦ Θεοῦ τὸν αἴροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (πρβλ. Ἰω. α' 29) καί θυσιαζόμενο ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καί σωτηρίας.

Τὴν Μ. Παρασκευὴ θὰ ἰδοῦμε καὶ πάλι τὸν Κύριό μας ὑψωμένο ἐπάνω στό ξύλο τοῦ Σταυροῦ, καταπληγμένο καὶ πάσχοντα.

Ἡ Ὁρθόδοξος ἀγιογραφία τῆς Σταυρώσεως δέν τὸν παριστᾷ ὡς ἓνα ταλαίπωρο διὰ σταυροῦ κατάδικο σέ ἐπώδυνο καὶ ἀτιμωτικό θάνατο, ἀλλὰ ὡς τὸν Θεάνθρωπο Κύριο, πού πονᾷ καὶ πάσχει ὡς τέλειος ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ πού ὡς Κύριος τῆς δόξης δεσπόζει τοῦ πόνου καὶ τοῦ θανάτου. Γι' αὐτό καὶ προτιμᾷ ἀντί τοῦ «Ἰησοῦς Ναζωραῖος Βασιλεὺς Ἰουδαίων» τὴν γραφὴ «Ὁ Βασιλεὺς τῆς Δόξης».

Καὶ πράγματι, ὁ Κύριός μας ἀνέβηκε ἐκουσίως ἐπάνω στόν Σταυρό ὡς Βασιλεὺς πού θυσιάζεται γιὰ τοὺς ὑπηκόους του. Συγχρόνως ὡς ὁ Μέγας Ἀρχιερεὺς πού τελεῖ τὴν μόνη ἀληθινὴ καὶ σώζουσα θυσία, πού ἀγιάζει τὸν σύμπαντα κόσμον. Ὁ Σταυρός εἶναι τό θυσιαστήριο, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου τελεῖ τὴν λυτρωτικὴ γιὰ τὸν κόσμο θυσία Αὐτός πού εἶναι συγχρόνως καὶ θῦμα καὶ θύτης. Θυσιάζει τὸν ἑαυτό Του ἀπὸ ἄπειρη ἀγάπη γιὰ τό πλάσμα Του. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἄγιορείτης μᾶς λέγει ὅτι, ἂν καὶ θὰ μπορούσε μὲ ἀπλούστερο τρόπο νὰ μᾶς σώσει, προτίμησε αὐτόν τὸν ἐπώδυνο καὶ ἀτιμωτικό θάνατο, γιὰ νὰ δείξει τὴν ἀπροσμέτρητη ἀγάπη Του πρὸς τό λογικὸ πλάσμα Του καὶ γιὰ νὰ μᾶς παρακινήσει νὰ μὴ προτιμοῦμε τίποτε περισσότερο ἀπὸ Αὐτόν.

Στὴν πρό τοῦ Πάθους Ἀρχιερατικὴ προσευχὴ Του ὁ Κύριος ἀναφέρει: «ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἀγιάζω ἑμαυ-

τόν» (Ίω. ιζ' 19), πού σημαίνει, κατά τόν ἅγιο Κύριλλο Ἀλεξανδρείας, ὅτι προσφέρω τόν ἑαυτό μου θυσία, ὡς θῦμα ἄμωμο, ἀφιερωμένο στόν Θεό, στό ἐπί τοῦ Σταυροῦ θυσιαστήριο, ὥστε διά τοῦ αἵματος τῆς θυσίας μου νά γίνουν ὅλοι οἱ μαθητές μου μέτοχοι τοῦ ἁγιασμοῦ καί τῆς σωτηρίας πού πηγάζει ἀπό αὐτήν τήν θυσία (PG 74, 544).

Στήν συνέχεια οἱ ἁγιαζόμενοι πιστοί γίνονται καί αὐτοί θύματα ἅγια, ἀφιερωμένα στόν Θεό (Ίω. Χρυσ., ΕΠΕ 14, 592), ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος «παραστήσαι τά σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ» (Ρωμ. ιβ' 1).

Ὅμως, ἄν καί ὁ Κύριος ἔπαθε καί ἀπέθανε ὑπέρ τοῦ ἁγιασμοῦ καί τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, πολλοί ἔμελλε νά μείνουν ἀποξενωμένοι τῆς Χάριτός Του, τοῦ ἁγιασμοῦ καί τῆς σωτηρίας. Αὐτός ἦταν, κατά τόν ἅγιο Νικόδημο τόν Ἄγιορείτη, καί ὁ μεγαλύτερος πόνος Του. Γράφει ὁ ἅγιος Νικόδημος: Ἐν ἔλυπήθη τόσο πολύ βλέποντας τήν Ἱερουσαλήμ, ὥστε «ἔκλαυσε καί ἐθρήνησε διά τήν αἰχμαλωσίαν καί καταστροφὴν ὅπου ἔμελλε νά πάθῃ ἀπό τούς Ρωμαίους... πόσο μᾶλλον τότε ἐλυπεῖτο καί ἔκλαιε δι' αὐτούς βλέποντας πῶς ἐσταύρωσαν Αὐτόν πού ἔμελλε νά τούς σώσῃ».

Ὅμως πολύ περισσότερο ἀπό τήν κακία τῶν σταυρωτῶν Του «ἐλύπει τήν ψυχὴν τοῦ Κυρίου ἢ ἀχαριστία τῶν Χριστιανῶν, διότι ἐστοχάζετο πόσοι ἀπό αὐτούς τούς πιστούς καί ἐξαγορασμένους μέ τό αἷμά Του Χριστιανούς ἔχουν νά καταπατήσουν αὐτό τό πάντιμον

αἷμα καί πάθος Του, πόσοι ἔχουν νά καταφρονήσουν τὰς ἐντολάς Του, πόσους ἔχει νά κερδίση ὁ διάβολος» (Πνευμ. Γυμνάσματα, Μελέτη ΛΑ'). Γι' αὐτό καί πρὸς τίς γυναῖκες πού ἔκλαιαν βλέποντάς Τον νά αἶρη τὸν Σταυρόν Του ἔλεγε: «Μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ, πλήν ἐφ' ἑαυτάς κλαίετε καί ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν» (Λουκ. κγ' 28).

Καί πράγματι, ἡ ζωηφόρος θυσία τοῦ Κυρίου μας ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ μένει ἀνενεργός, ἂν καί ἐμεῖς δέν συνεργήσουμε θυσιάζοντας καθ' ἡμέραν τό ἐγωϊστικὸ μας θέλημα, τίς ἐμπαθεῖς ἐπιθυμίες μας καί τίς ἀντίθεες κινήσεις τῆς ψυχῆς μας, καί καθιστώντας διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ τοῦς ἑαυτοῦς μας θυσία εὐάρεστη στὸν Θεό.

Κατὰ τὸν ἅγιο Αὐγουστῖνο τρεῖς σταυροὶ ὑπῆρχαν στὸν Γολγοθᾶ: Ὁ Σταυρὸς τοῦ Ἀναμαρτήτου, πού εἶναι ἀκατανόητος καί ἀσύλληπτος στὴν πεπερασμένη διάνοιά μας. Ὁ σταυρὸς τοῦ μετανοοῦντος ληστοῦ, πού προσιδιάζει σέ ὅλους τοὺς ἀγωνιζομένους Χριστιανούς, πού καθιστοῦν τὸν ἑαυτό τους μέ τὴν μετάνοιά τους ἁγία θυσία γιὰ τὸν Θεό. Καί ὁ σταυρὸς τοῦ ἀμετανοήτου ληστοῦ, πού ἐγωϊστικὰ αἰρόμενος ἀποκλείει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν χαρὰ τῆς ὑποφωσκούσης ἐνδόξου καί λαμπροφόρου Ἀναστάσεως.

Ὁ Κύριός μας δέν ἔπαυσε μέχρι σήμερα νά ἀγωνιᾷ, νά πονᾷ καί νά φροντίζει γιὰ τὴν σωτηρία μας. Τό λέγει πολὺ ὁμορφα ὁ Ἰδιος: «Ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὼ ἐργάζομαι» (Ἰω. ε' 17). Κατὰ τοὺς

ἀγίους Πατέρας, ὁ Κύριος δέν ἔπαυσε νά προνοῇ γιά τά δημιουργήματά Του, νά τά συντηρῇ καί νά τά διακυβερνᾷ, κυρίως ὅμως νά φροντίζῃ γιά τόν ἀγιασμό τοῦ κατ' εἰκόνα Του πλασθέντος δημιουργήματός Του.

Στήν ἀγωνία αὐτή καί τόν πόνο τοῦ Κυρίου μας συμμετέχουν καί ὅλοι οἱ πιστοί δοῦλοι του. Ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης δέν ἔπαυε καθ' ὅλη τήν ζωή του νά πονᾷ καί νά κλαίῃ ὑπέρ ὅλου τοῦ Ἀδάμ, δηλαδή τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Καί μάλιστα ὅσο περισσότερο ἀγιάζεται κάποιος, τόσο περισσότερο αὐξάνουν καί οἱ ὀδύνες του γιά τήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων.

Πῶς λοιπόν καί σήμερα οἱ πιστοί Χριστιανοί μποροῦν νά ἡσυχάζουν, βλέποντας τήν ἁμαρτία καί τό σκότος νά κυριαρχοῦν; «Ἀθυμία κατέσχε με ἀπό ἁμαρτωλῶν τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τόν νόμον σου», ἀνακράζουσαν θρηνητικά μαζί μέ τόν προφητάνακτα Δαυίδ (Ψαλμ. ριγ' 53). Ὁ πόνος τους γίνεται πιό βαθύς, καθώς βλέπουν νά λιγοστεύῃ ἡ πίστις στόν Ἀναστάνακτα Χριστό. Ἀκόμη καθώς βλέπουν νά «βάπτεται κάλαμος ἀποφάσεως παρά κριτῶν ἀδίκων» κατά τοῦ Κυρίου τῆς Δόξης, ὁ ὁποῖος μέσω τῆς Πανθηρησκείας ἐξισοῦται μέ τούς πλάνους “θεούς” τῶν ἐθνῶν, καί κατά τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἀδελφῶν τοῦ Κυρίου. Περνᾷ ἡ Μ. Ἑβδομάδα καί τό Ἅγιον Πάσχα, χωρίς τήν συγκλονιστική αἴσθησι ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ καί Θεός, ὁ Ἐνανθρωπήσας προαιώνιος Λόγος τοῦ Πατρός, πάσχει, σταυροῦται, ἀποθνήσκει καί θάπτεται ὡς ἄνθρωπος θνητός, γιά νά μᾶς ἀναστήσῃ ἀπό τήν φθορά καί τόν

θάνατο ὡς Θεός ἀθάνατος, ὅτι σηκώνει ὡς φιλόανθρωπος τὴν καθημερινή μας ταλαιπωρία καὶ τὸν καθημερινό μας ποικιλότροπο θάνατο, ὥστε ἔμεῖς νὰ ζοῦμε ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν ἀπελπισία καὶ τὰ ἀδιέξοδα.

Διότι ἡ τελικὴ πρᾶξις τῆς ἱστορίας δέν εἶναι ὁ σταυρός, τὸ πάθος, ἡ ἀγωνία καὶ ὁ πόνος. Εἶναι ἡ ἀνάστασις.

Ὁ Κύριός μας, ἀφοῦ ἀπέθανε ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, μετὰ τρεῖς ἡμέρες ἀναστήθηκε καὶ ἐπλήρωσε τὰ σύμπαντα μέ τὸ ὑπέρολαμπρο Φῶς τῆς Ἀναστάσεώς Του, χαρίζοντας τὴν χαρὰ τῆς Ἀναστάσεώς Του σέ ὅσους συμπορεύονται καὶ συσταυρώνονται καθημερινά μαζί Του. Καί ἡ ἀκλόνητη πίστις στὸν Χριστό εἶναι σταυρός καὶ ἀνάστασις.

Τὸ ἀδιαμφισβήτητο ἱστορικό γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου διαλύει ὅλα τὰ σκότη τῆς ἁμαρτίας, τοῦ πόνου καὶ τοῦ θανάτου. «Χριστός ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος Αὐτοῦ οὐκέτι κυριεῖ» (Ρωμ. στ' 9).

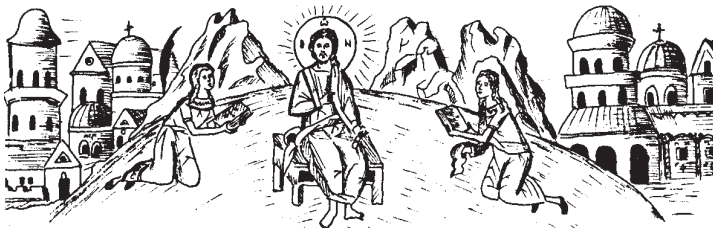
Ἄς ἀφήσουμε καὶ ἔμεῖς, ἀδελφοί, τὰ νεκρά ἔργα τῆς ἁμαρτίας, ἅς καθαρίσουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας μέ τὰ δάκρυα τῆς μετανοίας, ἅς προσφέρουμε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ μας καθαρὰ ἀπὸ κάθε μολυσμό, ἅς τρέξουμε νὰ ἐνωθοῦμε μέ τὸν μόνον Νικητὴ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἁμαρτίας, γιὰ νὰ γευθοῦμε καὶ ἔμεῖς τὴν ἀτελεύτητη χαρὰ τῆς Ἀναστάσεώς Του. Ἰδίως σήμερα πού ὅλα μᾶς φαίνονται χωρὶς φῶς, χωρὶς ἐλπίδα, χωρὶς προοπτικὴ.

Συγχρόνως, ἄς μὴ παύσουμε νὰ ἀγωνιοῦμε καὶ νὰ πενθοῦμε γιὰ τοὺς «ἐν χῶρα καὶ σκιᾷ θανάτου καθιμένους» ἀδελφούς μας, παρακαλώντας τὸν Κύριο τῆς Δόξης νὰ ἀνοίξη τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τους, ὥστε νὰ καταλαμφθοῦν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὸ ἄκτιστο Φῶς τῆς Ἀναστάσεως Του καὶ ὅλοι μαζί νὰ δοξάζουμε εἰς αἰῶνας αἰῶνων τὸν Ἀναστάντα Κύριο καὶ Θεό μας, γεύομενοι τὴν ἀνέκφραστο γλυκύτητα, τὴν «πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν», τῆς ἐνώσεως μαζί Του.

Χριστὸς Ἀνέστη! Ἀληθῶς Ἀνέστη!

Ἅγιον Πάσχα 2013

ΣΥΝΑΞΙΣ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΜΑΣ
ΜΕ ΟΜΙΛΗΤΗ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΣΤΟ ΓΕΡΟΝΤΑ
π. ΕΥΣΕΒΙΟ ΒΙΤΤΗ^(*)

ΜΕΡΟΣ 3ον

Μοναχός Ν.: Μέχρι ποιά σημείο μπορούμε νά χρησιμοποιούμε τήν σύγχρονη τεχνολογία μέσα στό Μοναστήρι;

π. Ευσέβιος: Τήν τεχνολογία θά τήν καθορίζη τό Μοναστήρι. Καί ὅταν τό Μοναστήρι μοῦ πῆ ὅτι θά χρησιμοποιήσουμε τήν σύγχρονη τεχνολογία, ἐγώ δέν ἔχω καμμιά γνώμη στό θέμα αὐτό. Θά κάνω αὐτό πού θά μοῦ ποῦνε. Αὐτό εἶναι ζήτημα ὑπακοῆς. Ἐάν ὑποθεθῆ ὅτι ὑπάρχουν κάποιοι λόγοι σοβαροί, θά τό συζητήσω. Ἐχω εὐλογία νά τό συζητήσω; Τό συζητῶ. Καί μοῦ παρατίθενται τά ἐπιχειρήματα, οἱ λόγοι.

Ἐγώ λέω τό ἐξῆς: Ἄς πάρω τήν ἐποχή τοῦ Ἁγίου Παχωμίου, πού εἶχε πέντε χιλιάδες μοναχοῦς. Πόσους εἶχε ἐκεῖ πέρα; Χρησιμοποιοῦσαν τσεκούρι; Χρησιμοποιοῦσαν. Δέν μπορεί νά μή χρησιμοποιοῦσαν. Μαχαίρι δέν χρησιμοποιοῦσαν; Σύγχρονη τεχνολογία ἦταν. Αὐτή ἦ-

(*) Συναξίς τῆς ἀδελφότητος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου στό νέο Συνοδικό τῆς Μονῆς τήν 20ήν Αὐγούστου 1998.

ταν ή τεχνολογία τής έποχής· τό τσεκούρι, τό μαχαίρι, τό πριόνι, ξέρω 'γώ, ό,τι είχαν. 'Η κάθε έποχή θά χρησιμοποιη τά μέσα πού έχει, τά όποια δέν μπορούμε νά άρνηθοϋμε. Μέ τήν διαφορά ότι, θά πρέπει νά ύπάρχη τό μέτρο. Τό μέτρο δέν θά τό κανονίσω έγώ. Τό μέτρο θά τόν κανονίση ή ύπακοή. 'Ό,τι θά μοϋ ποϋν θά κάνω. 'Εάν, άς ποϋμε, χρησιμοποιήσω π.χ. τούς ήλεκτρονικούς ύπολογιστές, θά τούς χρησιμοποιήσω για νά έξυπηρετήσω τό μοναστήρι. 'Εάν όμως μπώ στό πρόγραμμα πού έχει παιχνίδια κ.λπ., έ, εκεί δέν πρέπει, δέν είναι σωστό νά προχωρήσω προς τά εκεί... Δέν πρέπει νά αρχίσω νά παίζω, έπειδή δέν έχω δουλειά εκείνη τήν ώρα. Π.χ. είμαι διατεταγμένος, άς ποϋμε, νά εργαστώ έπτά μέ έννά. 'Εγώ στίς όκτώ τελείωσα, δέν έχω νά κάνω τίποτα, και αρχίζω νά ψάχνω άμέσως νά δώ εκείνον πού χαμογελάει, εκείνον πού έχει κατεβασμένα τά μοϋτρα του κ.λπ., γιατί έχει κάτι παιχνίδια, κάτι προγράμματα –δέν ξέρω άν έχετε–, ύπάρχουν και αυτά. Λοιπόν, μέ τήν έννοια αυτή, κάνω κατάχρησι πλέον αυτού του πράγματος. 'Εμείς, λοιπόν, θά χρησιμοποιούμε τήν τεχνολογία. "Έχω τήν έντύπωσι ότι ύπάρχει πάντοτε ένα φρένο.

Και στά μοναστήρια μπορεί σήμερα νά έχουμε τήν σύγχρονη τεχνολογία, πολύ σύγχρονη. Αυτή βοηθάει και έξυπηρετεί σε πολλά πράγματα. "Έβλεπα πρό όλίγου –πού ήμουν στοϋ Γέροντα τό κελλί– δύο σύρματα πού ύπήρχαν στόν κήπο, και καλώδια, και έλεγα· "θά άνεβάζουν τίποτα, κανένα καλάθι, ξέρω 'γώ". Μοϋ ει-

παν “πεντακόσια κιλά ανεβάζει επάνω, κάπου τόσο”. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση, γιατί μοῦ φάνηκε σάν ἀδύνατο αὐτό τό πράγμα. Πεντακόσια κιλά, πόσοι ἄνθρωποι θά χρειαστοῦν νά πάνε νά τά ανεβάσουν τόσο ψηλά; Εἶναι καί πολύ ἀπότομα. Νά πᾶς γύρω-γύρω, νά ανεβάσης, ἄς ποῦμε, ἀπό δέκα-δεκαπέντε κιλά, εἴκοσι –δέν ξέρω πόσο μπορεῖ νά ανεβάση κανεῖς στὸν ὦμο του–, ὅπως οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι πού ἔχουναν τά τιμμένα στίς πλάκες. Λοιπόν, μέ αὐτὸν τὸν τρόπο διευκολυνόμαστε ἐμεῖς.

Καί γιατί τό λέω αὐτό; Ἐγὼ παρατηρῶ τό ἐξῆς πράγμα πού μοῦ κάνει ἐντύπωση, ὅτι ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος δέν ἀντέχει, δέν εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁ πρὶν ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια ἢ αὐτοῦς πού πρόλαβα καί ἐγώ, πρὶν, ἄς ποῦμε, ἀπὸ ἐξήντα χρόνια, τόσα, πού οἱ ἄνθρωποι οἱ γεωργοὶ πηγαιναν ἐκεῖ πέρα, δούλευαν ἀπὸ τίς δύο ἢ ὦρα τό πρωῖ μέχρι τά μεσάνυχτα, καί οἱ ὅποιοιδήποτε ἄλλοι ἐργάτες μέ τούς κασμάδες, τά τιμμένα κ.λπ. Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος δέν τό κάνει, δέν τό ἀντέχει. Ἐχομε μία δυσαναλογία, βλέπω, ψυχολογική πρῶτα καί βιολογική. Οἱ νέοι σήμερα, ὅταν ἦρθα ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα γιὰ πρώτη φορά, μοῦ ἔκανε ἐντύπωση, ἦταν μία-μιάμιση πιθαμὴ ψηλοτέρου. Περίμενα κοντούς ἐγώ.

Ὁ Γέροντας: Πόσο κάνατε στὴν Σουηδία;

π. *Εὐσέβιος*: Εἴκοσι χρόνια. Χωρὶς νά ῥθῶ καθόλου στὴν Ἑλλάδα, καμμία ἐπαφή μέ τὴν Ἑλλάδα. Λοιπόν, μοῦ ἔκανε ἐντύπωση αὐτό. Βλέπω τά παιδιὰ, ὠραῖα παιδιὰ, μεγάλα, ἕνα ὀγδόντα, ἕνα ἐνενηντα, δύο μέτρα

πολλές φορές, όμως ψυχική άντοχή δέν έχουν, πολύ αδύνατα ψυχικά. Δέν μπορεί νά πάη φαντάρος, δέν μπορεί νά ύποταχθῆ, νά πειθαρχήσῃ κ.λπ. Ὑπάρχει αὐτή ἡ δυσκολία, ἀλλά καί σωματική πιά! Διότι καί σωματικά ύστεροῦν, παρά τόν ἀθλητισμό –μία μειονότης ἀσχολεῖται μέ ἀθλητισμό, οἱ περισσότεροι δέν ἀσχολοῦνται, ἀσχολοῦνται μέ τά αὐτοκίνητα, δηλαδή δέν κινοῦνται–, μέ ἀποτέλεσμα ὁ ὀργανισμός νά μῆν ἔχῃ τήν άντοχή ἐκείνη πού εἶχαν οἱ παλαιότεροι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι δούλευαν σκληρά. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωσι: Γέρος τσομπάνος ἐβδομήντα πέντε ἐτῶν, Τετάρτη, ψωμί καί ἐλιά καί μία ντομάτα. Εἶναι σκληρή ἡ δουλειά τοῦ τσομπάνη. Δέν τό φανταζόμουν, ἀλλά τήν γνώρισα ἀπό κοντά. Τρέξε τώρα –γέρος ἐβδομήντα ἐτῶν–. Καί νά τρέχῃ ἐπάνω-κάτω, νά μαζεῦῃ τά κατσικία, τά ὁποῖα ξέρετε ὅτι εἶναι ἀπειθαρχα. Πῶς τό ἄντεχε; Διότι ἦταν ψημένος. Ὁ σημερινός ἄνθρωπος δέν άντέχει.

Ἐπομένως, βελτιώνεται, ἄς ποῦμε, τό συστίτιο τώρα... Δέν τρώμε, ὅπως τρώγανε παλαιότερα. Νά τρώμε σάν τούς παλιούς; Θά μᾶς θερίσῃ ἡ φυματίωσις, θά μᾶς θερίσουν ἄλλα πράγματα. Δέν άντέχουμε. Δέν άντέχουμε ἀκόμη καί σέ ἄλλους κόπους. Γι' αὐτό λοιπόν, πιστεῦώ ὅτι ἐπιβάλλεται νά χρησιμοποιοθῆ ἡ σύγχρονη τεχνολογία γι' αὐτούς τούς λόγους.

Ἄντε νά πᾶς μέ τό μουλᾶρι νά άνεβάσῃς ἐπάνω ὑλικά... Ἦθελα κάποτε καί ἐγώ νά διορθώσω ἕνα κελλί... Καί κατέληξα ὅτι πρέπει νά εἶναι πλούσιος κανεῖς γιά νά ῥθῆ στό Ἄγιον Ὅρος. Γιά νά ἀγοράσω ὑλικά –

πρῶτα νά ἀγοράσω τό κελλί, ἔπειτα νά ἀγοράσω τά ὑλικά– τριπλάσια ἢ ἄξια τους ἀπό τόν κόσμο. Ποιός θά τά ἀνεβάσῃ ἐπάνω; Τό μουλάρι. Ἄν ὑπῆρχαν καί ἄλλα μέσα, θά ἀνέβαζαν πιό εὐκολα.

Καί λέω, μέ τόν τρόπο αὐτόν σήμερα μπορεῖ νά κουραζόμεστε, ἀλλά ἔχουμε ἀνέσεις. Εἶδα καί κάπου ἐκεῖ πέρα πάνω, πῶς λέγεται, μηχανήματα κλιματισμοῦ, γιά νά δροσίζωνται οἱ ἄνθρωποι, γιά νά βοηθοῦνται. Τούς βοηθοῦμε σ' αὐτό τό πρᾶγμα, διότι θέλουν νά ἔρθουν στό μοναστήρι νά πάρουν κάτι. Μετά ἀπό αὐτά, πέστε μου τήν ἀντίρρηση. Δέν θέλετε νά πῆτε, πάτερ μου, κάτι; Ἔσεῖς πού προβάλατε τήν ἐρώτησι.

Μοναχός Ν.: Παλιότερα στό Ἅγιον Ὄρος –κατά τήν δεκαετία ἀπό τό 1975 μέχρι τό 1985– γινόταν ἓνας μεγάλος ἀγώνας ἐδῶ στό Ἅγιον Ὄρος γιά τήν μή διανοίξι καινούργιων δρόμων, καί γιά τά τροχοφόρα. Αὐτά τώρα ἔχουν προχωρήσει. Καί γιατί πρὶν ἀπό δέκα χρόνια κάναμε αὐτόν τόν ἀγώνα καί τώρα τόν παρατήσαμε;

π. Εὐσέβιος: Αὐτό τό πρᾶγμα δέν τό ξέρω, δέν μοῦ πέφτει ἐμένα λόγος νά τόν πῶ. Ἐγώ πιστεύω προσωπικά ὅτι ἡ ρόδα φέρνει πολλά πράγματα μαζί της. Ἀλλά, ἐν πάσῃ περιπτώσει, τό θέμα αὐτό εἶναι πλέον ζήτημα ἀντιμετωπίσεως γενικώτερης. Δέν ἐξαρτᾶται ἀπό μᾶς, δέν μποροῦμε νά τό λύσουμε αὐτό τό πρᾶγμα, δέν μᾶς πέφτει λόγος. Ἐκεῖνο πού χρειάζεται εἶναι: Μή νομίζουμε ὅτι θά ὑπῆρχε ἀγιότης περισσότερη, ἐάν ὑπῆρχαν μόνο τά μονοπάτια. Δέν τό πιστεύω αὐτό τό

πραγμα. Μπορεί νά υπάρξει αγιότητα μέσα και στά πιά τέλεια τεχνικά μέσα πού υπάρχουν, όταν τά χρησιμοποιήσουμε έν μέτρω και, έπαναλαμβάνω, μέσα στόν χώρο τής ύπακοής.

Άς πάη ό Γέροντας εκεί πέρα πάνω στό Πρωτάτο νά διαμαρτυρηθῆ για τούς δρόμους. Θα τόν ακούσουν; Ποιός θα τόν ακούση; Δέν γίνεται αυτό τό πραγμα. Υπάρχει μία τάσις τέτοια, ή όποια, κατά τήν γνώμη μου, άρχισε άπ' αυτήν τήν χιλιετία (του Άγίου Όρους) πού έγινε. Άνοιχθηκε ό πρώτος δρόμος... Και γι' αυτόν τόν λόγο θα πρέπει νά προσέξουμε τό πρώτο βήμα στην άμαρτία. Άν γίνη τό πρώτο βήμα, όλα τά άλλα κατόπιν έρχονται τό ένα μετά τό άλλο, γιατί φαίνονται εύκολα και άνετα. Έ, άφου έπεσα μία φορά, έ, δέν πειράζει. Και δεύτερη φορά, θα πάω νά έξομολογηθώ. Και τρίτη φορά, και κατόπιν γίνεται συνέχεια τό πραγμα.

Έμεις, νομίζω, τό καλύτερο πού έχουμε νά κάνουμε είναι νά παρακαλούμε. Έτσι γράφει εκεί πέρα στόν Ναό πού είδα έγώ πρό όλίγου τό άπόγευμα: «Η Έφορος του Άγίου Όρους». Έτσι, δέν τό λέτε; Λοιπόν, νά παρακαλέσουμε τήν Έφορο: «Έλα Παναγία και έσύ, ό,τι δέν είναι σύμφωνο μέ τό θέλημά σου, σταμάτησε το».

Νά πιστέψουμε βαθιά στην προσευχή. Νομίζω, ότι σ' αυτό ύστερούμε. Δέν τό κάνουμε ζήτημα προσευχής. Ήταν κάποιος μοναχός –πολύ πιστός άνθρωπος– και συνάντησε έναν γέροντα. “Πώς τά πάτε, παιδί μου;”

λέει ο γέροντας. “Καλά, αλλά νά, δέν ἔχουμε βροχή”. “Βροχή; Δέν κάνετε προσευχή;”. “Κάνουμε προσευχή, αλλά δέν ἔρχεται”. “Δέν ἔρχεται;”. Σήκωσε τά χέρια του. Προτοῦ τά κατεβάση, ἤρθε ἡ βροχή. Νά, αὐτή εἶναι προσευχή! Δέν κάνουμε προσευχή. Δέν ἔχουμε ἀναγάγει τήν προσευχή σέ πρῶτο στοιχεῖο τῆς ζωῆς μας, καί στίς πιό μεγάλες λεπτομέρειες, διότι, ἐάν πιστεύουμε στόν Παντοδύναμο Θεό καί ἄν πιστεύουμε στήν ἀξία τῆς προσευχῆς, νομίζω, ἐκεῖ θά ποῦμε τά παράπονά μας.

Πολλές φορές μπορεῖ νά γίνη καί αὐτό τό πρᾶγμα: Π.χ. βλέπω ἕναν ἀδελφό πού κάνει κάτι καί μοῦ κάνει ἐντύπωση, καί τόν κατακρίνω. Μπορῶ ὅμως νά κάνω τό ἐξῆς, γιά νά μὴν πέσω στήν ἀμαρτία: «Κυρίε μου, ὁ ἀδελφός ἔκανε αὐτό. Εἶναι ἀμαρτία; Συγχώρησέ τον. Τόν κρίνω ἄδικα ἐγώ; Συγχώρησέ με». Μέ τέτοιον τρόπο ξεφεύγω πλέον ἀπό τήν κατάκρισι καί ἔρχεται καί ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Καί θά ῥθῆ ὁ ἀδελφός καί θά τό αἰσθανθῆ, διότι θά προσευχηθῶ γι’ αὐτόν.

Νομίζω λοιπόν, ὅτι ἡ προσευχή πρέπει νά ἀπευθύνεται στόν Κύριο καί γιά τέτοια θέματα πού μᾶς ἀνησυχοῦν: “Πῆγα στόν Γέροντα· τά εἶπαμε· μοῦ ἔδωσε ἐξηγήσεις· δέν μέ ἱκανοποίησε κατά βάθος, δέν πείθομαι κατά βάθος”. Τότε, κατευθεῖαν στόν Κύριο. Αὐτό δέν μᾶς τό ἀπαγορεύει κανείς, δέν εἶναι ἀνυπακοή αὐτή. Δέν συμφωνεῖτε; Τό λέω λοιπόν στήν Παναγία, τό λέω καί στόν Κύριο. Ὅποτε, λοιπόν, θά ῥθῆ ἡ ἀπάντησις, θά μᾶς βοηθήσῃ ὁ Θεός! Δέν ξέρω τί θά γίνη. Θά

γίνη ὅμως ἐκεῖνο πού πρέπει νά γίνη. Καί νομίζω ὅτι, ἐπειδή ἀκριβῶς ὑπάρχει αὐτός ὁ φόβος τῆς εἰσβολῆς τοῦ κοσμικοῦ πνεύματος μέσα στό Ἅγιον Ὅρος, χρειάζεται πολλή προσευχή. Ἔ, πολλοί ἐργάτες τώρα, ἕνα σωρό... Γίνονται ἔργα μεγάλα, μικρά κ.λπ. καί, ἐπομένως, μπαίνει κόσμος μέσα στό Ἅγιον Ὅρος. Ἔρχεται κόσμος ἀπ' ἔξω, διάφοροι τουρίστες καί προσκυνητές... Ἐπομένως, πῶς θά προφυλαχθοῦμε ἐμεῖς; Μόνο μέ τήν προσευχή καί μέ τά ἄλλα τά μέσα τά πνευματικά πού ἀσκοῦμε. Ἀλλά καί μέ τήν προσευχή αὐτή, τήν εὐχή, καί τήν ἐξειδικευμένη, ἂν θέλουμε νά τήν ἐξειδικεύσουμε μέ αὐτόν τόν τρόπο: «Κύριε, προσωπικά ἐγώ φοβᾶμαι τά πολλά τεχνικά μέσα. Βάλε Ἐσύ τό χέρι Σου. Φώτισε Ἐσύ τί νά κάνουμε, ὥστε νά χρησιμοποιοῦνται ἐν μέτρῳ καί ὅπως πρέπει». Ὅποτε, λοιπόν, δέν θά μᾶς πειράξῃ σέ τίποτε ἡ τελειότητα τῶν τεχνικῶν μέσων.

Μή νομίζουμε ὅτι ἐκεῖ πού ὑπάρχει ἡ ἔλλειψις τῶν ὑλικῶν μέσων οἱ ἄνθρωποι εἶναι καλοί. Πᾶτε στήν Ἀφρική. Οἱ Ἀφρικανοί δέν ἔχουν μέσα. Ἔχουν καλύβες –ἔχω δεῖ στίς φωτογραφίες κ.λπ. καί σέ φίλμ πού ἔτυχε νά δῶ–. Βοηθάει ἡ ἐξαθλίωσις; Ὅχι, δέν βοηθάει. Χρειάζεται, ἐπομένως, κάτι ἄλλο. Οὔτε ἡ προηγμένη τεχνολογία κάνει τόν ἄνθρωπο καλύτερο. Ἔλεγον κάποτε: «Ὅσα σχολεῖα ἀνοίγεις, τόσες φυλακές θά κλείνης». Τώρα ἐμεῖς φτάσαμε στό σημεῖο νά ἀνοίγουμε φυλακές καί νά κλείνουμε σχολεῖα. Αὐτό γίνεται στήν περίπτωσι αὐτή. Ἀλλά: «Ὅση προσευχή κάνεις, τόσες

πληγές κλείνεις». Ἔτσι λέω ἐγώ. Ἄν προσεύχεται ὁ καθένας ἀπό μᾶς καί ὄλοι μαζί γιά θέματα τέτοια, τά ὅποια εἶναι πολύ σημαντικά, ὁ Κύριος θά βοηθήσῃ.

Δέν βοήθησε ἡ προσευχή μέ τήν πυρκαγιά πού ἔγινε στό Πανόραμα; Πού ἔφθασε ἐκεῖ –ἐγώ τό εἶδα μέ τά μάτια μου– μέχρι τά σύνορα; Καί δικαίως ἐπέτρεψε ὁ Θεός νά καοῦν, γιατί εἶχαν βρεῖ τόν μπελά τους οἱ μοναχές μέ τούς γείτονες, πού δέν τίς ἄφηναν νά κάνουνε κελλιά, διότι ὁ διάβολος δέν ἤθελε νά ἀύξηθῇ τό μοναστήρι, τό τόσο ἐκλεκτό καί ὠραῖο κατά τήν γνώμη μου· ἐγώ πολύ τό ἐκτιμῶ.

Λοιπόν, αὐτό λέω ἐγώ, προσευχή, πάτερ μου. Καί ἐπειδή μοῦ δώσατε καί ἐμένα ἀφορμή, ἀναλαμβάνω καί ἐγώ μέσα μου νά παρακαλῶ τό ἴδιο πρᾶγμα στήν Ἔφορο τοῦ Ἁγίου Ὀρους, διότι αἰσθάνομαι καί ἐγώ λίγο Ἁγιορείτης. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἔχω λίγο μέσα μου κάτι τέτοιο. Πολύ τό ἀγαπῶ τό Ἅγιο Ὄρος. Ἐγώ, νομίζω, ἡ Παναγία μέ ἔδιωξε, διότι δέν ἤμουν καλός, ἀλλά, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀναλαμβάνω νά προσεύχωμαι καί ἐγώ ταπεινά γιά τό θέμα αὐτό. Συμφωνεῖς πάτερ μου;

Μοναχός Ν.: Ναί, ναί.

Ὁ Γέροντας: Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὑπάρχει προβληματισμός γιά τό θέμα αὐτό καί πολλοί πατέρες καί ἀγωνιοῦν καί ἀνησυχοῦν καί τό προσέχουν τό θέμα. Ἡ δυσκολία εἶναι ὅτι ἡ ἀνακαίνισις τῶν Μονῶν, οἱ ὁποῖες ἦταν ἐγκαταλελειμμένες πάνω ἀπό ἑκατό χρόνια, ἐπέβαλε νά μποροῦν νά μετακινοῦνται ὠρισμένα ὑλικά

κ.τ.λ. 'Επίσης οί ασθένειες τών πατέρων... Έτσι έγιναν κάποιες διανοίξεις, ίσως λίγο περισσότερο του δέοντος. Αλλά πιστεύω, όπως είπατε, ότι ή Παναγία δέν θά επιτρέψη τό Άγιον Όρος νά καταστραφη. Διότι και οί δρόμοι κλείνουνε. Έδω στό Άγιον Όρος όσους δρόμους και νά ανοίξουνε, μετά από λίγο κλείνουν, γιατί δέν μπορείς νά κάνης δρόμους μέ τεχνικά μέσα κ.τ.λ. Κάνουν δρόμους πρόχειρους και μετά από μία βροχή ό δρόμος πάει και αυτό είναι κάτι θετικό. Αλλά π.χ. έμεις δέν είχαμε δρόμους καθόλου στό δάσος μας πάνω. Οί δρόμοι έγιναν τό 1990 πού έπιασε πυρκαγιά, και έπρεπε νά μπουν μέσα τά πυροσβεστικά, για νά σβήσουν τίς φωτιές.

π. Ευσέβιος: Διότι έχουμε καινούργια πληγή τώρα. Πρώτα δέν υπήρχαν τόσες πυρκαγιές. Υπήρχαν βέβαια και στό παρελθόν, αλλά τώρα γίνονται πιο συχνά, γιατί είναι βαλτές.

Ό Γέροντας: Μετά φτιάξαμε έμεις ένα φράγμα, και μερικοί άδελφοί έδω είχαν αντιρρήσεις για τό φράγμα αυτό.

π. Ευσέβιος: Νεροῦ;

Ό Γέροντας: Νεροῦ. Έχουμε δεκαπέντε χιλιάδες κυβικά νεροῦ. Και έγώ στην αρχή είχα αντιρρήσεις, γιατί σκεφτόμουν ότι θά καταστραφη ένα μέρος του δάσους, αλλά μετά μου είπανε οί πατέρες, οί όποιοι ασχολούνται μέ τό δάσος, ότι αυτό γίνεται για νά προστατευθῆ τό δάσος. Και οικολογικῶς δέν είναι πρόβλημα, διότι έγινε μία ωραία λίμνη τώρα πάνω. Τσιμέντο

δέν φαίνεται πουθενά· δέν ἔχει τσιμέντο· μέ χῶμα ἔχει γίνε, πού εἶναι κάτι οἰκολογικό καί σύμφωνο μέ τό περιβάλλον.

π. *Εὐσέβιος*: Τό νερό χρησιμοποιεῖται καί γιά δύναμι;

Ὁ *Γέροντας*: Τό νερό,... ὄχι τώρα πρός τό παρόν. Μαζεύονται λοιπόν ἐκεῖ δεκαπέντε χιλιάδες κυβικά.

π. *Εὐσέβιος*: Πολύ νερό.

Ὁ *Γέροντας*: Καί νά! Τώρα πού ἔπιασε πυρκαγιά πάνω, ἄν ἐκτεινόταν λίγο πιο κει, θά ἐρχόντουσαν τά αὐτοκίνητα στήν λίμνη νά παίρουν νερό γιά νά τήν σβήσουν. Τό 1990 λοιπόν δέν εἶχαμε καμμιά ὑποδομή καί κάηκε τό μισό Ἅγιο Ὅρος σχεδόν, πολύ, ἕνα μεγάλο μέρος. Τώρα, μέ τήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἔχει ὑπάρξει ὑποδομή. Ἔχουν γίνε λίμνες τέτοιες, ἔχουν γίνε ἄλλα ἔργα κ.τ.λ., καί γι' αὐτό αὐτή ἡ φωτιά ἡ τελευταία δέν μπόρεσε νά προχωρήση. Βέβαια, μέ τήν βοήθεια τῆς Παναγίας πρῶτα, ἀλλά συνετέλεσαν κι αὐτά. Συνεπῶς, ὑπάρχουν κάτι τέτοια θέματα.

Καί πῶς νά πῆς τώρα στά μοναστήρια, πού οἱ στέγες τους εἶναι τρύπιες σάν τρυπητό καί τρέχει ὄλο τό νερό τῆς βροχῆς μέσα, ὅπως εἶναι στήν Μονή Ἰβήρων, πῶς νά τούς πῆς, μήν ἀλλάζετε στέγες; Μετά, οἱ νέοι μοναχοί πού ἤρθαν στό Ἅγιον Ὅρος δημιούργησαν καί νέες ἀνάγκες. Καί ὁ κόσμος πού ἔρχεται, οἱ προσκυνηταί. Ἐμεῖς ἀναγκασθήκαμε καί κάναμε τό παραλιακό ἀρχονταρῖκι κάτω νά βάζουμε τόν κόσμο, νά μήν ἔρχεται ἐδῶ, γιατί δέν χωράει κιόλας, καί γιά νά μήν

έχουμε και φασαρία. Τώρα δέν έχουμε κελλιά. Άναγκάζομαστε και κάνουμε αὐτήν τήν πτέρυγα. Ἦτανε βέβαια και παλιά ἐκεῖ πτέρυγα –ὄχι τόσο μεγάλη ὁμως–. Λοιπόν, και ἡ προσέλευσις νέων μοναχῶν –και μοναχῶν μάλιστα οἱ ὁποῖοι ἔχουν και κάποια ἄλλη παιδεία και ἄλλο τρόπο ζωῆς ἐν σχέσει μέ τούς παλαιότερους πατέρες– δημιουργοῦν ἀνάγκες τέτοιες στά μοναστήρια. Ἀλλά, ὅπως εἶπατε, τό μέτρον και ἡ προσοχή και ἡ σύνεσις.

Ἐμεῖς, ὅταν πρωτοήρθαμε ἐδῶ, δέν εἶχαμε οὔτε ἠλεκτρικό ρεῦμα, οὔτε τίποτε, οὔτε και ἤθελα ἐγώ. Ἐπρεπε ὁμως νά λειτουργῆ τό ξυλουργεῖο. Λοιπόν, βάλαμε πετρελαιομηχανή νά γυρίζη τά ξυλουργικά μηχανήματα μέ τό λουρί, χωρίς ἠλεκτρικό ρεῦμα. Τελικά αὐτό δέν μποροῦσε νά δουλέψη καλά. Δέν μποροῦσε νά λειτουργήσῃ ὡς ξυλουργεῖο. Μετά ἄρχισαν οἱ πατέρες νά ἔχουν ἀλλεργίες. Ἐπρεπε νά βάζουμε στό φυγεῖο τά φάρμακα κατά τῆς ἀλλεργίας, γιά νά μή χαλᾶνε. Δέν εἶχαμε φυγεῖο· τά πηγαίναμε στήν Νέα Σκήτη, στόν ἀείμνηστο πατέρα Σπυρίδωνα. Χάλαγε ἡ θάλασσα και δέν μποροῦσαμε νά τά πάρουμε. Εἶπαμε νά πάρουμε ἕνα φυγεῖο πετρελαίου. Πήραμε τό φυγεῖο πετρελαίου, ἀλλά αὐτό δέν ἔκανε τίποτα. Τί νά κάνουμε λοιπόν; Γιά νά φτιάξουμε τό ξυλουργεῖο και γιά νά ἔχουμε τά φάρμακα τῶν πατέρων, γιά νά μή πηγαίνουν στόν κόσμο –γιατί ἀλλιῶς θά ἔβγαιναν στόν κόσμο– και γιά νά μή πετᾶμε τά φαγητά πού περισσεύουν και δέν μποροῦμε νά τά φᾶμε τήν ἄλλη μέρα, γιατί εἶναι

νηστεία, είπαμε, νά βάλουμε τό ηλεκτρικό, γιά νά βάλουμε τά πρώτα φυγεία. Καί βοήθησε ό Θεός τώρα καί ἔχουμε φτιάξει ἕνα μικρό ὕδροηλεκτρικό ἔργο, τό ὁποῖο εἶναι οἰκολογικό. Οὔτε θόρυβο κάνει, οὔτε καυσαέρια βγάζει. Τό νεράκι αὐτό πού μᾶς δίνει ἡ Παναγία περνάει ἀπό ἕκει καί γίνεται ηλεκτρικό ρεῦμα σαράντα κιλοβάτ. Καί μ' αὐτό δουλεύουν τά μηχανήματα, τά φυγεία κ.λπ. Τί νά κάνουμε; Τώρα, βλέπετε ἐδῶ, τό μοναστήρι δέν εἶναι ἕνα ἀσκηταριό, ὅπου ἕνας ἀνθρώπος, δύο ἀνθρώποι μποροῦν νά ζήσουν πολύ πιό ἀπλά. Ἐδῶ ἔχεις τόσον κόσμο νά φιλοξενήσης, ἔχεις ἀρρώστους νά οἰκονομήσης, ἔχεις κόσμο πού ἔρχεται. Καταλάβετε; Ἄρα, πρέπει νά γίνωνται κάποιες οἰκονομίες, καί ἔτσι γινόταν πάντοτε στά μοναστήρια ἀπό ἀρχαιοτάτων χρόνων καί γίνεται καί μέχρι σήμερα. Μόνον νά κοιτᾶμε νά τηροῦμε τό μέτρο.

π. *Εὐσέβιος*: Ἐγώ νομίζω καί κάτι ἄλλο, Γέροντα. Νομίζω τό ἐξῆς: Ὅτι ἀποτελεῖ ἐγκληματική ἀμέλεια τό νά μή χρησιμοποιοῦν τά σύγχρονα μέσα πού ὑπάρχουν γιά νά ἀντιμετωπίσουμε τίς ἀσθένειες τῶν ἀδελφῶν. Διότι ἄλλο εἶναι τό νά ῥθῆ μία ἀρρώστια πού νά μή μπορῶ νά τήν ἀντιμετωπίσω καί ἄλλο νά ὑπάρχη δυνατότητα καί νά μή τήν χρησιμοποιοῦν. Ἐνας ἀδελφός π.χ. ἔπεσε καί ἔσπασε τό ποδάρι του. Ἄιντε πῆγγαινέ τον στήν Θεσσαλονίκη. Δέν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος. Εἶναι, νομίζω, τό ἐλικόπτερο, ἄς ποῦμε, πού μπορεῖ νά πάη τούς ἀδελφούς. Καί σώθηκαν ἀδελφοί, διότι ἔπρεπε νά γίνῃ ἄμεση ἐπέμβασι. Λοιπόν, νομίζω, στό θέμα

αυτό, ἡ ὑποδομή πρέπει νά εἶναι πνευματική. Ὅταν εἶμαι ἄνθρωπος πνεύματος καλλιεργημένου στά πνευματικά, θά τά χρησιμοποιοῦσω μέ μέτρο. Ἐάν πιστεύω ὅτι τά ἐπιστημονικά μέσα καί τά τεχνικά μέσα μέ σώζουν, δέν εἶμαι μοναχός. Ἀλλά, ἐάν πιστεύω ὅτι ἡ Χάρις τῆς Παναγίας θά μέ βοηθήσῃ –καί κατ' ἀρχήν κάνω αὐτά πού πρέπει νά κάνω– μπορῶ νά κάνω ἀπό κεῖ καί πέρα καί τό ἄλλο, ἄς ποῦμε, δηλαδή νά δεχθῶ καί τήν ἐπιστήμη κ.λπ.

Ἐάν ὁ καινούριος ἀρχιεπίσκοπος θά θελήσῃ...–ἔχω ἀκούσει ὅτι σκέφτεται νά κάνῃ νοσοκομεῖο κληρικῶν–, θά μποροῦν νά πᾶνε ἐκεῖ οἱ μοναχοί. Γιατί τό ζῆ κανεῖς προσωπικά, τό ἔχω ζήσει καί ἐγώ σέ νοσοκομεῖα. Εἶναι δύσκολη ἡ θέσι τοῦ κληρικοῦ ἀνάμεσα στούς λαϊκοῦς ἀνθρώπους... Ἐπομένως, πρέπει νά ὑπάρξουν αὐτές οἱ δυνατότητες: νά μποροῦμε νά πάρουμε τόν ἀδελφό, νά τόν πᾶμε κατευθεῖαν, ἄν χρειαστῇ νά πάῃ στό νοσοκομεῖο.

Λοιπόν, τό μέτρον, «πᾶν μέτρον ἄριστον», πού εἶναι ἡ μέση καί βασιλική ὁδός, εἶναι τό καλύτερο. Οὔτε ὑπερβολή ἀπό τήν μία μεριά οὔτε ὑπερβολή ἀπό τήν ἄλλη. Αὐτό πού εἶπατε: Ἐνας ἀσκητής, ἕνας-δύο ἄνθρωποι μποροῦν νά ζήσουν, καί νά μήν φᾶνε. Νά ποῦν δέν τρῶμε ἀπόψε... Δέν μπορεῖ τό κοινόβιο νά πῇ “ἔξερете, ἀπόψε δέν θά φᾶμε”. Αὐτό δέν γίνεται. Μπορεῖ νά μή θέλῃ κάποιος νά φάῃ ἄς μή φάῃ. Ἀλλά κάποιος θέλει νά φάῃ, καί θέλει νά φάῃ καί λίγο περισσότερο· πρέπει νά φάῃ. Ἐπομένως, ἀπ' αὐτήν τήν ἄποψι, εἶναι

τό ζήτημα ενός συγκερασμοῦ, μιᾶς ἀντιμετωπίσεως τέτοιας.

Καί μὴν ἀφήνουμε τὸν ἑαυτό μας, ἀδελφοί, σέ τέτοιες ἐσωτερικές κρίσεις καί κατακρίσεις. Καί, κατὰ κάποιον τρόπο, κάνουμε μία μηχανική σύγκρισι: “ξέρεις; ὁ ἅγιος τάδε... εἶχε ἕνας ἐρημίτης μόνο ἕνα κατσαρολάκι ἐκεῖ πέρα, ἕνα ντενεκεδάκι νά πίνη νερό”. Καλά ἔκανε αὐτός. Αὐτός ἔπρεπε νά τό κάνη αὐτό. Μπορεῖτε τώρα ἐσεῖς –γιά νά μὴν ἔχουμε πολυτέλειες– νά μὴν ἔχουμε ποτήρια γιά ὅλους; Ἐνα ποτήρι γιά νά πιοῦν ὅλοι μαζί... γίνεται; Δέν γίνεται. Πρέπει, ἐπομένως, νά ἐξυπηρετηθοῦν ὅλοι. Ἴναιτε, πλύνε τώρα τά ὀγκύδοντα ποτήρια. Ἄμέσως, νά, ἢ ἀνάγκη. Ἴν ἔχουμε τὴν μηχανή, τά πλύνουμε ὅλα τάκα-τάκα, ἀμέσως, καί δέν θά πάη ὁ κουρασμένος ἀδελφός νά πλύνη τά πιάτα. Κάπως ἔτσι, νομίζω λοιπόν, θά ζήσουμε τὴν ἐποχή μας.

Νά εὐλογοῦμε τὸν Κύριο γι’ αὐτά πού μᾶς δίνει ἀπὸ ἀπόψεως τεχνικῶν μέσων, ἀλλά νά μὴ κάνουμε αὐτό πού κάνουν οἱ ἄνθρωποι στὸν κόσμο: “θέλω νά πάω νά ἀγοράσω ἕνα πακέτο τσιγάρα· παίρνω τό αὐτοκίνητο καί πάω”. Ἐπειδὴ ἔχουμε τὴν α ἢ β δυνατότητα, νά τὴν χρησιμοποιῶ; Ἴς κουραστῶ καί λίγο, ὅπου μπορῶ νά κουραστῶ, ἀλλά θά χρησιμοποιήσω τά μέσα ἐκεῖνα πού θά βοηθήσουν στὴν προαγωγή τοῦ μοναστηριοῦ. Ἴγώ ὁμως θά κουραστῶ γιά ὠρισμένα πράγματα. Δέν θά χρησιμοποιήσω τίς εὐκολίες, γιά νά ἀσκηθῶ. Ἄλλά, ἂν μοῦ ποῦν “ὄχι, θά χρησιμοποιήσῃς αὐτό”, θά τό κάνω. Ἴτσι νομίζω.

**ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ
ΠΕΤΡΩΝΙΟΣ
ΠΡΟΔΡΟΜΙΤΗΣ
ΔΙΚΑΙΟΣ ΤΗΣ
ΡΟΥΜΑΝΙΚΗΣ ΣΚΗΤΗΣ
ΑΓ. ΟΡΟΥΣ
(1916-2011)**

Ὅπως οἱ φάροι φωτίζουν καί ὁδηγοῦν τοὺς ναυτιλομένους στίς θαλάσσιες πορεῖες τους, ἔτσι καί ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἔχει τοὺς ἰδικούς της φάρους, πού φωτίζουν καί καθοδηγοῦν τοὺς «ἐν σκότει καί σκιᾷ θανάτου καθημένους» ἀνθρώπους κάθε ἐποχῆς στόν δρόμο τῆς ζωῆς τους. Τέτοιοι πνευματικοί φάροι εἶναι παντοῦ τοποθετημένοι ἀπό τήν Θεία Πρόνοια. Δέν ἔχουν δικό τους φῶς, ἀλλά τό λαμβάνουν ἀπό τήν Πηγὴ τοῦ Φωτός, τόν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό.

Ἕνας φάρος τοῦ Χριστοῦ πού ἔλαμψε γιά περισσότερο ἀπό τρεῖς δεκαετίες στήν Βίγλα, τήν ἐρημικώτερη καί νοτιώτερη περιοχή τοῦ Ἄθωνος, ἦταν ὁ ἡγούμενος τῆς Κοινοβιακῆς Ρουμανικῆς Σκήτης τοῦ Τιμίου Προδρόμου, Γέρων Πετρώνιος Προδρομίτης.

Χιλιάδες ἦταν οἱ Ἕλληνες καί οἱ Ρουμᾶνοι ὀρθόδο-
ξοὶ Χριστιανοί πού καθημερινά ἔφθαναν στήν Σκήτη,
ἡ ὁποία διοικητικῶς ὑπάγεται στήν Ἱερά Μονή Μεγί-
στης Λαύρας, γιά νά ἀντικρύσουν τόν ἀσκητικό Γέ-
ροντα καί νά ἀκούσουν τά θεοφώτιστα λόγια του, πού
σάν χείμαρρος ἔτρεχαν ἀπό τό μελισταγές καί ἀγια-
σμένο του στόμα.

Μέ τόν Γέροντα Πετρώνιο γνωρίστηκα τό 1982, ὅ-
ταν εὐρέθηκα στήν Σκήτη μέ εὐλογία τοῦ σεβαστοῦ
μου Γέροντος π. Γεωργίου γιά νά μάθω τήν ρουμανική
γλῶσσα. Ἐπιθυμώντας νά γνωρίσω καλλίτερα τήν
προσωπικότητά του, τοῦ ζήτησα κάποια στοιχεῖα ἀπό
τήν οἰκογένειά του καί τά παιδικά του χρόνια, τά ὁ-
ποῖα μία ἡμέρα μέ πολλή ἀγάπη μοῦ ἐμπιστεύθηκε:

Οἰκογενειακές ρίζες

«Γεννήθηκα τήν 23η Μαΐου τοῦ 1916 στό χωριό
Φαρκάσα τοῦ νομοῦ Νεάμτς τῆς Ρουμανίας ἀπό πτωχή
καί εὐσεβῆ οἰκογένεια. Ἦμουν τό προτελευταῖο ἀπό
τά ἑννέα παιδιά. Οἱ γονεῖς μας, Ἰωάννης καί Ὀλυμπία,
ἀπλοῖκοί καί εὐλαβέστατοι χριστιανοί, θυσιάσθηκαν
κυριολεκτικά γιά τά παιδιά τους. Τό τελευταῖο, ὁ Δη-
μήτριος, ἔφυγε γιά τήν αἰωνιότητα σέ μικρή ἡλικία,
πρᾶγμα τό ὁποῖο προκάλεσε –ιδιαίτερα στήν μητέρα
μου– ἀβάσταχτο πόνο.

Δέν ἦταν γραμματισμένοι ἄνθρωποι. Εἶχαν ὅμως ἄ-
μετρο ζῆλο γιά τίς ἐορτές καί τίς ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλη-
σίας, στίς ὁποῖες συμμετεῖχαν ἀνελλιπῶς. Βασική τους

φροντίδα, ἐκτός ἀπό τήν βιολογική καί χριστιανική ἀνατροφή τῶν παιδιῶν τους, ἦταν ἡ ἀσκησις τῆς ἐλεημοσύνης σέ καθημερινή βάσι. Καλοῦσαν τοὺς ξένους τοῦ χωριοῦ στό σπίτι μας, τοὺς φιλοξενοῦσαν καί τοὺς ἀνέπαυαν. Ποτέ δέν ἀνεχώρησε ξένος ἀπό τό σπίτι μας μέ ἀδειανά χέρια.

Ἡ μητέρα μου κάθε Σάββατο πρωῖ ἔδινε ἐλεημοσύνη γιά τήν ἀνάπαυσι τῶν κοιμηθέντων. Μετέφερε στήν Ἐκκλησία μία λεκάνη γάλα ἢ μαγειρευμένο φαγητό μέ νερό καί τό μοίραζε στοὺς ἄλλους χριστιανούς. Ἰδιαίτερα φρόντιζε γιά τοὺς γείτονές της.

Μετά τήν ἀκολουθία τοῦ Σαββάτου ἀσχολεῖτο μέ τό πλύσιμο τῶν ρούχων μας καί τό ἀπόγευμα μαγείρευε τό φαγητό τῆς ἐπομένης ἡμέρας, διότι οὐδέποτε μαγείρευε τήν Κυριακή. Ἀφ' ὅτου κτυποῦσε ἡ καμπάνα γιά τόν ἑσπερινό τοῦ Σαββάτου, σταματοῦσαν ἀμέσως ὅλες οἱ δουλειές μας.

Τήν Κυριακή τό πρωῖ φορούσαμε ὅλοι μας τά καθαρά μας ροῦχα καί πηγαίναμε στήν ἐκκλησία. Ὁ πατέρας μας σηκωνόταν ἐνωρίτερα τό πρωῖ. Ἔκανε μόνος του τήν προσευχή του, διάβαζε τοὺς Χαιρετισμούς πρὸς τιμὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί μετά διάβαζε τίς ἀποστολικές καί εὐαγγελικές περικοπές τῆς Κυριακῆς. Πρὶν ἀναχωρήσουμε γιά τήν Ἐκκλησία, ζητούσαμε ὁ ἓνας ἀπό τόν ἄλλο συγχώρησι. Ἔλεγαν οἱ μὲν στοὺς δέ: “Συγχωρέστε με” καί “Ὁ Θεός νά σᾶς συγχωρήσῃ”. Αὐτό συνέβαινε ὄχι μόνον ἀνάμεσα στά μέλη τῆς οἰκογενείας μας, ἀλλά καί μέ τοὺς γείτονες.

Τίς νηστείες τῆς Δευτέρας, Τετάρτης καί Παρασκευῆς τίς κρατοῦσαν οἱ γονεῖς μου μέ πολλή εὐλάβεια καί ἀκριβεία. Ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή ἦταν ἓνα σημαντικό γεγονός γιά τήν χριστιανική ζωή ὅλης τῆς οἰκογενείας μας. Γιά τήν περίοδο αὐτή κρατούσαμε ξεχωριστά πιάτα, λεκάνες καί κουτάλια. Οἱ μεγάλες ἐορτές τοῦ Πάσχα καί τῶν Χριστουγέννων διαρκοῦσαν πολλές ἡμέρες στά χωριά μας.

Ἡ μητέρα μου ἦταν μία ἀνεπανάληπτη νοικοκυρά. Αὐτή ἔραβε, ὕφαινε στόν ἀργαλειό καί ἔπλεκε. Μᾶς ἔκανε ἡ ἴδια ὅλα τά ἐνδύματά μας, ὑποκάμισα, παλτά, γελέκια καί ζακέττες. Ἀκόμη ὕφαινε κουβέρτες καί βελέντζες γιά τά κρεββάτια μας.

Ἄν καμμιά φορά ἤμασταν ζωηροί καί ἀπειθαρχοί καί τῆς χαλούσαμε τήν ἀρμονία τοῦ “κοινοβίου” τῆς, δέν λυπόταν νά μᾶς δέρνη. Ἄλλοτε μᾶς ἀνέφερε παραδείγματα Ἁγίων καί ὅ,τι ἄκουγε στήν Ἐκκλησία ἀπό τόν ἱερέα.

Οἱ γονεῖς μου μᾶς ἐδίδαξαν νά ἔχουμε φόβο πρός τόν Θεό, ἀγάπη στήν Ἐκκλησία, σεβασμό καί τιμή πρός τούς ἄλλους ἀνθρώπους.

Ὅλα αὐτά καί ἡ τάξις πού πήραμε ἔγιναν μιά καλή συνήθεια γιά ὅλα τά παιδιά τῆς οἰκογενείας μας. Ἐκτοτε τά μεγαλύτερα παιδιά παρακινοῦσαν τά μικρότερα στήν ἐφαρμογή τῶν χριστιανικῶν μας καθηκόντων καί τόν ἀλληλοσεβασμό μεταξύ μας. Ἀσχημα λόγια καί ἀνάρμοστες συμπεριφορές ἦταν ἄγνωστα στήν οἰκογένειά μας. Τά βράδουα, πρίν κοιμηθοῦμε,

μᾶς ρωτοῦσε ἡ μητέρα μου, πῶς περάσαμε κατά τό διάστημα τῆς ἡμέρας. Γιά κάθε ἀτόπημά μας εἶχαμε καί κάποιον κανόνα.

Τήν Μεγάλη Πέμπτη κάθε χρονιάς ἡ μητέρα μου ἔφευγε τό πρωῖ καί ἐπέστρεφε στό σπίτι μας τό ἀπόγευμα. Ἐπισκεπτόταν διαφόρους ἀσθενεῖς καί τούς ἔπλυνε τά πόδια, μιμουμένη τόν Κύριό μας, πού τέτοια μέρα ἔπλυνε τά πόδια τῶν μαθητῶν Του.

Τήν Μεγάλη Παρασκευή ἡ μητέρα μου ἦταν ὅλη τήν ἡμέρα μέ τά μάτια της βουρκωμένα. Μοῦ ἔλεγε: “Πόσα ὑπέφερε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός γιά ἐμᾶς! Μοῦ ἔρχεται νά κλαίω καί νά στενάζω ἀπό πόνο”.

Τό Μέγα Σάββατο, ὅταν ἐμεῖς θαυμάζαμε τά τσουρέκια καί τά κουλούρια πού εἶχε ἐτοιμάσει γιά τό Πάσχα, ἐκείνη μᾶς ἔλεγε: “Τά ἔφτιαξα τόσο ώραῖα, ὄχι γιά νά τά εὐχαριστηθῆτε τρώγοντάς τα, ἀλλά γιά τήν δόξα τοῦ Κυρίου μας, πού αὔριο ἀνασταίνεται”.

Ὅταν ἔφθασε σέ γεροντική ἡλικία, ἔπασχε ἀπό πολλές ἀσθένειες, ἀλλά οὐδέποτε ἀπουσίαζε ἀπό τήν Ἐκκλησία.

Πολλές φορές τήν ἡμέρα τήν βλέπαμε νά γονατίζει μπροστά στίς εἰκόνες. Ἐλεγε γρήγορα τίς προσευχές πού ἤθελε, ἔβαζε μερικές μετάνοιες καί πάλι ἔτρεχε γιά τίς δουλειές της ἔξω ἀπό τό σπίτι. Ἐλεγε τήν εὐχή τοῦ Ἰησοῦ καί ἐπεκαλεῖτο τήν Κυρία Θεοτόκο μέ πολλή θερμότητα καί ἀκλόνητη ἐμπιστοσύνη στήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ.

Γιά τόν θάνατό της ἦταν προετοιμασμένη ἀπό καιρό. Τό φόρεμά της γιά τόν τάφο, τό λευκό σεντόνι γιά τό φέρετρό της κι ἓνα μάτσο κεριά τά κρατοῦσε μέσα στό μπαούλο της.

Λίγες ἡμέρες πρὶν πεθάνῃ, κάλεσε τὴν ἀδελφή μου Γλυκερία καὶ τῆς εἶπε: “Κάλεσε τόν π. Ἰωάννη νά μέ ἐξομολογήσῃ καὶ νά μέ κοινωνήσῃ”. Ἐνήστευσε τρεῖς ἡμέρες, ἐξωμολογήθηκε καὶ κοινωνήσῃ τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων.

Μετά τὴν Μετάληψι τῆς Θείας Κοινωνίας τό πρόσωπό της ἀλλοιώθηκε. Εἶχε μεγάλη χαρά, τὴν ὁποία οὐδέποτε εἶχε δείξει στό παρελθόν. Μετά ἄρχισε νά φάλλῃ διάφορα τροπάρια, ὅπως “Χριστός ἀνέστη ἐκ νεκρῶν...”, “Ὅσοι εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε...”, “Ἡ γέννησίς σου, Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν...”, τό τροπάριο τῆς Πεντηκοστῆς καὶ ἄλλα. Ἀκόμη ἔλεγε ἀκατάπαυστα τὴν εὐχή τοῦ Ἰησοῦ: “Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με τὴν ἁμαρτωλή” καὶ “Μητέρα τοῦ Κυρίου μου, ἐλέησόν με τὴν ἁμαρτωλή”. Ἐλεγε συχνά τόν Πεντηκοστό ψαλμό: “Ἐλέησόν με ὁ Θεός...” καὶ ἐπανελάμβανε συχνά τὴν εὐχή: “Κύριε, δέξου αὐτούς πού ἔρχονται σέ Σένα καὶ τελευταία δέξου καὶ μένα τὴν ἁμαρτωλή καὶ πανάθλια”.

Τὴν τελευταία της νύκτα δέν κοιμήθηκε καθόλου. Μόνο προσευχόταν ψιθυριστά. Κατόπιν εἶπε στήν Γλυκερία: “Νά μοῦ κάνῃς ὠραῖο μνημόσυνο μέ κόλλυβα, μέ πρόσφορο καὶ μέ λουλούδια καὶ νά εἰπῆς στόν π.

Πετρώνιο νά μέ μνημονεύη πάντοτε στίς Λειτουργίες του”.

Τήν Τρίτη τό πρωί τῆς 4ης Ἰουλίου, ὅταν εἶχαν φθάσει οἱ πρῶτες ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου στό παράθυρο τοῦ δωματίου της, ζήτησε ἀπό τήν Γλυκερία τό κερί. Μετά ἄνοιξε τά μάτια της καί ψιθύρισε: “Συγχώρεσέ με”. Κατόπιν στράφηκε πρὸς τό ἄλλο μέρος καί κοιμήθηκε τόν αἰώνιο ὕπνο. Ἡ ἅγια ψυχὴ της πέταξε ἀπό τό γήϊνο σκεῦος τοῦ σώματός της στόν οὐρανό, ἀφοῦ πολύ βασανίσθηκε καί ταλαιπωρήθηκε στήν ζωὴ της. Τό πρόσωπό της ἦταν εἰρηνικό κι ἓνα χαμόγελο ζωγραφιζόταν στά χεῖλη της.

Ἡ μητέρα μου Ὀλυμπία ἔζησε περίπου 87 χρόνια, ἀπό τά ὁποῖα τά 39 μέ τόν ἄνδρα της καί τά ὑπόλοιπα 25 σάν χήρα. Ἐκοιμήθη στίς 4 Ἰουλίου τοῦ 1967, ἐνῶ ὁ πατέρας μου ἀπέθανε τήν 1ην Αὐγούστου τοῦ 1942».

Σπουδές καί πρώτη προσφορά τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος

Μετά τήν ἀποφοίτησί του ἀπό τό Δημοτικό σχολεῖο τοῦ χωριοῦ του καί σέ ἡλικία 14 ἐτῶν κατετάγη σάν δόκιμος μοναχός στήν περίφημη μονή Νεάμτς τῆς βορείου Ρουμανίας (Μολδαβίας). Ἐκεῖ τελείωσε καί τήν ἐξατάξια ἐκκλησιαστική σχολή πού στεγάζεται μέχρι σήμερα σέ κτίρια πλησίον τῆς Μονῆς καί ὑπάγεται στήν μητρόπολι Ἰασίου καί Μολδαβίας. Τότε γνωρίσθηκε καί μέ τόν νεαρό δόκιμο Ἡλία, τόν μετέπειτα ὄσιο Ἰωάννη τόν Χοζεβίτη, τοῦ ὁποῖου τό λείψανο παραμέ-

νει ἄφθαρτο στήν Ἱερά Μονή τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Χοζεβίτου τῆς Παλαιστίνης ἀπό τό 1960.

Προσκληθήθηκε ἐν συνεχείᾳ ἀπό τόν Πατριάρχη γιά νά ὑπηρετήσῃ ὡς ἐφημέριος στόν καθεδρικό ναό τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης στό Βουκουρέστιο, ὅπου καί χειροτονήθηκε διάκονος καί ἱερεύς. Ἔμεινε στήν Ἱερά Μονή τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἀνθίμου, ὅπου ἀσχοῦσε καί τά μοναχικά του καθήκοντα. Ἡ Μονή εὐρίσκεται πλησίον τοῦ ρουμανικοῦ Πατριαρχείου. Ταυτόχρονα σπούδασε σέ τρεῖς πανεπιστημιακές σχολές, στήν θεολογική, τήν φιλοσοφική καί μαθηματική (τήν τελευταία δέν τήν τελείωσε).

Κατόπιν ἐδίδαξε μαθήματα γαλλικῆς γλώσσης, βυζαντινῆς μουσικῆς, κατηχητικῆς, παιδαγωγικῆς καί ὀμιλητικῆς στήν ἐκκλησιαστική σχολή τῆς Μονῆς Νεάμτς. Ἐδῶ διέπρεψε λόγω τοῦ αὐστηροῦ μοναχικοῦ του ἥθους, τοῦ πλούτου τῶν γνώσεών του καί τοῦ χαρίσματος τοῦ λόγου καί τῆς διδασκαλίας του.

Τό ἔτος 1949 ἐστάλη ὁ γνωστός γέροντας π. Κλεόπας μαζί μέ 30 ἐναρέτους μοναχοὺς ἀπό τήν Μονή Συχαστρία, γιά νά ἐπανδρώσῃ τήν Μονή Σλάτινα. Τόν ἀκολούθησε καί ὁ π. Πετρώνιος. Ὅταν ἐπέστρεψε καί πάλι ὁ π. Κλεόπας στήν Συχαστρία τό 1956, ἐξελέγη ἡγούμενος στήν Σλάτινα ὁ π. Πετρώνιος ἔχοντας ὑπό τήν πνευματική του φροντίδα περί τοὺς 70 μοναχοὺς.

Τό 1959, βάσει τοῦ νόμου 410, περί διωγμοῦ τῶν μοναχῶν ἀπό τά μοναστήρια τους, τοῦ τότε ἀθεϊστικοῦ Καθεστῶτος, ὑποχρεώθηκε νά ἐπιστρέψῃ στόν κόσμο

μαζί με όλους τους μοναχούς, πλὴν τῶν πολὺ ἡλικιωμένων. Λόγω τῆς ἀρνήσεώς του νὰ ἀποβάλλῃ τὸ μοναχικὸ του σχῆμα ἀλλὰ καὶ τῆς μεγάλης ἐπιρροῆς ποὺ ἀσχοῦσε στοὺς μοναχοὺς καὶ τοὺς εὐλαβεῖς ρουμάνους χριστιανούς, θεωρήθηκε ἐπικίνδυνος ἀπὸ τὸ Καθεστῶς. Γι' αὐτὸ καὶ μεταφέρθηκε στὴν Μονὴ Κοιμησεως τῆς Θεοτόκου Ἄρντζες, ὅπου διωρίσθηκε σάν φύλακας τῆς ἐκκλησίας, ἐνὸς κτίσματος τοῦ 1517, τὸ ὁποῖο διετηρεῖτο ὡς θρησκευτικὸ μνημεῖο.

Ἄγιορείτης μοναχός

Τὸ ἔτος 1975 ὑπῆρξε ἀποφασιστικὸ γιὰ τὴν μετέπειτα μοναχικὴ του ζωὴ, διότι τότε πραγματοποίησε τὸ πρῶτο προσκύνημά του στὸ Ἅγιον Ὄρος. Τελικὰ, τὸ 1978 κατέφυγε στὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας μας, γιὰ νὰ ἀποφύγῃ τὰ βασανιστήρια καὶ τὸν θάνατο, καὶ ἐντάχθηκε στὴν ἀδελφότητα τῆς Σκήτης τοῦ Τιμίου Προδρόμου τῆς Μεγίστης Λαύρας.

Ἀπὸ τὸ 1985 μέχρι περὶ τοῦ θάνατό του ὑπῆρξε ὡς Δικαῖος τῆς Σκήτης, δηλ. ἐπὶ 25 χρόνια. Ἐκτοτε δὲν ἐπέστρεψε στὴν Ρουμανία παρά μόνο τὸ 1993, μετὰ ἀπὸ πρόσκλησι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, γιὰ νὰ εὑρεθοῦν καὶ οἱ δύο στά ἐγκαίνια τῆς Μονῆς Σίμπατα. Οἱ βασικοὶ του συνεργάτες ἦταν ὁ σημερινὸς Δικαῖος, ἱερομόναχος Ἀθανάσιος, ὁ διάκονος Ἰουστινιανὸς καὶ ὁ μοναχὸς Πρόδρομος.

Ὁ Γέροντας, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἤλθε στὸ Ἅγιον Ὄρος, τὸ ἀγάπησε πολὺ. Χαιρόταν ἢ καὶ ἐλυπεῖτο γιὰ τὰ

διάφορα γεγονότα και περιστατικά του Ἁγίου Ὁρους. Ἄν και ἦλθε στό Ὅρος σέ ἡλικία 62 ἐτῶν, ἐγκοιλώθηκε ὀλόκληρο τό Ἅγιον Ὅρος, τό ἀγάπησε μέ πάθος, τό ὑπηρέτησε, τό ἐτίμησε μέ τήν ἀγία βιοτή του και σ' Αὐτό ἄφησε και τό ἀσκητικό του λείψανο.

Ἀσκητικά ἀγωνίσματα

Ὁ νῦν Δικαῖος τῆς Σκήτης, ιερομόναχος Ἀθανάσιος, διηγείται τά ἐξῆς: «Ζήσαμε μαζί στήν Συχαστρία, πρίν ἔλθουμε στό Ἅγιον Ὅρος, ἐπί τρία χρόνια. Ἐκεῖ, ὅταν ἦταν νεώτερος ὁ Γέροντας, ἔκανε τίς νύκτες χιλιάδες μετάνοιες, τίς ὁποῖες συνέχισε –ἀλλά λιγώτερες– σέ ὅλη του τήν ζωή. Στά βαθειά του γεράματα κατέληξε νά κάνη 50 μετάνοιες.

Εἶχε βαθειά εὐλάβεια στό Ἅγιον Ὅρος. Δέν γελοῦσε ποτέ. Στήν Λειτουργία ἔκλαιγε συχνά και κάθε τόσο ἔβγαζε τό μαντήλι του για νά σκουπίση τά δάκρυά του. Λειτουργοῦσε κάθε Σάββατο, στίς μεγάλες γιορτές και στίς ἀγρυπνίες. Στήν Θ. Λειτουργία δέν κάθισε ποτέ. Κι αὐτό τό τυπικό τό κράτησε μέχρι πρίν πέση στό κρεβάτι».

Ἀπό τόν ιερομόναχο Δανιήλ, πού μονάζει στήν Σκήτη ἀπό τό 1996, πληροφορήθηκα τά ἐξῆς: «Εἶχε ἓνα ρολόγι-ξυπνητήρι για τήν ἀκριβῆ ἐφαρμογή τοῦ προγράμματος. Ὅμως σπανίως τό χρησιμοποιοῦσε, διότι εἶχε τό πρόβλημα τῆς βαρυκοΐας.

Ποτέ δέν ἀπουσίασε ἀπό τήν ἐκκλησία και ποτέ δέν καθυστέρησε νά ἔλθη στήν ἀκολουθία. Μέχρι τά

ένενήντα χρόνια του παρακολουθοῦσε τίς ἀκολουθίες τῆς ἐκκλησίας ἀδιακόπως καί ἀόκνως. Ἀγάπησε τίς φαλμωδίες, διότι ἦταν καί ὁ ἴδιος πρωτοψάλτης, καί συχνά ἔψαλλε μέ τήν μελωδική καί κατανουκτική φωνή του. Πολύωρες ἀκολουθίες, ὀκτώ ἕως δέκα ὥρων, τοῦ ἐφαίνοντο μικρές. Σημειωτέον ὅτι ἦταν καί δάσκαλος τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς. Μαζί μέ τόν γέροντα πρωτοψάλτη Νεκτάριο μοναχό –ἡλικίας τώρα 77 ἐτῶν– ἔψαλλαν στίς ἀγρυπνίες τῆς Σκήτης, βοηθούμενοι ἀπό τούς νεωτέρους ἀδελφούς. Πάντοτε μᾶς ἔλεγε νά διαβάζουμε ἀργά καί νά αἰσθανώμεθα ὅτι στεκόμεθα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καί μέσα στόν Οἶκο Του καί στόν Οἶκο τῶν Ἁγίων Του. Γι' αὐτό καί ἀπηγόρευε τίς συζητήσεις ἀνάμεσα στούς μοναχοῦς μέσα στήν ἐκκλησία. Καί ὁ ἴδιος ποτέ δέν συζητοῦσε στήν ἐκκλησία, παρά μόνο σέ πολύ μεγάλη ἀνάγκη.

Ὁ Γέροντας τόσο πολύ ἀγαποῦσε τήν ἐκκλησία, ὥστε μᾶς ἔλεγε ὅτι καί ἄρρωστος νά εἶναι στό κρεβάτι ὁ χριστιανός, νά προτιμήσῃ νά πάῃ στήν ἐκκλησία, παρά νά μείνῃ στό σπίτι του.

Λόγω γηρατειῶν, ἐβδομήντα ἡμέρες πρὶν τόν θάνατό του ἔπαυσε νά ἔρχεται στήν ἐκκλησία. Μέχρι τήν τελευταία ἡμέρα πού ἐρχόταν στήν ἐκκλησία, ποτέ δέν κάθισε κατά τήν Θεία Λειτουργία. Ὅταν ἦταν νεώτερος, δέν καθόταν καθόλου καί σέ καμμία ἀκολουθία. Ὅταν γέρασε, καθόταν κατά τήν διάρκεια τῶν ἄλλων ἀκολουθιῶν, ἀλλά ποτέ κατά τήν Θεία Λειτουργία. Συνήθως στεκόταν ὄρθιος κάτω ἀπό τό στασίδι, γιά

νά μή τόν νικᾶ ἡ φιλαυτία καί τόν πιέζῃ νά καθίση. Οἱ πατέρες τόν βλέπαμε μέ πόση βία στεκόταν ὄρθιος. Κάποτε τόν ἔπιανε ὁ ὕπνος ὄρθιο. Ὅταν ὅμως συνερχόταν, “στύλωνε” καί πάλι τήν μέση του γιά νά σταθῇ ὄρθιος! Ἀπό τήν ὀρθοστασία τά πόδια του εἶχαν προσησθῆ καί φουσκώσει καί τά εἶχε δέσει μέ ἐπιδέσμους!

Στήν τράπεζα τοῦ φαγητοῦ ἦταν πολύ ἐγκρατής. Ποτέ δέν ἔτρωγε ὅλο τό φαγητό του. Πάντοτε ἄφηνε λίγο στό πιάτο, γιά τούς πτωχοὺς καί πεινασμένους τοῦ κόσμου, ὅπως κάποτε μᾶς εἶπε».

Στήν ἀρχή τῆς Τεσσαρακοστῆς, ὅταν ἦταν νεώτερος, κρατοῦσε πενήμερη νηστεία, ἐνῶ τήν τριήμερη κρατοῦσε μέχρι τόν θάνατό του.

Ἀπό τόν ὑπογραμματέα τῆς Σκήτης, μοναχό Γαβριήλ, ἄκουσα τά ἐξῆς: «Τόν συνάντησα γιά πρώτη φορά στά γεράματά του. Ἦμουν τότε φοιτητής στήν Θεσσαλονίκη. Μέ τράβηξε ἡ μόρφωσίς του καί ἡ γαλήνια ἀσκητική του ὄψις.

Ἦταν βιαστής μοναχός. Ἀκολουθοῦσε τά λόγια τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος, πού ἔγραψε ὅτι: “Μοναχός ἐστὶ βία φύσεως διηνεκῆς”.

Στούς ἄλλους συμπεριφερόταν πάντοτε μέ καλωσύνη, ἐνῶ στόν ἑαυτό του ἦταν σκληρός καί ἀσυγκατάβατος μέχρι τήν τελευταία του πνοή. Τόν βλέπαμε νά εἶναι ἔτοιμος νά πέση κάτω ἀπό τό στασίδι, νά γέρῃ τό στῆθος του καί τό κεφάλι του, νά κρέμεται πρός τά κάτω, καί νά μή συγκαταβαίῃ νά καθίση ἔστω καί γιά λίγο.

Μέχρι τήν ἡλικία τῶν 85 ἐτῶν ἦταν ὁ ταμίας, ὁ γραμματεὺς, ὁ λογιστὴς καὶ ὁ πρακτικογράφος τῆς Σκήτης μας. Αὐτός, ἐπειδὴ ἤξερε πολὺ καλά τὰ ἐλληνικά, διεκπεραίωνε καὶ τὴν ἀλληλογραφία μὲ τοὺς Ἑλληνας».

Ἄρετές τοῦ Γέροντος

Ὁ π. Πετρώνιος ἦταν προσηλωμένος στίς παραδόσεις καὶ τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας μας. Κατεδίκαζε ἀπερίφραστα τὸν Οἰκουμενισμό καὶ κάθε ἀπόκλιση ἀπὸ τὴν ἀγία μας Πίστι.

Ἄκουσα ἀπὸ τὸν π. Δανιήλ: «Ὅταν γινόταν λόγος γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Πίστι, καὶ μάλιστα ὅταν διαλεγόταν μὲ κάποιο αἰρετικό, ἦταν πολὺ προσεκτικός καὶ δέν ἐπρόδιδε τίποτε ἀπὸ τὰ Ἱερά καὶ Ὅσια τῆς Ὁρθοδοξίας μας. Ἐγνώριζε πολὺ καλά τοὺς Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς λόγους τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ τοὺς τηροῦσε μὲ ἀκρίβεια καὶ διάκρισι.

Ὅταν μάθαινε ὅτι παραβιάζονται οἱ ἱεροὶ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας, ἐλυπεῖτο πολὺ καὶ κατεδίκαζε μὲ τὸν λόγο του τίς παρεκτροπές αὐτές. Ὅταν ὁμως τὸν παρακαλοῦσαν κάποιοι νὰ γράψῃ κάτι γι' αὐτές, ἀπαντοῦσε ὅτι αὐτό εἶναι ἔργο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Εἶχε βαθειὰ πίστι ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα θὰ μείνῃ στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ μέχρι τὸ τέλος τοῦ κόσμου καὶ θὰ ἐργάζεται διὰ τῶν Ἱερῶν Συνόδων καὶ ὅτι δέν θὰ ἀφήσῃ τὴν Ἐκκλησία νὰ τὴν ἐξουσιάσῃ ὁ ἄρχοντας τοῦ κόσμου τούτου».

Τὴν ἀκλινῆ προσήλωσί του στήν Ἁγία μας Ὁρθόδοξη Πίστι μαρτυροῦσε καί ἡ ἁγία ζωή του.

Κάποιος λαϊκός θεολόγος, πνευματικό τέκνο τοῦ Γέροντος, μοῦ εἶπε: «Μέγα χάρισμα τοῦ Γέροντος ἦταν ἡ ἀνεξικακία του. Κάποτε ἕνας ἀδελφός ἀπό τούς παλαιότερους, σέ ἔκρηξι θυμοῦ, σήκωσε τό χέρι του καί ράπισε τόν Γέροντα. Ἐκεῖνος, ὄχι μόνο σιώπησε, ἀλλά καί τόν συγχώρησε ἀπό καρδίας καί ποτέ δέν τόν κακολόγησε.

Ἕνας ἄλλος ἀδελφός τόν ὕβρισε ἐνώπιον καί ἄλλων ἀδελφῶν. Αὐτοί θέλησαν νά ἐκδιώξουν τόν ὕβριστή ἀπό τήν Σκήτη. Ὅμως ὁ Γέροντας τούς εἶπε: “Μή διώξετε τόν ἀδελφό μας. Τί θά γίνῃ μέ τήν ψυχή του; Ἐγώ εἶμαι ὑπεύθυνος καί τί ἀπολογία θά δώσω γι’ αὐτόν στόν Δικαιοκρίτη Θεό, τήν ἡμέρα τῆς Κρίσεως;” Μάλιστα πῆγε ὁ ἴδιος ὁ Γέροντας καί τοῦ ζήτησε συγγνώμη, διότι φοβήθηκε μήπως εἶχε φταίξει ἀπέναντί του σέ κάτι καί εἶχε εὐθύνη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ἄλλη φορά μερικοί ἀδελφοί τῆς Σκήτης, ὑποκινούμενοι ἀπό τόν πειρασμό, πῆγαν καί κατήγγειλαν τόν Γέροντα στήν κυρίαρχη Μονή, προκειμένου νά τόν κατεβάσουν ἀπό τό ἀξίωμά του. Ὅταν τό ἔμαθε αὐτό ὁ Γέροντας, τούς παρακάλεσε νά κάνουν ἐπί μία ἐβδομάδα προσευχή μέ νηστεία, καί θά γίνῃ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Πράγματι, ἀπεσοβήθη κάθε ἀντίθετη ἐνέργεια καί ἐπικράτησε ἡ εἰρήνη καί ἡ ἀγάπη μεταξύ ὄλων τῶν ἀδελφῶν, χάρις στήν προσευχή καί τήν ἀνεκτικότητα τοῦ Γέροντος. Οἱ ἀδελφοί πού τόν κατήγγειλαν, τοῦ

ζήτησαν συγγνώμη. Τοῦ ἔβαλαν μετάνοια καί τοῦ ἀσπάσθηκαν τό χέρι.

Συχνά ἐγκωμιάζε τούς παλαιότερους ἡσυχαστές τοῦ Ὁρους καί ἐτόνιζε τήν ἀπλότητα στήν περιβολή, στό βάδισμα, στήν ψαλμωδία καί στήν συμπεριφορά. Ἄγωνιζόταν χωρίς τήν παραμικρή συγκατάβασι γιά τήν πιστή ἐφαρμογή τοῦ τυπικοῦ τῆς Σκήτης καί τῶν πνευματικῶν του καθηκόντων».

Ἵπάρχει τυπικό στήν Ρουμανική Σκήτη οἱ ἐφημέριοι ἱερεῖς, πού διακονοῦν ὁ καθένας ἀνά μία ἐβδομάδα, νά ἐξομολογοῦνται τά βράδουα, γιά νά λειτουργήσουν τήν ἄλλη ἡμέρα. Αὐτό ἔκανε ἀπό τό βράδου καί ὁ Γέροντας, ὅταν τήν ἐπομένη ἐπρόκειτο νά λειτουργήσῃ.

Ὅταν οἱ ἐφημέριοι περνοῦσαν θυμιάζοντας τούς Ἀγίους καί τούς μοναχοῦς, αὐτός δέν ἤθελε νά τόν θυμιάζουν πολλές φορές, ὅπως εἶναι ἡ τάξις. Μάλιστα γύριζε τό κεφάλι του ἀλλοῦ. Σάν ἡγούμενος τῆς Σκήτης, πού εἶναι κοινοβιακή, ποτέ δέν κάθησε στό ἡγουμενικό στασίδι. Πάντοτε καθόταν ἀπέναντι, στά ἄλλα στασίδια τοῦ χοροῦ, καί μάλιστα στό τρίτο κατά σειράν ἀπό τήν ἀπέναντι ἀρχή, ὅπου παλαιότερα καθόταν ὁ πρωτοψάλτης τοῦ Ἁγίου Ὁρους Νεκτάριος ὁ Βλάχος. Ποτέ δέ κράτησε τό ἡγουμενικό του μπαστούνι, οὔτε καί στίς μεγάλες ἐορτές καί πανηγύρεις.

Μισοῦσε τήν δόξα καί τήν τιμή. Ἐνῶ ἀπό τήν Ρουμανία ἦταν ἀρχιμανδρίτης, ποτέ δέν φόρεσε ἐπιστήθιο σταυρό. Δέν ἔβαλε ποτέ μανδύα σέ ἀγρυπνία ἤ σέ πανήγυρι. Δέν ἔδινε νά τοῦ ἀσπασθοῦν τό χέρι, ἀλλά

εὐχόταν: “Νά ἔχῃς τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ”. Δέν δεχόταν ὑποδοχές, οὔτε περίμενε νά τοῦ ἀνοίξουν τίς πόρτες νά περάσῃ πρῶτος. Δέν δεχόταν νά τοῦ βάζουν μετάνοιες. Ἐδίδασκε τήν ἀγία ταπείνωσι μέ τά ἔργα του καί ὄχι μέ τά λόγια του.

Δέν δεχόταν εὐκόλα νά τόν βοηθήσῃ κάποιος σέ κάτι. Μέ πολλή δυσκολία δέχθηκε κάποιον νά τόν βοηθήσῃ στήν ἀσθένειά του, αὐτόν μόνον καί κανένα ἄλλον.

Ἦταν πολύ εὐγενικός. Προσφωνοῦσε πάντοτε τούς ἀδελφούς στόν πληθυντικό. Ἔλεγε: “Οσιώτατε” καί ὄχι “πάτερ”.

Κάποιοι πού τόν ἐγνώρισαν, τόν ἀγάπησαν καί τόν ἐξετίμησαν πολύ. Συχνά τόν προσκαλοῦσαν: «Γέροντα, πότε θά ἔλθετε καί σ' ἐμᾶς;». «Πότε θά ἔλθω, εἴπατε;». «Ναί, Γέροντα, νά σᾶς φιλοξενήσουμε, νά μᾶς διδάξετε». «Ποτέ», ἀπαντοῦσε μονολεκτικά.

Ὁ 86χρονος, φημισμένος καί ἐμπειρότατος Πνευματικός τῆς Ρουμανικῆς Σκήτης, π. Ἰουλιανός, μοῦ εἶπε τά ἐξῆς: «Ἦταν ταπεινός. Ἐφήρμοζε τόν λόγο τοῦ Χριστοῦ πού λέγει: “Ὁ Θεός ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δέ δίδωσι χάριν”. Ἐγώ τόν ἐξωμολογοῦσα ἀπό τότε πού ἤλθε στήν Σκήτη μας. Δέν εἶδα ἄνθρωπο νά κλαίῃ τόσο πολύ, λίγες ἡμέρες πρὶν τόν θάνατό του. Ἐκεῖνη τήν ἡμέρα ἦταν γονατιστός μπροστά μου καί μοῦ ἔλεγε: “Πῶς θά πάω στήν ἄλλη ζωή; Θά ἐρωτηθῶ γιά ὀλόκληρη τήν ζωή μου. Πῶς θά φθάσω στήν αἰωνιότητα;” Κι ἀμέσως ἔπεσε κάτω καί ἔκλαιγε μέ

ἀναφυλλητά. Ἐγώ τόν περίμενα ἀρκετή ὥρα νά σταματήση καί νά σηκωθῆ...».

Ὅταν ἦταν νέος στήν Ρουμανία, εἶχε ἀρρωστήσει σοβαρά καί ἀπό τά ἰσχυρά φάρμακα ἔχασε τήν ἀκοή του. Ἐκτοτε ἔφερε συσκευή ἀκουστικῶν. Ἐπειδή δέν ἄκουγε καλά, δέν ἐξωμολογοῦσε τούς πατέρες τῆς Σκήτης. Ὅμως ἔκανε ἔτσι, μᾶλλον ἀπό ταπείνωσι, προφασιζόμενος τήν βαρυκοΐα του.

Συμμετεῖχε παρὰ τήν ἡλικία του καί στίς χειρονακτικές ἐργασίες. Ἀνέβαινε στό τρακτέρ καί πήγαινε μαζί μέ τούς ἄλλους ἀδελφούς στό δάσος γιά ξύλα. Καθημερινά ἔσκαβε καί σκάλιζε τά κηπουρικά καί πότιζε τά λουλούδια.

Ἦταν πάμπτωχος. Στό κελλί του εἶχε ἐλάχιστα βιβλία. Ἐπαιρνε δανεικά ἀπό τήν βιβλιοθήκη τῆς Σκήτης, τά διάβαζε καί τά ἐπέστρεφε. Σ' ὅλη του τήν ζωή εἶχε ἓνα ράσο καλό κι ἓνα κουκούλι. Ἐπλενε τά ροῦχα του μόνος του στήν λεκάνη μέχρι τά βαθειά του γεράματα. Ἐνίστε οἱ πατέρες τοῦ ἔπαιρναν κρυφά τά ροῦχα του καί τά ἔπλεναν.

Ἀγαποῦσε πολύ τόν Γέροντά μας, π. Γεώργιο, καί τήν Ἱερά Μονή μας, τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου. Ὅταν ἐρχόταν, συμβουλευόταν τόν Γέροντά μας γιά διάφορα θέματα. Ζητοῦσε ὁδηγίες πρακτικές, πού ἐφήρμοζε καί στό δικό του κοινόβιο.

Μετά τήν πτώσι τοῦ κομμουνιστικοῦ Καθεστῶτος –τό 1989– ἡ Ἐκκλησία στήν Ρουμανία ἦταν τελείως ἀποδιοργανωμένη. Τότε τόν κάλεσαν νά ἀναλάβῃ τήν

Πατριαρχεία στην Ἐκκλησία τῆς Χώρας του, ἀλλά ἀρνήθηκε, προφασιζόμενος ὅτι εἶναι κουφός καί μέ βλαμμένους τούς ὀφθαλμούς του.

Διάβαζε πολλά βιβλία, καί ἰδιαίτερα τά θεολογικά. Θαύμαζε τούς παλαιούς συγγραφεῖς. Ἰδιαίτερα μελετοῦσε τό αἰγυπτιακό Γεροντικό, τήν Βίβλο τῶν ἁγίων Ἰωάννου καί Βαρσανουφίου, τά Ἀσκητικά τοῦ ἁγίου Ἰσαάκ τοῦ Σύρου καί τά ἔργα τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ. Ὅμως διάβαζε μέ προσοχή καί τίς θεολογικές ἐργασίες τῶν νέων θεολόγων, ὅπως καί πολλά Χριστιανικά Περιοδικά. Ἐμοιαζε μέ μία μέλισσα, ἡ ὁποία συγκέντρωνε ἀπό παντοῦ ὅ,τι καλλίτερο καί ὠφέλιμο γιά τήν σωτηρία. Ἦθελε νά ἐνημερώνεται γιά ὅλα τά θέματα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τίς σχέσεις της μέ τίς λεγόμενες «ἐκκλησίες» τῆς Δύσεως.

Ἀγαποῦσε ὅλους τούς ἀνθρώπους μέ τήν ἴδια πάντα ἀγάπη. Ἰδιαίτερα ἀγαποῦσε τούς ἕτεροδόξους Χριστιανούς. Ποτέ δέν λύπησε ἢ προσέβαλε ἄνθρωπο. Ἀγαποῦσε ἐπίσης καί τά λουλούδια τοῦ δάσους. Ὅπου τά εὔρισκε μέσα στό δάσος, τά ἔφερνε καί τά μετεφύτευε στόν κῆπο τῆς αὐλῆς τῆς Σκήτης, ἀκριβῶς ἔξω ἀπό τήν ἀνατολική πτέρυγα, ὅπου καί ἔμενε. Σέ κάθε λουλούδι καί σέ κάθε ἄνθρωπο ἔβλεπε τό χέρι καί τήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Εἶχε μεγάλη διάκρισι καί εὐγένεια ψυχῆς. Ποτέ δέν ἔκοψε ἕνα λουλούδι γιά νά τό βάλῃ σέ ἀνθοδοχεῖο στό κελλί του. Θεολογοῦσε βλέποντας τά πολύχρωμα λουλούδια του.

Ποιμαντική τοῦ Γέροντος

Ἐάν κάποιος εἶχε πειρασμό, πήγαινε ὁ ἴδιος στό κελλί του. Τοῦ κτυποῦσε τήν πόρτα καί μέ τήν ἀδειά του ἔμπαινε μέσα. Τόν ἄκουγε μέ ὑπομονή ἀκόμη καί μία ὥρα. Για νά τόν οικονομήσῃ, τοῦ ἔδινε εὐλογία νά ἐπισκεφθῇ τίς ἱερές Μονές τοῦ Ὁρους ἤ, ἂν ἤθελε, νά πάῃ στήν Ρουμανία νά ἰδῇ τούς συγγενεῖς του.

Ἀλλά καί ὅταν κάποιος ἦταν ἄρρωστος, τόν ἐπισκεπτόταν στό κελλί του. Φρόντιζε νά ἔχῃ μαζί του σοκολάτα, καρραμέλλες ἢ κάποιο φροῦτο. Τόν παρηγοροῦσε καί τοῦ εὐχόταν καλή ἀνάρρωσι καί σύντομη ἐπιστροφή στό τυπικό τῆς Σκήτης, δηλ. στήν ἐκκλησία καί τήν τράπεζα.

Διηγεῖται ὁ π. Δανιήλ: «Ἵπεύθυνος γιά τήν ἔγερσι τῶν μοναχῶν ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Γέροντάς μας. Ἐνα τέταρτο πρὶν τήν ἀκολουθία περνοῦσε ἀπό τά κελλιὰ μας. Δέν πήγαινε σέ ἄλλο κελλί, πρὶν σηκωθῇ καί τοῦ ἀνοίξῃ ὁ ἀδελφός τοῦ προηγούμενου κελλιοῦ! Μετά τήν πρωϊνή ἀκολουθία εἶχαμε μία ἀνάπαυσι περίπου δύο ὥρων. Κατόπιν ἀρχίζαμε τά διακονήματα, πού διαρκοῦσαν μέχρι τήν ὥρα τοῦ Ἑσπερινοῦ. Φαγητό τίς ἡμέρες τῆς νηστείας εἶχαμε μία φορά τήν ἡμέρα στίς 3 τό ἀπόγευμα –καί φυσικά χωρίς λάδι–, ἐνῶ τίς ἄλλες ἡμέρες δύο φορές μέ λάδι.

Πέρασα ἀπό διάφορα διακονήματα, τά ὁποῖα ὤφειλα νά τά ἐπιτελῶ μέ σοβαρότητα καί συνέπεια. Τό δυσκολώτερο διακόνημα πού ἐπετέλεσα ἦταν τοῦ

ἀποθηκαρίου. Κάποτε ἦλθε ὁ Γέροντας καί μοῦ εἶπε: “Οσιώτατε ἀδελφέ, δέν ἔχεις εὐλογία νά δίνης τίποτε καί σέ κανέναν. Ὅλα στήν ἀποθήκη ἀνήκουν σέ ὅλους. Ὅ,τι εἶναι ἀναγκαῖο θά τοποθετῆται στήν τράπεζα τοῦ φαγητοῦ γιά ὅλους”.

Ἦταν ἄνθρωπος δίκαιος. Ἀπέβλεπε πάντοτε στήν διόρθωσι τοῦ ἀδελφοῦ, ὅταν ἐκεῖνος παρεβίαζε κάτι. Ποτέ δέν πῆρε ἀπό τήν ἀποθήκη κάτι μόνος του, ἄν καί εἶχε καί δικό του κλειδί. Ἐάν γιά λόγους υἰγείας ἤθελε κάτι, τό ζητοῦσε ἀπό μένα. Στήν ἔξω αὐλή τῆς Μονῆς μας ὑπῆρχε ἕνα καρποφόρο δένδρο (ροδακινιά). Μία μέρα πῆρε ἕνα τσεκούρι καί ἄρχισε νά τό κόβη. Ἐνας ἡλικιωμένος μοναχός τόν ρώτησε: “Τί κάνεις ἐκεῖ, Γέροντα;”. “Τό κόβω, γιά νά μή τρώγουν ἀπ’ αὐτό οἱ ἀδελφοί χωρίς εὐλογία καί ἁμαρτάνουν!”.

Ἄν καμμιά φορά οἱ νεώτεροι κατέληγαν σέ λογομαχίες καί παράπονα μεταξύ τους, ἐκεῖνος τούς εἰρήνευε λέγοντας: “Ἐχετε δίκαιο. Νά κάνετε ὑπομονή. Θά περάσουν οἱ φουρτοῦνες. Ὅχι ταραχές μεταξύ σας. Ὅλοι νά βοηθῆτε τόν ἕνα καί ὁ ἕνας ὅλους”.

Ἄν κάποιος ἔσφαλε σέ κάτι, δέν τόν προσέβαλε οὔτε τόν καλοῦσε ἰδιαιτέρως γιά ἐξηγήσεις. Ὅμως στήν ὀμιλία πού ἔκανε κάθε Κυριακή βράδυ, παρουσίαζε παραδείγματα ἀγίων μοναχῶν, πῶς ἐνήργησαν στήν συγκεκριμένη περίπτωσι, καί ἔτσι δίδασκε αὐτόν πού ἔσφαλε. Μᾶς συμβούλευε μέ τέτοιο τρόπο, ὥστε νά μή μᾶς στενοχωρήσῃ, βάζοντας καί τόν ἑαυτό του μέσα σάν ἔνοχο».

Συνήθως δέν ώμιλουσε στήν τράπεζα. Άλλά μετά άπό άγρυπνίες, κατά τήν ώρα τοῦ φαγητοῦ, ανέπτυσσε θεολογικά τό νόημα τῆς έορτῆς, καί ὅλοι θαυμάζαμε τό βάθος καί ὕψος τῶν νοημάτων του.

Όταν κάποτε τοῦ ζήτησα, συνεχίζει ὁ π. Δανιήλ, νά πάω στήν πανήγυρι μιᾶς έλληνικῆς άθωνίτικης Μονῆς, μοῦ εἶπε: “Δέν θά ώφεληθῆς, ὀσιώτατε. ”Εχουμε κι έ-μεῖς έδῶ ώραία άκολουθία στήν έκκλησία καί καθένας έχει τό κελλί του, ὅπου ἡμπορεῖ νά κάνη τόν μοναχικό του κανόνα. Έάν πᾶς, δέν θά καταλαβαίνης τήν γλῶσ-σα –άφοῦ οἱ άκολουθίες γίνονται στά έλληνικά– καί θά συναντηθῆς μέ άλλους ρουμάνους μοναχούς γιά κουτσομπολιό. ”Ετσι, θά κουρασθῆς σωματικά, χωρίς νά κάνης οὔτε καί τόν διωρισμένο μοναχικό σου κανόνα”.

Μοῦ ἦταν δύσκολο νά τά καταλάβω αὐτά, έλεγε κατόπιν ὁ π. Δανιήλ, αλλά άργότερα εἶδα ὅτι εἶχε ά-πόλυτο δίκαιο ὁ Γέροντάς μου».

Άν καί ἦταν πολύ αὐστηρός στόν έαυτό του, δέν έκρινε κανέναν, οὔτε έπίεζε τούς πατέρες νά έρχων-ται στήν έκκλησία. Όταν κάποιος τόν ρώτησε, γιατί δέν εἶναι αὐστηρός στό θέμα τοῦ έκκλησιασμοῦ τῶν μοναχῶν, τοῦ άπήντησε μονολεκτικά: «Μά δέν βλέπουν πῶς ζῶ έγώ; Τί άλλο κήρυγμα νά κάνω;».

Διδασκαλίες τοῦ Γέροντος

Καθημερινά δεχόταν ομάδες εὐσεβῶν ρουμάνων ά-πό τήν Ρουμανία καί τό έξωτερικό, οἱ ὅποιοι τοῦ ζη-τοῦσαν λόγον παρηγορίας καί άπάντησι στά προβλή-

ματά τους. Συνήθως τούς μιλοῦσε μετά τό Ἀπόδειπνο. Ἀλλά καί Ἑλληνες, μοναχοί καί λαϊκοί, ἀκόμη καί ἐπίσκοποι, ὅπως ὁ μακαριστός ἐπίσκοπος Σιατίστης κυρός Ἀντώνιος, πήγαιναν στήν Σκήτη γιά νά ἀκούσουν ρήματα ζωῆς αἰωνίου. Μιλοῦσε μέ αὐθεντία, μέ σιγουριά καί εὐθύνη. Ἐδέχοντο τά λόγια του σάν λόγια Θεοῦ. Γι' αὐτό καί ἔφευγαν χαρούμενοι ἀπό κοντά του καί κρατοῦσαν σάν πανάκριβο θησαυρό τίς πολύτιμες συμβουλές καί ὁδηγίες του. Ὅ,τι δουλειές καί νά εἶχε, τίς παραμέριζε, γιά νά ὑποδεχθῆ τούς ἐπισκέπτες του. Πολλές φορές μιλοῦσε προφητικά καί ἐνέπνεε τούς ἀκροατές του, οἱ ὅποιοι ἐκρέμοντο κυριολεκτικά ἀπό τά μελισταγῆ χεῖλη του.

Τόνιζε συνεχῶς τήν ἀνάγκη τῆς ἐμπειρίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «Ὁ μοναχός, ἔλεγε, δέν μπορεῖ νά ζήσει τόν Θεό στό κελλί του, ὅταν ἀσχολῆται μέ τόν κόσμο, μέσῳ τοῦ κινητοῦ τηλεφώνου καί τῶν ἄλλων νέων τεχνικῶν μέσων. Ὁ μοναχός ὀφείλει νά διάγη ἀπλή καί ὀλοκληρωμένη ἐν Χριστῷ ζωή, μακριά ἀπό τά φθοροποιά σύγχρονα μέσα, τά ὅποια ἐλαττώνουν τήν πίστι καί ἀπομακρύνουν τόν ἄνθρωπο ἀπό τά ἔργα τῆς ἀρετῆς». Τόνιζε τήν ἀνάγκη τῆς συνεχοῦς κοινωνίας μέ τόν Θεό καί τήν ἐλάχιστη ἀπασχόλησι μέ τά βιοτικά πράγματα. Στίς ὁμιλίες του ἔλεγε: «Ἀλλοίμονό μας, ἂν δέν ἀποκτήσουμε τόν παράδεισο». Καί ἀμέσως ἀναλυόταν σέ δάκρυα.

Ἄλλοτε ἔλεγε: «Ὁ μοναχός ὀφείλει νά φυλάγη τίς πέντε αἰσθήσεις του, δηλαδή κάθε τι τό ὁποῖο μπαίνει

ἀπό ἔξω μέσα του. Αὐτό τό ἔργο, τῆς φυλακῆς τῶν αἰσθήσεων, εἶναι εὐκολώτερο ἀπό τήν προσπάθεια νά ξεριζώσῃ τόν κακό λογισμό καί τήν πονηρή ἐπιθυμία, τά ὁποῖα, ὅταν εἰσέλθῃ τό πονηρό ἀπ' ἔξω στήν ψυχή του, ριζώνουν μέσα του καί εἶναι πολύ δύσκολο ἔπειτα νά ξεριζωθοῦν. Καί ἔφερε τό παράδειγμα τῆς Ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, ἡ ὁποία βασανιζόταν στήν ἔρημο ἀπό τά πάθη τῆς, δεκαεπτὰ χρόνια. Εἶναι σχεδόν ἀδύνατον νά εὐρίσκεσαι στούς τόπους τῆς ἀμαρτίας καί νά μή μολυνθῆς. Γι' αὐτό ὁ μοναχός φεύγει στήν ἔρημο. Γιά νά γλιτώσῃ ἀπό τίς ἀφορμές τῶν ἀμαρτιῶν.

Ὁ Θεός ἔπλασε τόν ἄνθρωπο μέ νοῦ καί μέ καρδιά. Στήν καρδιά του θά πρέπει νά ἀναζητήσῃ καί νά εὔρῃ τόν θρόνο τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό ὁ μοναχός ζῆ μόνος του. Φορεῖ τό κουκούλι του, πού κρύβει τό πρόσωπό του, γιά νά μή βλέπῃ καί συζητῇ μέ τούς ἄλλους, ὥστε νά μπορῇ νά εὔρῃ μέσα στήν καρδιά του τόν Θεό. Νά συνομιλῇ μαζί Του, μέσα στήν καρδιά του».

Καί ἄλλοτε πάλι: «Σκοπός τῆς ζωῆς μας εἶναι νά αἰσθανώμεθα πάντοτε τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ. Αἴσθησις Θεοῦ σημαίνει καρπός τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς. Χωρίς αὐτή τήν αἴσθησι εἶναι ἄκαρπη ἡ πνευματική ζωή».

Δέν χρησιμοποιοῦσε τεχνικές μεθόδους γιά τήν προσευχή, ὅπως αὐτές ἀναφέρονται ἀπό μερικούς Πατέρες στήν Φιλοκαλία. Γι' αὐτόν «πρόοδος στήν προσευχή ὑπάρχει, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ζῆ μέ ταπεινῶσι καί ἀσκητικῆ ζωῆ, δηλαδή μέ ἐκπλήρωσι τῶν θείων ἐντο-

λῶν. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ὑπηρετῇ τόν Θεό, ὁ Θεός ἐνεργεῖ πάντοτε ὑπέρ τοῦ ἀνθρώπου».

Κατά τόν π. Δανιήλ: «Ὁ Γέροντας ἦταν ἓνα ὠραῖο, εὐθυτενές καί ὑψηλό δένδρο, φορτωμένο μέ πολλούς καρπούς. Ἦταν λίγο “τσιγκούνης”, διότι δέν μᾶς ἔδινε εὐκόλα κάτι ἀπό τά δικά του πνευματικά φροῦτα, ὅταν μᾶς ὠμιλοῦσε μία φορά τήν ἐβδομάδα γιά ὑψηλά θέματα τῆς πνευματικῆς ζωῆς, περί ταπεινώσεως καί περί θεολογίας. Μέ πολλή δύναμι ψυχῆς μᾶς προέτρεπε ὁ καθένας νά φροντίζη γιά τήν καρποφορία τοῦ δικοῦ του δένδρου, ὥστε νά φέρη πολλούς καί πλουσίους καρπούς.

Συχνά μᾶς προέτρεπε νά εὐχαριστοῦμε τόν Θεό πού κατοικοῦμε σ' αὐτόν τόν Ἅγιο Τόπο, νά ἐκμεταλλεῶμεθα αὐτή τήν εὐλογία, νά ἐκπληρώνουμε τά καλογερικά μας καθήκοντα καί νά κοιτάζουμε ὁ καθένας μας τήν προσωπική του σωτηρία.

Δέν ἀπασχολεῖτο πολύ μέ τά προβλήματα τοῦ κόσμου, ἀλλά, ὅταν ἄκουγε ὅτι τά πάθη καί οἱ ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων ἐπιτρέπωνται ἐλεύθερα καί νομιμοποιοῦνται, ἐλυπεῖτο πολύ καί ἔλεγε ὅτι αὐτές οἱ ἁμαρτίες θά φέρουν πολλές συμφορές στόν λαό μας.

Συνέκρινε τήν σημερινή πνευματική ζωή μέ τήν παλαιότερη. Ἔλεγε: “Τό δένδρο ἀπό τόν καρπό του γνωρίζεται. Τά ἀποτελέσματα τά βλέπουμε ἀρκετά καλά σήμερα, πού ὁ ἄνθρωπος γέμισε μέ τεχνικά μέσα τήν ζωή του, τήν σύγχρονη τεχνολογία, τό αὐτοκίνητο, τήν τηλεόρασι, τό τηλέφωνο καί τόσα ἄλλα, πού εἶναι εἴ-

δωλα γι' αὐτόν. Οἱ σημερινοὶ ἀσθενεῖς στηρίζουν τώρα τίς ἐλπίδες τους στά φάρμακα καί ὄχι στήν δύναμι τοῦ Θεοῦ μέσω τῆς προσευχῆς. Ὅλα αὐτά ὠδήγησαν τόν ἄνθρωπο σέ μία ἀποξένωσι ἀπό τόν Θεό, πού πιστεύει ὅτι μπορεῖ νά κάνη τό πᾶν χωρίς τόν Θεό. Γι' αὐτό καί Τόν βλασφημᾷ καί Τόν περιφρονεῖ. Ἐφθασε ἀκόμη νά προσεύχεται στόν Σατανᾶ καί στήν ἀκολουθία του. Ὅταν ἔχη ὁ ἄνθρωπος σήμερα ἓνα πρόβλημα στό σπῆτι του, δέν καλεῖ πλέον τόν ἱερέα νά προσευχηθῆ, οὔτε πηγαίνει στήν ἐκκλησία νά ἐξομολογηθῆ, ἀλλά προσπαθεῖ μόνος του χωρίς τήν θεία βοήθεια»».

Συγγραφές

Συμμετεῖχε μέ πόνο στά μεγάλα προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ κόσμου. Συνέγραψε ἀρκετά ἄρθρα πνευματικά γιά τό ἐτήσιο περιοδικό τῆς Μονῆς μας «Ὁ Ὅσιος Γρηγόριος», κατόπιν παρακλήσεως τοῦ σεβαστοῦ Γέροντός μου π. Γεωργίου, στήν ὁποία μέ πολλή ταπείνωσι ἀνταποκρινόταν. Ὅλα αὐτά τά ἄρθρα καί ἄλλα, πού κυκλοφόρησαν στήν Ρουμανία, μεταφράσθηκαν καί ἀπετέλεσαν τό βιβλίο του μέ τίτλο: «Ἡ κλήσις τῆς Ὁρθοδοξίας».

Τό βιβλίο του «Ἡ θύρα τῆς μετανοίας» μεταφράσθηκε καί ἐκδόθηκε στά ἑλληνικά. Τό περιεχόμενο του, σχετικό μέ τά βαθειά νοήματα τῶν Κυριακῶν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ὠφέλησε πολύ ὄσους τό διάβασαν.

Τό βιβλίο του «Εικόνες πραότητος», μεταφρασμένο κι αυτό στά ἑλληνικά, περιέχει ἐν συντομίᾳ τήν ζωή καί τά θαυμαστά ἔργα ἀγίων κληρικῶν καί μοναχῶν, τούς ὁποίους εἶχε γνωρίσει προσωπικά ὁ Γέροντας κατά τήν πολύχρονη πορεία τῆς ζωῆς του καί πολλά εἶχε ὠφελθῆ ἀπ' αὐτούς, ὅπως ἔγραψε ὁ ἴδιος.

Παρά τά πολλαπλά του καθήκοντα καί τίς πολύωρες καθημερινές ἀκολουθίες, εὔρισκε χρόνο νά ἀσχολῆται καί μέ τήν μετάφρασι βιβλίων ἀπό τά ἑλληνικά στά ρουμανικά. Ἔτσι, μετέφρασε τό βιβλίο: «Ἐνας ἀσκητής ἐπίσκοπος», τοῦ ὁποίου μετά ἀπό λίγα χρόνια μεταφράσθηκε καί ἡ ἀσματική ἀκολουθία ἀπό ἄλλους ἀδελφούς. Τήν ἑλληνική γλῶσσα εἶχε μάθει, ὅταν ἐσπούδαζε στήν ἐκκλησιαστική σχολή τῆς Μονῆς Νεάμτς.

Ἐπίσης μετέφρασε τό βιβλίο: «Ὁ Ὀλυμπος τῆς Βιθυνίας», ὅπου περιγράφονται οἱ Μονές πού κτίσθηκαν κατά τήν βυζαντινὴ ἐποχὴ γύρω ἀπό τό ὄρος Ὀλυμπος τῆς Βιθυνίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἀκόμη μετέφρασε καί τό βιβλίο τοῦ μοναχοῦ Νεοφύτου Καυσοκαλυβίτου, πού ἀναφέρεται στήν συχνή συμμετοχή στά Ἄχραντα Μυστήρια. Μέ τήν ἔκδοσι τοῦ βιβλίου αὐτοῦ στήν Ρουμανία, δέχθηκε ὁ λαός της τά πρῶτα σωτήρια μηνύματα περὶ τῆς συχνῆς Θείας Μεταλήψεως, ἐπειδὴ ἡ Θεία Κοινωνία ἐκεῖ ἐπιτρέπεται μόνο τρεῖς φορές τόν χρόνο. Μέχρι καί σήμερα δέν ἐπικρατεῖ στόν εὐσεβῆ λαό τῆς Ρουμανίας ἡ εὐλογημένη αὐτὴ πράξις τῆς Ἐκκλησίας, δηλ. τό νά κοινω-

νοῦν συχνά τά Θεῖα Μυστήρια. Ὑπάρχουν ἀκόμη καί μοναστήρια, στά ὁποῖα οἱ μοναχοί προσέρχονται στήν Θεῖα Κοινωνία τρεῖς μέ πέντε φορές τόν χρόνο!

Ἦθελε νά γράψῃ ὁ ἀείμνηστος Γέροντας ἕνα Γεροντικό μέ τήν διδασκαλία Ρουμάνων ἀγίων Πατέρων, ἀλλά δέν πρόλαβε. Τό Γεροντικό ὅμως αὐτό καταρτίσθηκε καί ἤδη ὑπάρχει στήν ἑλληνική γλῶσσα καί εἶναι εὐρέως διαδεδομένο στήν Χώρα μας.

Κτιριακή καί πνευματική ἀνακαίνισις τῆς Σκήτης

Κατά τήν περίοδο τῆς διακονίας του ὡς ὑπευθύνου Γέροντος τῆς κοινοβιακῆς Σκήτης, πολλά ἔργα ἐκτελέστηκαν.

Ἀποφασίσθηκε ἡ καθημερινή θεία Λειτουργία καί ἡ κοινοβιακή τράπεζα φαγητοῦ.

Ἡ Σκήτη εὐρίσκετο σέ μεγάλη παρακμή. Λόγω τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστῶτος τῆς Ρουμανίας ἐλάχιστοι νέοι ἤρχοντο γιά μοναχοί. Ἐστεροῦντο καί ἀπό τά ἀπολύτως ἀναγκαῖα. Τό ρουμανικό Πατριαρχεῖο τούς ἔστελνε κατά καιρούς καί μέ πολλές δυσκολίες ξερά φασόλια. Μέ αὐτά καί μέ τήν βοήθεια τῶν ἰδικῶν τους κηπουρικῶν προϊόντων οἰκονομοῦντο.

Τά κτίρια τῆς Σκήτης εὐρίσκοντο ὅλα σέ ἐρειπιώδη κατάστασι, ἐκτός ἀπό τήν ἀνατολική πτέρυγα πού διετηρεῖτο κάπως καλλίτερα. Οἱ σοβάδες ἀπό τίς παλιές ἀγιογραφίες τῆς ἐκκλησίας ἔπεφταν συνεχῶς. Στά δωμάτια ἔμπαινε τό βρόχινο νερό, μηδέ τῆς ἐκκλησίας ἐξαιρουμένης.

Μέ τούς άξιούς και δραστηρίους συνεργάτες του, όπως τόν ιεροδιάκονο Ίουστινιανό, τόν νύν Δικαίιο π. Άθανάσιο και τούς μοναχούς Πρόδρομο και Ίορέστ, και όλους γενικά τούς αδελφούς, κατώρθωσε κατά τήν περίοδο τής διακονίας του στήν Σκήτηνά τήν ανακαινίση. Έτσι έπετεύχθη ή ανακαινίσις του κεντρικού ναού, ή άγιογράφησις του μέ τήν άγιογραφική τέχνη Fresco και ό έξωραϊσμός του. Ταυτόχρονα έπισκευάσθησαν τά κτίρια τής Σκήτης, ώργανώθηκε ή βιβλιοθήκη και λειτουργούν ήδη έργαστήρια άγιογραφίας, βιβλιοδεσίας και ξυλογλυπτικής. Τελείωσαν οι έγκαταστάσεις των ήλιακων συσσωρευτών, πού παρέχουν άφθονο ρεϋμα για τήν λειτουργία όλων των έργαστηρίων και των ήλεκτρικων συσκευων.

Διανοίχθηκε δρόμος, πού συνέδεσε τήν Σκήτη μέ τήν Κυρίαρχη Ίερά Μονή τής Λαύρας και έν συνεχεία μέ τίς Καρυές και τήν Δάφνη. Καταργήθηκε ή διά θαλάσσης μεταφορά των προϊόντων τους από τόν πολύ ανώμαλο τρακτηρόδρομο, από τόν όποιο οι πατέρες κινδύνευσαν πολλές φορές νά γκρεμισθούν κάτω στά βράχια μαζί μέ τό τρακτέρ.

Χάρις στήν ένάρετο πολιτεία του και τήν άφοσίωσί του στήν ήσυχία και τήν προσευχή, ήλθαν κοντά του πολλοί μοναχοί από τήν Ρουμανία. Έτσι ή Σκήτη έφθασε σέ μεγάλη άκμή επί των ήμερών του και ή άδελφότης άριθμοϋσε περί τούς σαράντα πατέρες.

Σημεία τῆς θείας Χάριτος

Διηγείται ὁ π. Γαβριήλ: «Σύμφωνα μέ τό τυπικό τῆς Σκήτης μας, στήν ἀρχή τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς οἱ διακονητές τῆς τραπέζης μοίραζαν ἀπό ἕνα βάζο μέλι σέ κάθε ἀδελφό. Μία χρονιά πήραμε μέ τόν μοναχό Κύριλλο τά βάζα νά τά μοιράσουμε. Κτυπήσαμε τήν πόρτα τοῦ Γέροντά μας. Μᾶς ἄνοιξε, ἀλλά θαμπωθήκαμε ἀπό μία λάμψη πού ἐξέπεμπε τό πρόσωπό του. “Ἐχω μέλι ἀπό τό περυσινό. Δέν θέλω ἄλλο”, μᾶς εἶπε. Ἐκεῖνος μπῆκε ἀμέσως στό κελλί του καί ἐμεῖς συνεχίσαμε τήν δουλειά μας. Ὅμως ἡ λάμψις τῆς μορφῆς του μᾶς εἶχε συνεπάρει».

Καί ὁ π. Δανιήλ: «Ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Ἄρντζες, κ. Καλλίνικος, ὁ ὁποῖος εἶχε ἐπισκεφθῆ τήν Σκήτη τό 1977, ἔφυγε τότε λυπημένος, βλέποντας παντοῦ τήν ἐγκατάλειψη, τήν φτώχεια καί τήν δυστυχία. Τό 1997 ἦλθε καί πάλι. Βλέποντας τήν ἀνθησι τῆς Σκήτης εἶπε: “Τήν φορά αὐτή φεύγω χαρούμενος, διότι εἶδα ἡ Σκήτη μας νά ἀναγεννᾶται καί νά ἐπισκευάζεται. Ἦλθαν νέοι μοναχοί καί ἀνθίζει πάλι ἡ χριστιανική ζωή. Αὐτή ἡ πρόοδος εἶναι οἱ καρποί τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς τοῦ Γέροντός σας, τοῦ π. Πετρωνίου”.

Ἀπό τόν μοναχό Νεκτάριο Λαζάρ, συμμοναστή τοῦ π. Πετρωνίου καί ψάλτη, πληροφορηθήκαμε ὅτι, τήν χρονιά πού ἦλθε ὁ π. Πετρώνιος στό Ἅγιον Ὅρος—1978—εἶχε γίνει μέγας σεισμός. Οἱ πατέρες βγῆκαν στόν διάδρομο τῶν κελλιῶν τους. Κάποιος τούς παρώτρυνε

νά τρέξουν προς τήν ἔξοδο. Ἀλλά ὁ π. Πετρώνιος τούς σταμάτησε: “Ὅχι, ἀδελφοί, νά μείνουμε στά κελλιά μας καί νά κάνουμε προσευχή”. Καί ἀπό τότε μέχρι τώρα δέν ξαναέγινε σεισμός. Ἐπίσης λέγεται ὅτι ὅλα αὐτά τά χρόνια ὁ π. Πετρώνιος ἔβλεπε καί αισθανόταν μία Σκέπη καί μία Εὐλογία πάνω ἀπό τήν Σκήτη μας. Αὐτό τό πράγμα τό αισθάνθηκα καί τό εἶδα κι ἐγώ καί ἄλλοι πατέρες τῆς Σκήτης μας».

Τό τέλος τοῦ Γέροντος

Ἀναφέρει ὁ π. Δανιήλ: «Τούς τελευταίους μῆνες οἱ σωματικές του δυνάμεις ἄρχισαν νά τόν ἐγκαταλείπουν. Μέ δυσκολία τόν βοήθησε μία μαγκούρα πού κρατοῦσε μαζί του. Στήν συνέχεια χρειάστηκε ἕνας ἀδελφός νά τόν συνοδεύη, γιά νά μεταβαίνη στήν ἐκκλησία καί στήν τράπεζα. Καί κάποια ἡμέρα αισθανθήκαμε ὅλοι μας ὅτι ἡ ἐκκλησία ἦταν ἄδεια. Ἀπουσίαζε ὁ Γέροντάς μας. Εἶχε πέσει στό κρεβάτι.

Ἐμάχετο μέχρι τήν τελευταία ἡμέρα τῆς ζωῆς του νά μή κυριευθῆ ἀπό τήν ἀκηδία καί τήν φιλαυτία. Στήν ἀρχή σηκωνόταν καί στηριζόμενος στό ξύλο τοῦ κρεβατιοῦ ἔκανε μικρές μετάνοιες μέ τό χέρι λέγοντας καί τήν εὐχή: “Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...”. Προσευχόταν μέ τήν εὐχή, ὅση ὥρα κρατοῦσε ἡ ἀκολουθία στήν ἐκκλησία, εἴτε διάβαζαν οἱ πατέρες τόν ὄρθρο εἴτε τόν ἑσπερινό εἴτε τό ἀπόδειπνο. Πάντοτε ρωτοῦσε τόν βοηθό του: “Ποῦ ἔφθασε ἡ ἀκολουθία;” ἢ “Τί ὥρα εἶναι καί πότε θά ἔλθῃ ὁ ἐφημέριος ἱερεὺς νά μέ κοινωνήσῃ;”. Μοναδική

του ἐπιδιώξεις καί συνηθισμένη του συνομιλία ἦταν τά θέματα τῆς προσευχῆς, τῆς Ἐκκλησίας καί βαθειά του ἐπιθυμία νά κοινωνῆ, ὅσο γίνεται συχνότερα, τά Ἄχραντα Μυστήρια. Τίποτε ἄλλο δέν τόν ἐνδιέφερε.

Στό διάστημα πού ἔμεινε στό κρεβάτι –ἐβδομήντα ἡμέρες– δέν δεχόταν νά φάη κάτι πρὶν ἀπό τό πρόγραμμα φαγητοῦ τῆς Ἀδελφότητος στήν τράπεζα. Ὁ βοηθός του τόν προέτρεπε νά φάη, ἐκεῖνος ὅμως τόν ρωτοῦσε ἂν ἔφαγε ἡ ἀδελφότης, γιά νά φάη κι αὐτός ταυτόχρονα.

Βλέποντας ὅτι οἱ δυνάμεις του τόν ἐγκαταλείπουν, στίς 15 Ἰανουαρίου πῆγα στό κελλί του νά τοῦ ζητήσω συγχώρησι, ἕνα λόγο πνευματικό καί τήν εὐλογία του. Πρῶτα αὐτός ζήτησε συγχώρησι ἀπό μένα. Μετά μέ προέτρεψε νά μή ξεχνῶ τίς μοναχικές μου ὑποσχέσεις, νά μή κάνω συγκαταθέσεις στούς λογισμούς μου καί γενικά συμβιβασμούς μέ τόν ἑαυτό μου. Νά μή προκαλῶ σκάνδαλα καί νά ἐνισχύω τούς ἀδελφούς τῆς Σκήτης μας, καί ὁ Κύριος θά μοῦ χαρίσῃ ἕνα εἰρηνικό καί χριστιανικό τέλος.

Τόν ἐπισκέφθηκα γιά τελευταία φορά, λίγες ὥρες πρὶν τήν ὀσιακή κοίμησί του. Αὐτός ὁ ὠραῖος καί ὑψηλός ἄνδρας, τώρα εἶχε φθάσει νά εἶναι μόνο δέρμα καί ὀστά. Εἶπα στόν βοηθό του, τόν π. Μόδεστο, ὅτι δέν θά ζήσῃ ἀκόμη πολύ. Καί τήν ὥρα τοῦ Ἀποδείπνου κτύπησε ἡ καμπάνα, γιά νά μᾶς ἀναγγεῖλῃ τήν μετάβασί του στίς αἰώνιες μονές».

Καί ὁ νῦν Δικαῖος, Ἀρχιμ. Ἀθανάσιος: «Μία ἐβδομάδα πρὶν τὴν κοίμησί του, μᾶς εἶπε νά κάνουμε ἀγρυπνία καί νά προσευχηθοῦμε, ποιόν θά ἐκλέξῃ ἡ Παναγία γιὰ ἡγούμενο τοῦ κοινοβίου μας. Ἐγὼ τοῦ εἶχα εἰπῆ: “Ἀκόμη καί ἄγγελος νά κατέβῃ ἀπὸ τὸν οὐρανό, δέν θά δεχθῶ νά γίνω ἡγούμενος”. Καί αὐτός μου εἶπε: “Ἐσύ εἶναι θέλημα Θεοῦ νά γίνῃς, καί θά γίνῃς”.

Ἀφοῦ ἔγινε ἡ ἀγρυπνία καί ἡ ἀδελφότης ἐψήφισαν τὴν ἐλαχιστότητά μου, μέ κάλεσε ὁ Γέροντας νά πάω στό κελλί του. Χάρηκε πολὺ γιὰ τὴν ἐκλογή μου. Μέ ἀγκάλιασε καί ἔκλαιγε. Μοῦ εἶπε νά μὴ συμπεριφέρωμαι σάν δεσπότης, ἀλλὰ σάν δοῦλος τῶν πατέρων. Τό ἴδιο ἔκαναν ὅλοι οἱ Πατέρες. Μέ ἀγκάλιασαν καί μοῦ εὐχήθηκαν: “Καλὴ ὑπομονή”.

Τρεῖς ἡμέρες πρὶν τό τέλος του, κοινώνησε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων ἀπὸ τὸν ἱερομόναχο π. Κλήμη καί εἶπε: “Φεύγω εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ζωὴ μου. Εὐχαριστῶ τὸν Κύριό μας. Μέ τό καλὸ νά συναντηθοῦμε στὸν παράδεισο”.

Σέ συνεργασία μέ τὸν Πνευματικό μας, τὸν π. Ἰουλιανό, κάναμε τὴν σκέψι γιὰ τὴν χειροτονία εἰς διάκονον τοῦ μοναχοῦ π. Μοδέστου. Πρὶν πάρουμε τὴν τελικὴ ἀπόφασι, ἐμφανίσθηκε ὁ Γέροντας στὸν ὕπνο τοῦ π. Μοδέστου καί τοῦ εἶπε: “Θά γίνῃς διάκονος. Εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ”».

Στὴν κηδεῖα του δέν αἰσθάνθηκε κανεὶς ἴχνος λύπης, διότι ἐπικρατοῦσε ἀναστάσιμη ἀτμόσφαιρα. Πολλὴ χαρὰ πνευματικὴ εἶχε κατακλύσει τίς καρδιές ὄλων

μας. Γι' αυτό άσπαζόμενοι τό ιερό του λείψανο είχαμε τήν αίσθησι ότι προπέμπαμε ένα μεγάλο άγιορείτη όσιο Πατέρα.

Κατά τήν έξόδιο Άκολουθία του έσπευσαν πάνω άπό 400 άδελφοί νά τόν άποχαιρετίσουν. Προσήλθαν πολλοί άπό τό Άγιον Όρος, ό Θεοφιλέστατος επίσκοπος Ροδοστόλου κ. Χρυσόστομος, ώς εκπρόσωπος του Οικουμενικού Πατριαρχείου, εκπρόσωποι του πατριάρχου Ρουμανίας, εκπρόσωπος του ύπουργου Έξωτερικών της Ρουμανίας, κληρικοί και λαϊκοί άπό τήν Έλλάδα και όλοι σχεδόν οί ρουμάνοι μοναχοί του Άγίου Όρους.

Ό εκπρόσωπος του Πατριάρχου Ρουμανίας, άρχιμ. π. Τιμόθεος, είπε τά έξής στην κηδεία του μακαριστου Γέροντος: «Ό π. Πετρώνιος παραμένει στην συνείδησι της Έκκλησίας μας ώς ένας άφωσιωμένος μοναχός, σοφός ήγούμενος και χαρισματοϋχος συγγραφεύς».

Ό νϋν Δικαίος της Σκήτης, Άρχιμ. Άθανάσιος, στον επικήδειο λόγο του άνέφερε μεταξύ των άλλων και τά έξής: «Ήλθε στο Άγιον Όρος σε ήλικία 62 έτών. Όταν έξελέγη Δικαίος τό 1985 ήταν περίπου 70 έτών. Άν και ήταν αρκετά ήλικιωμένος, εργαζόταν συνεχώς παρά τό πλευρό μας, και διανοητικά και σωματικά... Μας ενεθάρρυνε νά μένουμε πάντοτε πιστοί στο Άγιον Όρος, διότι τό Όρος είναι άγιο, και νά κοπιάζουμε, ώστε νά στολίσουμε τίς ψυχές μας μέ άρετές, ανάμεσα στις όποιες πρωταρχική θέσι κατέχουν ή ύπακοή και ή υπομονή. Ό Γέροντάς μας π. Πετρώνιος θά μείνη για

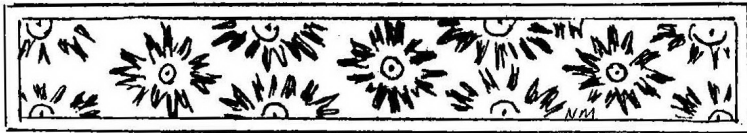
όλους μας ένα ζωντανό υπόδειγμα διακονίας, εργα-
τικότητας και υπομονής σέ κάθε πειρασμό τῆς ζωῆς
μας, ἀλλά και υπόδειγμα θάρρους σέ καιρούς δοκιμα-
σιῶν γιά τούς μοναχοὺς και τούς λαϊκοὺς».

Τέλος ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν
τῆς Ρουμανίας, κ. Θεόδωρος Μπακόνσκι, κατέθεσε τά
ἐξῆς: «Ὅσοι τόν ἐγνώρισαν, θά μαρτυρήσουν γιά τήν
ταπεινώσι και τό πνευματικό χάρισμά του. Θά θαυ-
μάσουν τόν ζῆλο του και θά ἀνακαλύψουν τό θαυμά-
σιο ἔργο του μέ τήν ὀργάνωσι τῆς Σκήτης και τῆς
βιβλιοθήκης τῆς. Ἐκοιμήθη ἕνας ἐν Χριστῶ ἀσκητής, ἕ-
νας λόγιος βιβλιόφιλος και καλός ἐκπληρωτής τῶν μο-
ναχικῶν ὑποσχέσεων. Ὡς ἄνθρωπος και ὡς ὑπουργός
ὑποκλίνομαι ἐνώπιον τοῦ τολμηροῦ ἔργου αὐτοῦ τοῦ
μεγάλου ἀγίου ἀνθρώπου... Στό Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξω-
τερικῶν τῆς Ρουμανίας οἱ πατέρες τῆς Ρουμανικῆς
Σκήτης και ὅλοι οἱ ρουμᾶνοι ἀγιορεῖτες μοναχοί θά
εὐρίσκουν πάντοτε μία πόρτα ἀνοικτή».

Κατά τήν στιγμή τοῦ ἐνταφιασμοῦ του ὅλοι οἱ παρ-
ευρεθέντες μοναχοί, Ρουμᾶνοι και Ἑλληνες, μέ μία
πανηγυρική ἱαχή τοῦ ἔψαλλαν ἀναστάσιμα τροπάρια
και τό «Χριστός Ἀνέστη».

Αἰωνία σου ἡ μνήμη σεβαστέ μας π. Πετρώνιε. Πρέ-
σβευε στόν Φιλάνθρωπο Θεό μας, γιά νά ἐπιτύχουμε
κι ἐμεῖς τῆς ἰδικῆς σου πορείας και χάριτος. Ἀμήν.

Δ.Μ.Γ.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ

1. ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΝ ΚΙΝΗΣΙΝ ΚΑΙ ΤΟ Π.Σ.Ε.^(*)

*Ἀρχιμ. Γεωργίου
Καθηγουμένου Ἱ. Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου
Ἁγίου Ὁρους*

Τόν 20όν αἰῶνα χαρακτηρίζουν ὡς γνωστόν αἱ προσπάθειαι προσεγγίσεως τῶν διαφόρων χριστιανικῶν κοινοτήτων. Αἱ προσπάθειαι αὐταί ἐντός καί ἐκτός τοῦ Π.Σ.Ε. χαρακτηρίζονται ὡς Οἰκουμενική Κίνησις ἤ ὡς Οἰκουμενισμός.

Οἱ ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων πρωτεργάται τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως ἐνεφοροῦντο ὑπό πόθου ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν.

Ὅμως ἔνιαι ἐνέργειαι καί θέσεις των μᾶς ἐπιτρέπουν νά διίδωμεν καί τήν ἐπί τινων τοῦλάχιστον ἐξ αὐτῶν ἐπίδρασιν τοῦ ἰσχυροῦ ρεύματος τῆς ἐκκοσμικεύσεως, τό ὁποῖον κατά τόν 20όν αἰῶνα καθιεροῦται εἰς τόν Δυτικόν χριστιανισμόν καί τάς Δυτικᾶς κοινωνίας.

Τό ἐρώτημα λοιπόν, τό ὁποῖον τίθεται, καί διά τήν ἀπάντησιν τοῦ ὁποίου χρειάζεται σοβαρά μελέτη εἶναι τό ἑξῆς:

(*) Κείμενον συνταχθέν τῇ 23ῃ Ἀπριλίου 1998, μνήμη τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου. Δημοσιεύεται ὡς καί σήμερον ἄκρως ἐπίκαιρον.

Μέχρι ποίου σημείου ή ανάπτυξης τής Οικουμενικής Κι-
νήσεως γενικῶς, ἀλλά καί ή συμμετοχή εἰς αὐτήν τῶν Ὁρ-
θοδόξων ειδικῶς, ἐπηρεάζεται ἀπό τήν ἐκκοσμικευμένην
Θεολογίαν;

Εἶναι γνωστόν ἄλλως τε ὅτι καί ή Ὁρθόδοξος Θεολογία
καί πρό τοῦ 20οῦ αἰῶνος εὕρισκετο ἐν πολλοῖς ὑπό Δυτικὴν
ἐπίδρασιν.

Ὁ μακαριστός π. Δημήτριος Στανιλοάε μοῦ εἶχεν εἶπει ὅτι
εἰς τήν θεολογικὴν Σχολήν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, εἰς
τήν ὁποίαν ἔλαβε τό διδακτορικόν του δίπλωμα, ἐθαύμαζε
τούς Καθηγητάς διὰ τήν σοφίαν των, ἐν οἷς καί τόν πολύν
Ἀνδρουῦτσον, ἀλλά τήν Πατερικὴν καί γνησίαν Θεολογίαν
τήν ὑπερβαίνουσαν τήν Σχολαστικὴν Θεολογίαν ἐγνώρισε
καί ἔμαθεν, ὅταν ἀργότερον ἀνέγνωσε καί μετέφρασεν εἰς
τά Ρουμανικά τήν Φιλοκαλίαν καί τούς Ἁγίους Πατέρας,
καί δὴ τόν ἅγιον Μάξιμον τόν Ὁμολογητήν.

Ἀλλά καί ὁ γράφων, κατὰ τά ἔτη τῶν σπουδῶν του εἰς
τήν Θεολογικὴν Σχολήν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1953-
1957), οὐδέν ἤκουσε περὶ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ,
νηπτικῆς θεολογίας, διακρίσεως οὐσίας καί ἐνεργείας παρά
τῷ Θεῷ καί θεώσεως.

Ὅθεν εἶναι κατανοητόν ὅτι οἱ ὑπό τοιαύτας συνθήκας
εὕρισκόμενοι Ὁρθόδοξοι θεολόγοι θά διεμόρφωναν ἀναλό-
γως καί τήν συμμετοχὴν των εἰς τήν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν.

Ἡ ἐκκοσμίκευσις δέν ἀνέχεται ἀπόλυτα μεγέθη καί συνε-
πῶς οὔτε τήν Ὁρθόδοξον πίστιν ὅτι τήν Μίαν, Ἁγίαν, Καθο-
λικὴν καί Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν ἀποτελεῖ μόνον ή Ὁρ-
θόδοξος Ἐκκλησία καί συνεπῶς αἱ ἄλλαι “Ἐκκλησίαι” ὡς
στερούμεναι τοῦ πληρώματος τῆς Ἀληθείας καί τῆς Χάριτος
δέν ἤμποροῦν νά συναποτελοῦν τήν Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν
καί Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ἀκόμη ή ἐκκοσμίκευσις δέν

δίδει σημασίαν εις τὰ δόγματα, ἀλλά εις τήν πρακτικὴν συνεργασίαν διὰ κοινωνικούς σκοπούς.

Διὰ τοὺς ἐκκοσμιευμένους Χριστιανούς δέν ἔχει σημασίαν τί πιστεύεις· ἀρκεῖ νά πιστεύῃς κάπου.

Διαχριστιανικός Συγκρητισμός

Οὕτως οἱ ἐκκοσμιευμένοι Ὁρθόδοξοι θεολόγοι δέχονται τήν προτεσταντικὴν ἐκκλησιολογίαν καί μάλιστα τήν θεωρίαν τῶν κλάδων (Branch Theory).

Καρπὸς τοῦ πνεύματος τῆς ἐκκοσμιεύσεως εἶναι καί ὁ δογματικός μινιμαλισμός, ἥτοι νά συμφωνήσωμεν εἰς τὰ βασικά καί νά μὴ δίδωμεν σημασίαν εἰς τὰ θεωρούμενα δευτερεύοντα. Ὑπάρχουν ὅμως εἰς τήν πίστιν πρωτεύοντα καί δευτερεύοντα; Καί ποῖα εἶναι τὰ πρωτεύοντα καί ποῖα τὰ δευτερεύοντα; Οἱ Ἅγιοι Πατέρες λέγουν ὅτι, ἔν νόμισμα ἐάν καί εἰς ἕν μόνον σημεῖον ἔχει κάποιαν ἀλλοίωσιν, εἶναι κίβδηλον. Οὕτω συμβαίνει καί εἰς τήν πίστιν. Συμφώνως πρὸς τό πνεῦμα αὐτό, σπουδαῖαι δογματικά διαφοραί, ὡς ἡ τοῦ «Filioque», ὅλον καί περισσότερον θεωροῦνται ὡς δευτερεύουσαι καί δέν συζητοῦνται. Ἐσχάτως μάλιστα ὑποστηρίζεται ἀπό ἐπισήμους Ὁρθοδόξους οἰκουμενιστάς ὅτι αἱ μετὰ τό Σχίσμα διαφοραί δέν εἶναι βασικά, ἀλλά συνιστοῦν δύο διαφορετικούς μὲν ἀλλά νομίμους τρόπους διατυπώσεως τῆς ἰδίας ἀποστολικῆς πίστεως. Καί μάλιστα αὐτό χαρακτηρίζεται ὡς Φωτιανή παράδοσις. Πρόκειται περί φοβεραῶς διαστρεβλώσεως τῆς Ἀληθείας. Θά ἔκανε ὁ Μ. Φώτιος τόσους ἀγῶνας κατὰ τοῦ «Filioque», ἐάν τό «Filioque» ἦτο εἷς ἐκ τῶν δύο νομίμων τρόπων διατυπώσεως τῆς ἀποστολικῆς πίστεως;

Οἱ ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων οἰκουμενισταί ἀποσιωποῦν τοὺς ἀγῶνας τῶν Ἁγίων Πατέρων διὰ τήν προάσπισιν τῶν ὀρθο-

δόξων Δογμαμάτων. Εἰς θεολογικά συνέδρια π.χ. περί τοῦ Μ. Φωτίου ἀναφέρονται εἰς διάφορα δευτερευούσης φύσεως θέματα περί τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, ἀλλά οὐδείς λόγος γίνεται διά τήν περισπούδαστον ἀντιρρητικήν θεολογίαν τοῦ ἀγίου Φωτίου κατά τοῦ «Filioque».

Εἰς τό σημεῖον αὐτό θά ἤθελα νά παραθέσω τάς ἀξιοπροσέκτους παρατηρήσεις τοῦ μακαριστοῦ π. Δημητρίου Στανιλοάε:

«Δημιουργεῖται κάθε τόσο, ἀπό τή μεγάλη ἐπιθυμία γιά ἔνωση, ἕνας εὐκολος ἐνθουσιασμός, πού πιστεύει πώς μπορεῖ μέ τήν συναισθηματική του θερμότητα νά ρευστοποιήσῃ τήν πραγματικότητα καί νά τήν ξαναπλάσῃ χωρίς δυσκολία. Δημιουργεῖται ἀκόμα καί μία διπλωματική συμβιβαστική νοοτροπία, πού νομίζει πώς μπορεῖ νά συμφιλιώσῃ μέ ἀμοιβαῖες ὑποχωρήσεις ὠρισμένες δογματικές θέσεις ἢ γενικώτερες καταστάσεις, πού κρατοῦν τίς ἐκκλησίες χωρισμένες.

Οἱ δύο αὐτοί τρόποι, μέ τούς ὁποίους ἀντιμετωπίζεται –ἢ παραθεωρεῖται– ἡ πραγματικότητα, φανερώνουν μιὰ κάποια ἐλαστικότητα ἢ κάποια σχετικοποίηση τῆς ἀξίας πού ἀποδίδεται σ' ὠρισμένα ἄρθρα πίστεως τῶν ἐκκλησιῶν. Ἡ σχετικοποίηση αὐτή ἀντικαθρεπτίζει ἴσως τήν πολύ χαμηλή σημασία, πού ὠρισμένες χριστιανικές ομάδες –στό σύνολό τους ἢ σ' ὠρισμένους ἀπό τούς κύκλους τους– δίνουν σ' αὐτά τά ἄρθρα τῆς πίστεως. Προτείνουν πάνω σ' αὐτά, ἀπό ἐνθουσιασμό ἢ διπλωματική νοοτροπία, συναλλαγές καί συμβιβασμούς, ἀκριβῶς γιατί δέν ἔχουν τίποτα νά χάσουν μέ αὐτά πού προτείνουν»¹.

1. Dimitru Staniloae, «Γιά ἕνα Ὁρθόδοξο Οἰκουμενισμό», Ἐκδόσεις «Ἄθως», Πειραιεύς, 1976, σελ. 19-20.

Διαθρησκειακός Συγκρητισμός

Ἡ σχετικοποίησις τῆς Ἀληθείας ὁδηγεῖ ὄχι μόνον εἰς τόν διαχριστιανικόν συγκρητισμόν, ἀλλά καί εἰς τόν διαθρησκειακόν συγκρητισμόν.

Προσφάτως Ὁρθόδοξος οἰκουμενιστής διαλεγόμενος μέ τούς Μουσουλμάνους διετύπωσε μεταξύ ἄλλων συγκρητιστικῶν θέσεων καί τήν ἑξῆς:

«Ἡ προσέγγιση αὐτή μᾶς κάνει ξαφνικά νά ἀποκτήσουμε συνείδηση τοῦ γεγονότος ὅτι, κατά βάθος, μία ἐκκλησία ἢ ἓνα τέμενος –χῶροι ταπεινώσεως, ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἀναγνωρίζει τήν μηδαμινότητά του– ἀποβλέπουν στήν ἴδια πνευματική καταξίωση τοῦ ἀνθρώπου»².

Ἐτερος μάλιστα οἰκουμενιστής θεολόγος, ὁ Olivier Clément, προχωρεῖ εἰς συγκρίσεις μεταξύ Ὁρθοδόξου Πίστεως καί ἄλλων θρησκειῶν, πού ὁδηγοῦν εἰς σύγχυσις καί πανθρησκείαν τύπου Νέας Ἐποχῆς.

Διά τόν Μωαμεθανισμόν μεταξύ ἄλλων παραθέτει τήν γνώμην τοῦ Μητροπολίτου Γεωργίου Khodr, μέ τήν ὁποίαν συμφωνεῖ:

«Ὁ Μωάμεθ δέν εἶναι λοιπόν μόνο ἓνας προφήτης πού ὁδηγεῖ ὀλόκληρους λαούς στό στάδιο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλά ἓνας ἐξάγγελος τοῦ ἐσχάτου, τῆς ἐπιχειμένης Κρίσεως, καί ὁ Θεός, μέσω αὐτοῦ, καταλογίζει στούς χριστιανούς “τήν ἐχθρότητα καί τό μῖσος” πού τούς διαιροῦν»³.

Παρομοίως ὁμιλεῖ διά τόν Βουδισμόν καί τόν Ἰουδαϊσμόν. Διά τήν Νέαν Ἐποχήν γράφει:

2. Βλ. «Ὁρθοδοξία καί Ἰσλάμ», Ἐκδόσεις Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου Ἁγίου Ὁρους, 1997, σελ. 17.

3. Olivier Clément, «Ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς», Ἐκδόσεις «Ἀκρίτας», Νέα Σμύρνη, 1997, σελ. 269.

«Ἄς μὴ βιαστοῦμε νά καταγγείλουμε τόν νεο-παγανισμό, μολονότι ἐδῶ ὁ πειρασμός εἶναι προφανής. Οἱ ἀναζητήσεις τῆς Νέας Ἐποχῆς μᾶς παραπέμπουν στήν ὑψηλή θεολογία (ἐξ ὀρισμοῦ νηπτική) τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας»⁴.

Εἰς τήν σχετικοποίησιν τῆς Πίστewς ὁδηγοῦν αἱ συμ-προσευχαί Ὁρθοδόξων μετὰ ἑτεροδόξων καί ἑτεροθρήσκων. Εἰς τήν προσευχήν διά τήν εἰρήνην, πού τελεῖται κατ' ἔτος εἰς Ἀσσίζην, συμμετέχουν καί ὁπαδοί ἄλλων θρησκειῶν καί μάλιστα εἰδωλολατρικῶν.

Ὡς ἐκ τούτου πολλοί Ὁρθόδοξοι ἀνησυχοῦν σοβαρότατα, ὅτι ὅπισθεν τοιούτων ἐκδηλώσεων κρύπτεται τό κίνημα τῆς Νέας Ἐποχῆς, ἡ ὁποία ἀποβλέπει εἰς τόν ἐξοβελισμόν τῆς Χριστιανικῆς Πίστewς, καί μάλιστα μέ τήν εἴσοδον τῆς τρίτης χιλιετίας, τῆς χαρακτηριζομένης ὡς ἐποχῆς τοῦ Ὑδροχόου. Ὑποθέτω ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι οἰκουμενισταί δέν ὑπηρετοῦν σκοπίμως τό σχέδιον τῆς Νέας Ἐποχῆς, ἀλλά ἐξ ἀγνοίας καί ἀφελείας.

Προβληματική ἢ συμμετοχή τῶν Ὁρθοδόξων εἰς τήν Οἰκουμενικήν Κίνησιν

Τήν συμμετοχήν τῶν Ὁρθοδόξων εἰς τήν Οἰκουμενικήν Κίνησιν καθιστοῦν περισσότερο προβληματικήν σήμερον τά ἐξῆς γεγονότα:

1) Εἰς τό Π.Σ.Ε. δέν ἐπιτρέπεται πλέον νά ὁμιλοῦν οἱ Ὁρθόδοξοι ὡς ἐκπρόσωποι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καταθέτοντες ἰδιαιτέραν δήλωσιν, ὡς ἐγένετο κατὰ τάς Γενικάς Συνελεύσεις τῆς Λωζάνης (1927), τοῦ Ἐδιμβούργου (1937), τῆς Λούνδης (1952), τοῦ Evaston (1954) καί τοῦ Ν. Δελχί

4. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 281-282.

(1961)⁵. Οὕτω δέν ἀκούεται ἡ φωνή τῆς Ὁρθοδοξίας καί δέν δίδεται ἡ μαρτυρία τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως. Ἡ φωνή τῶν Ὁρθοδόξων χάνεται μέσα εἰς τήν χοάνην τῶν πολυπληθῶν προτεσταντικῶν παραφυάδων.

2) Τό Π.Σ.Ε. καθίσταται ὁσημέραι ὀλιγώτερον “χριστιανικόν”, ἀκολουθοῦν θεολογικάς ἀπόψεις ὀρθολογιστικάς, πανθηρησκειακάς καί παγανιστικάς. Εἶναι γνωστόν ὅτι εἰς τήν Γενικήν Συνέλευσιν τοῦ Π.Σ.Ε. ἐν Καμπέρα, Διαμαρτυρομένη θεολόγος ὠμίλησε περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατά ἀνιμιστικόν (εἰδωλολατρικόν) τρόπον.

Τό ἴδιον συμβαίνει καί μέ τήν Χριστιανικήν Ἠθικήν. Τό τελευταῖον τεῦχος τοῦ ἐπισήμου ὀργάνου τοῦ Π.Σ.Ε. «The Ecumenical Review» ἀσχολεῖται μέ τό θέμα τῆς θέσεως τῶν ὁμοφιλοφύλων εἰς τήν Ἐκκλησίαν. Εἰς κείμενον σουηδοῦ θεολόγου, ἐκθέτοντος τάς συζητήσεις πού διεξάγονται ἐντός τῆς σουηδικῆς “Ἐκκλησίας” περί τοῦ θέματος αὐτοῦ, δημοσιεύεται καί προσευχή, ἐπί τῇ ἐνώσει ὁμοφιλοφύλων, τήν ὁποίαν καί παραθέτομεν:

«Θεέ, σύ μᾶς δίδεις ζωήν. Πρός σέ ἐρχόμεθα μέ τήν ἀναζήτησίν μας δι’ ὀλοκλήρωσιν καί πλήρωμα εἰς τήν ζωήν μας.

Ἐρχόμεθα πρός σέ μέ τήν χαράν μας εἰς τά ἀνθρώπινα πρόσωπα, τά ὁποῖα δύνανται νά ἀγαποῦν ἕκαστον τό ἕτερον καί νά μεταμορφώσουν τόν κόσμον ἐν τῷ φωτί σου.

Προσευχόμεθα διά... καί διά...

Εὐδόκησον ὥστε ἡ κοινή ζωή των νά χαρακτηρίζεται ἀπό ἐμπιστοσύνην καί σεβασμόν διά τήν μοναδικότητα ἐ-

5. Βλ. Ἰω. Καμίρη, «Τά Δογματικά καί Συμβολικά Μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας», τόμος Β', Graz, 1968², σελ. 962 καί ἐξῆς.

κάστου. Βοήθησον αὐτούς νά ζοῦν μέ ἀμοιβαίαν κοινωνίαν καί νά εἶναι ἀνοικτοί ὁ εἰς πρός τόν ἄλλον, ὥστε νά ἐκπληροῦν τό θέλημά σου.

Ὅταν ἀντιμετωπίζουν δυσκολίας, φέρε αὐτούς πλησιέστερα πρός σέ καί πρός ἀλλήλους.

Βοήθησον αὐτούς νά συγχωροῦν ὁ εἰς τόν ἄλλον καί εὐδόκησον ὥστε, ἡμέραν καθ' ἡμέραν, νά λαμβάνουν χαράν καί δύναμιν παρά τῆς χειρός σου.

Θεέ, σύ δίδεις ζωήν καί δύναμιν νά ἀγαπῶμεν.

Βοήθησον ἡμᾶς νά ζῶμεν πλησίον σου, πάντοτε. Ἀμήν»⁶.

Διερωτώμεθα: Ἡ προσευχή αὐτή ἀπευθύνεται πρός τόν Θεόν ἢ πρός τόν διάβολον;

3) Ἡ χειροτονία γυναικῶν ὡς “ἐπισκόπων” καί “ιερέων” καί ἡ συμμετοχή αὐτῶν εἰς τάς συμπροσευχάς καί συζητήσεις μετά τῶν Ὁρθοδόξων.

Διάλογοι μετά τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καί Ἀντιχαλκηδονίων

Ἀλλά καί οἱ μετά τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν-Παπικῶν καί Ἀντιχαλκηδονίων διάλογοι φοβούμεθα ὅτι τελικῶς ὠδήγησαν εἰς μείωσιν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, ὡς ἀπέδειξαν τά σχετικά κείμενα Ἐκκλησιῶν, τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους καί ἄλλων διαπρεπῶν θεολόγων. Καί τοῦτο, διότι διά τοῦ κειμένου τοῦ Balamand οἱ Ὁρθόδοξοι ἀνεγνώρισαν εἰς τόν Παπισμόν ὅτι ἀποτελεῖ πλήρη Ἐκκλησίαν, διά δέ τῶν κοινῶν δηλώσεων Ὁρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων ἀνεγνώρισθη ὑπό τῶν Ὁρθοδόξων ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι εἶναι ὀρθόδοξοι καί ὅτι εἶναι δυνατόν νά προχωρήσουν αἱ

6. Ἐκ τοῦ ἐπισήμου ὀργάνου τοῦ Π.Σ.Ε., «The Ecumenical Review», τόμος 50, No. 1, Ἰανουάριος 1998, σελ. 64.

δύο “οικογένειαι τῶν Ὁρθοδόξων” εἰς μυστηριακὴν ἔνωσιν διὰ τῆς ἄρσεως τῶν ἀναθεμάτων ὑπὸ τῆς ἐκάστοτε ἐκκλησιαστικῆς αὐθεντίας, χωρὶς νὰ διευκρινίζεται ἕαν ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὐθεντία εἶναι οἱ Ἀρχιεροὶ τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἢ αἱ γενικαὶ Σύνοδοι ὅλων τῶν Ἐπισκόπων τῶν κατὰ τόπους Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, κατόπιν ἐλευθέρου διαλόγου καὶ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι συνδιασκέψεως καὶ ἀποφάσεως.

Ὅμως παρά τὰς φιλοφρονήσεις καὶ ἀγαπολογίας ἡ Οὐνία συνεχίζει τὸ φθοροποιὸν καὶ ὑπουλον ἔργον τῆς καὶ ὁ Πάπας μὲ ἐπισήμους ἐγκυκλίους ἐνισχύει τὸ “πρωτεῖον ἐξουσίας” καὶ τὸ “ἀλάθητον”, προβαλλόμενος ὡς παγκόσμιος ποιμὴν καὶ ὑπερεπίσκοπος.

Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι εἰς στιγμὰς εἰλικρινείας λέγουν τί πράγματι φρονοῦν. Οὕτως εἰς πρόσφατον βιβλίον τοῦ Πατριάρχου τῶν Κοπτῶν Σενούντα, μεταφρασθέν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ φύσις τοῦ Χριστοῦ», φαίνεται ἡ ἐμμονὴ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων εἰς τὴν αἰρετικὴν ὁρολογίαν των, τὴν ὁποίαν αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι κατεδίκασαν καὶ ἀνεθεμάτισαν. Ρητῶς ὁ Σενούντα ὁμιλεῖ περὶ μιᾶς φύσεως, μιᾶς θελήσεως, μιᾶς ἐνεργείας τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀκόμη δηλώνει ὅτι δέν δέχονται τὴν Δ΄ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, διότι αἱ ἀποφάσεις τῆς ἐλήφθησαν ὑπὸ νεστοριανῆν ἐπίδρασιν.

Συγκεκριμένως ὁ Πατριάρχης Σενούντα γράφει:

«Παρά τὸ γεγονός ὅτι ἡ σύνοδος τῆς Ἐφέσου ἀναθεμάτισε τὸν Νεστόριο, οἱ νεστοριανὲς ρίζες ἀπλώθηκαν καὶ ἐπέδρασαν στὴν σύνοδο τῆς Χαλκηδόνος, ὅπου ἡ τάσις νὰ διαχωρισθοῦν οἱ δύο φύσεις ἄρχισε νὰ γίνεται τόσο ὁρατὴ, ὥστε εἰπώθηκε ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι δύο πρόσωπα.

Ὁ Θεός καί ὁ ἄνθρωπος· ὁ ἕνας ἐπιτελεῖ θαύματα καί ὁ ἄλλος ἐπιδέχεται ὕβρεις καί ταπεινώση.

Ἀκολουθώντας τήν ἴδια τάση ὁ Λέων, ἐπίσκοπος Ρώμης, παρέθεσε τόν περίφημο Τόμο του, πού ἀπορρίφθηκε ἀπό τήν Κοπτική Ἐκκλησία. Ἡ σύνοδος ὅμως τόν ἀποδέχτηκε καί τόν ὑπερήφισε, βεβαιώνοντας ἔτσι ὅτι οἱ δύο φύσεις ὑπάρχουν στόν Χριστό καί μετά τήν ἔνωσή τους. Μία θεία φύση πού ἐπιτελεῖ τούς σκοπούς της καί μία ἀνθρώπινη πού ἐκπληρώνει τόν ρόλο της»⁷.

Ἀνησυχία διά τάς μεθόδους προωθήσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ

Θά ἤθελα τελειώνων νά ἐκφράσω τάς σοβαράς ἀνησυχίας μου διά τάς μεθόδους πού ἀκολουθοῦνται, προκειμένου νά ἐπιβληθοῦν εἰς τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν αἱ οἰκουμενιστικάί ἀπόψεις περί ἐνώσεως μετά τῶν ἑτεροδόξων.

α) Αἱ ἀποφάσεις, αἱ ὅποια λαμβάνονται ἀπό τάς μικτάς ἐπιτροπάς τῶν διαλόγων, δέν συζητοῦνται συνήθως ἀπό τάς Συνόδους ὅλων τῶν Ἐπισκόπων τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Δέν ἀκούονται αἱ ἀντίθετοι ἀπόψεις. Δέν λειτουργεῖ τό Συνοδικόν σύστημα. Περιωρισμένος ἀριθμός οἰκουμενιστῶν θεολόγων (εἰδικευμένων –σπεσιαλιστῶν– εἰς τόν Οἰκουμενισμόν) εἰσηγεῖται καταλλήλως καί ἐπιτυγχάνει τήν ἔγκρισιν ὑπό μικροῦ ἀριθμοῦ Ἐπισκοπικῶν Συνόδων, ἐν ἀγνοίᾳ ἢ κατόπιν πλημμελοῦς ἐνημερώσεως τοῦ συνόλου τῶν Ἐπισκόπων τῶν Τοπικῶν ἐκκλησιῶν, τῶν πρεσβυτέρων, τῶν διακόνων, τῶν μοναχῶν, τῶν θεολόγων καί τοῦ πιστοῦ λαοῦ.

7. Σενούνα Γ΄ Πατριάρχου τῆς Κοπτορθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας Αἰγύπτου, «Ἡ φύση τοῦ Χριστοῦ», Ἐκδόσεις «Ἀρμός», Ἀθήνα, 1996, σελ. 23.

Πῶς τὰ πληρώματα τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν θά ἀποδεχθοῦν τάς “ἐνώσεις” αὐτάς, διὰ τάς ὁποίας οὐδέποτε ἐξεφράσθη τό φρόνημά των; Καί ἐννοεῖται ὅτι τό φρόνημα τῶν πιστῶν δέν ἐκφράζουν ὠρισμένοι κοσμικοὶ δημοσιογράφοι ἐπιστρατευμένοι νά προβάλλουν τά οἰκουμενιστικά ἐπιτεύγματα.

β) Οἱ Ὀρθόδοξοι οἰκουμενισταί ἐπιθυμοῦν σφόδρα τούς διαλόγους μετά τῶν ἑτεροδόξων ὄχι ὅμως καί μετά τῶν Ὀρθοδόξων.

Πρός ἀποκλεισμόν τῶν διαφωνούντων Ὀρθοδόξων πρὸς τά οἰκουμενιστικά των ἀνοίγματα, τούς χαρακτηρίζουν ὡς φανατικούς ἢ φονταμενταλιστάς, προκειμένου νά τούς θέσουν ἐκτός μάχης.

Λησμονοῦν ὅμως ὅτι φανατικοὶ δέν εἶναι μόνον οἱ ἀκραῖοι ἀντιοικουμενισταί, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦν τόν ἀντιοικουμενισμόν διὰ νά ἀποκτήσουν ὄπαδούς, ἀλλά καί οἱ ἀκραῖοι οἰκουμενισταί, ἐφ’ ὅσον μέ ὀλοκληρωτικόν πνεῦμα προσπαθοῦν νά ἐπιβάλουν τάς ἀτομικάς των ἀπόψεις ἐπί τῆς Ἐκκλησίας, ἀδιαφοροῦντες ἐάν ἔπωνται τοῖς Ἁγίοις Πατράσι καί ἐάν ἐκφράζουν τήν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας. Τά ἀντίθετα ἄκρα ὡς γνωστόν συναντῶνται καί ἀποτελοῦν τάς δύο ὄψεις τοῦ ἰδίου νομίσματος.

Σπανίως ἢ οὐδέποτε Ὀρθόδοξος θεολόγος διαφωνῶν πρὸς τόν τρόπον καθ’ ὃν διεξάγονται σήμερον οἱ διάλογοι καλεῖται νά συμμετάσχη εἰς αὐτούς καί ἐάν κατά λάθος συμμετάσχη θά φροντίσουν διὰ τήν ἀντικατάστασίν του.

Διοργανοῦνται ἐπίσης οἰκουμενιστικά σεμινάρια, εἰς τά ὁποῖα ἐν συνεργασίᾳ μετά Ρωμαιοκαθολικῶν καί Προτεσταντῶν θεολόγων ἐπιχειρεῖται ὁ ἐπηρεασμός τῶν νέων θεολόγων καί κληρικῶν καί ἡ οἰκουμενιστική των μόρφωσις.

Ἀπό τὰ ἐπίσημα ἐκκλησιαστικά περιοδικά ἀποκλείονται θεολογικά κείμενα κριτικά τοῦ συγκρητιστικοῦ Οἰκουμενισμοῦ.

Ἴσως διερωτηθῆ τις: Εἶσθε κατά τοῦ Οἰκουμενισμοῦ; Θά ἀπαντήσω ἀπεριφράστως: Εἶμεθα κατά τοῦ συγκρητιστικοῦ Οἰκουμενισμοῦ.

Θά ἐδεχόμεθα ὁμως ἓνα Ὁρθόδοξον Οἰκουμενισμόν, ὑπό τήν ἔννοιαν πού ὁ μακαριστός π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ τόν ἐννοεῖ:

«Σάν μέλος καί ἱερεύς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πιστεύω ὅτι ἡ Ἐκκλησία, μέσα στήν ὁποία βαπτίσθηκα καί ἀνατράφηκα, εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἡ ἀληθινή Ἐκκλησία, ἡ μόνη ἀληθινή Ἐκκλησία. Καί τό πιστεύω γιά πολλούς λόγους: Ἐνεκα προσωπικῆς πεποιθήσεως καί ἔνεκα τῆς ἐσωτάτης βεβαιώσεως τοῦ Πνεύματος, πού πνέει στά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, καί ἔνεκα τῶν ὅσων εἶναι δυνατό νά γνωρίζω ἀπό τή Γραφή καί ἀπό τήν καθολική παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας. Εἶμαι ὑποχρεωμένος, λοιπόν, νά θεωρῶ ὅλες τίς ὑπόλοιπες χριστιανικές Ἐκκλησίες ὡς ἐλαττωματικές, καί σέ πολλές περιπτώσεις μπορῶ νά προσδιορίσω αὐτές τίς ἐλλείψεις τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια. Γι' αὐτό, λοιπόν, ἡ ἔνωσις τῶν Χριστιανῶν, γιά μένα, σημαίνει ἀκριβῶς τήν παγκόσμια ἐπιστροφή στήν Ὁρθοδοξία. Δέν ἔχω καμμία ἀπολύτως ὁμολογιακή πεποίθησι, ἡ πεποίθησίς μου ἀνήκει ἀποκλειστικά στήν *Una Sancta* (“Μία Ἁγία”))»⁸.

8. π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, «Θέματα Ὁρθοδόξου Θεολογίας», Ἐκδόσεις «Ἄρτος Ζωῆς», Ἀθήνα, 1973, σελ. 219.

Πιστεύομεν ὅτι τό Πανάγιον Πνεῦμα θά ὀδηγή τήν Ἁγίαν μας Ἐκκλησίαν νά διῖδῃ τήν μαρτυρίαν τῆς ἐν ἀληθείᾳ καί ἐν ἀγάπῃ κατὰ τήν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «...ἀληθεύοντες δέ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς Αὐτόν τά πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή, ὁ Χριστός,...» (Ἐφεσ. δ' 15).

2. Η ΚΑΤΑΡΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΑΡΓΙΑΣ

Ἐνα ἀκόμη ἀντιχριστιανικό νομοθέτημα ψηφίσθηκε ἐφέτος ἀπό τήν Βουλή τῶν Ἑλλήνων. Ἀποδομεῖται ἔτι περαιτέρω ἡ Ὁρθόδοξη Χριστιανική ταυτότητα τοῦ νεοελληνικοῦ Κράτους, ἀντίθετα πρὸς τήν βούλησι τῶν ἡρώων πού τήν εἶχαν δημιουργήσει μέ τό αἷμα τους. Ἡ ἀντίδρασις τῶν ἐπαγγελματικῶν καί κοινωνικῶν φορέων πού ἐπηρεάζονται ἀπό τό νομοθέτημα εἶναι ἐπαινετή. Ἡ διαμαρτυρία τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν καί τῶν Κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας παρήγορος.

Ὅμως σήμερα, μετὰ τήν ὑπερψήφισι τοῦ νόμου, ἔστω καί στόν περιορισμένο βαθμό ἐφαρμογῆς του σέ ὠρισμένες Κυριακές τόν χρόνο, ἡ εὐθύνη γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ νόμου βαραίνει τούς ὤμους τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν. Ἡ ἀργία τῆς Κυριακῆς εἶναι βασικό καθῆκον μας, ἐπειδή εἶναι ἐντολή τοῦ Θεοῦ, κατὰ τό «ἕξ ἡμέρας ἔργα καί ποιήσεις πάντα τά ἔργα σου, τῇ δέ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου» (Ἐξόδ. κ' 9), ἀλλά κυρίως γιατί ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλομε νά μετέχουμε κάθε Κυριακή στό μέγιστο γεγονός τῆς Θείας Λειτουργίας καί νά τιμοῦμε τήν ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Ἐκεῖνοι πού σήμερα ἐπίεσαν γιά τήν κατάργησι τῆς Κυριακῆς ἀργίας δέν θέλουν τούς χριστιανικούς θεσμούς, ἐπειδή δέν θέλουν τόν Χριστό, ἀλλά τόν ἀντίχριστο, κατὰ τόν ἀψευδῆ λόγο τοῦ Κυρίου: «ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι

τοῦ πατρός μου καί οὐ λαμβάνετε με· ἐάν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψετε» (Ἰωάν. ε' 43). Καί ὁ ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός μαρτύρησε μέ τόν δι' ἀγχόνης θάνατο, ἐπειδή εἶχε πείσει τούς Χριστιανούς νά μεταθέσουν τό παζάρι ἀπό τήν Κυριακή στό Σάββατο, γιά νά τιμοῦν τήν ἀγία ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Ἀποτελεῖ καί γιά ἐμᾶς σήμερα φιλόθεη ὑποχρέωσι νά υπερβοῦμε μέ πίστι καί ἀγάπη πρός τόν Χριστό τά ἀντίχριστα νομοθετήματα, ὅπως οἱ πρῶτοι Χριστιανοί, γιά τούς ὁποίους ὁ ἀνώνυμος συγγραφεύς τῆς Πρός Διόγνητον Ἐπιστολῆς γράφει: «Ἐπί γῆς διατρίβουσιν, ἀλλ' ἐν οὐρανῶ πολιτεύονται. Πείθονται τοῖς ὠρισμένοις νόμοις, καί τοῖς ἰδίῳις βίῳις νικῶσι τούς νόμους. Ἀγαπῶσι πάντας, καί ὑπό πάντων διώκονται. Ἄγνοοῦνται, καί κατακρίνονται· θανατοῦνται, καί ζωοποιοῦνται. Πτωχεύουσι, καί πλουτίζουσι πολλούς· πάντων ὑστεροῦνται, καί ἐν πᾶσι περισσεύουσιν». Τό μαρτυρικό μας φρόνημα ὡς Χριστιανῶν σήμερα μπορεῖ νά φανερωθῇ μεταξύ ἄλλων καταστάσεων, πού ἤδη ὑφιστάμεθα, καί ἀπό τήν ἄρνησι νά ἐργασθοῦμε τήν ἡμέρα τῆς Κυριακῆς ἀπό ἀγάπη καί πίστι στόν Χριστό, ὁ ὁποῖος ἔχυσε τό Τίμιο Αἷμα Του στόν Σταυρό καί «τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων», δηλ. τήν Κυριακή, ἀνεστήθη ἀπό ἄπειρη ἀγάπη γιά ἐμᾶς.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

**Σεβ. Μητροπολίτου Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου
κ. κ. Στεφάνου**

Ἅγιος Νικόλαος ὁ Ἅγιος τῆς ἀγάπης5

Ἱερομονάχου Λουκᾶ Γρηγοριάτου

Ἡ περὶ ἡσυχίας καὶ νήψεως διδασκαλία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου
στὴν Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν 10

Ἀρχιμ. Γεωργίου, Ἑόρτια Μηνύματα

Ἀπὸ τὴν κρίση στὴν ἐλπίδα..... 49

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς θῦμα καὶ θύτης.....58

Ὁμιλία τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος π. Εὐσεβίου Βίττη

σὲ Σύναξι τῆς Ἀδελφότητός μας (Μέρος Γ΄)65

Δ.Μ.Γ.

Ἱερομόναχος Πετρώνιος Προδρομίτης80

Ἐπίκαιρα γεγονότα καὶ θέματα

Περὶ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ..... 114

Περὶ τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς.....126